

အပြည်ပြည်ဆိုင်ရာ ပြည်သူ့ရေးရာနှင့် နိုင်ငံရေးအခွင့်အရေးများဆိုင်ရာ သဘောတူစာချုပ်
(အိုင်စီစီပီအာ) အပိုဒ် ၁ မှ ၂၇ အထိ အချုပ်ဖော်ပြချက် နှင့်
ရိုးရှင်းလွယ်ကူသော လမ်းညွှန်

ပြည်သူ့ရေးရာနှင့် နိုင်ငံရေးအခွင့်အရေး စင်တာ (စီစီပီအာ စင်တာ) မှ ရေးသားပြုစုသည်။

အပြည်ပြည်ဆိုင်ရာ ပြည်သူ့ရေးရာနှင့် နိုင်ငံသားအခွင့်အရေးများ (အိုင်စီစီပီအာ) - အပိုဒ် ၁ မှ ၂၇ အထိ အချုပ်မော်ပြသည့် ရိုးရှင်းလွယ်ကူသော လမ်းညွှန်

ပြည်သူ့ရေးရာနှင့် နိုင်ငံရေးအခွင့်အရေး စင်တာ (စီစီပီအာ စင်တာ) မှ ရေးသားပြုစုသည်

ဤထုတ်ဝေမှုပါ အကြောင်းအရာများကို စီစီပီအာ စင်တာ၏ အရင်းအမြစ်အဖြစ် အသိအမှတ်ပြု ဖော်ပြပေးခြင်းအားဖြင့် ပြန့်ပွားထုတ်လုပ်ခြင်းနှင့် ဖြန့်ချိခြင်းတို့ကို ဆောင်ရွက်နိုင်သည်။

ဤထုတ်ဝေမှုကို Lázare Eeckeloo (လူ့အခွင့်အရေးအရာရှိ၊ စီစီပီအာ စင်တာ) and Daisuke Shirane (အာရှ-ပစိဖိတ် ညှိနှိုင်းရေးမှူး၊ စီစီပီအာ စင်တာ) တို့မှ ရေးသားပြုစုသည်။

ဆွစ်ဇာလန်နိုင်ငံဆိုင်ရာ မြန်မာသံရုံးနှင့် La Loterie Romande တို့မှ ပံ့ပိုးကူညီသည်။

စီစီပီအာ စင်တာ သို့ဆက်သွယ်ရန်အချက်အလက်များ -

လိပ်စာ -

Rue de Varembe 1 CH-1202 Geneva Switzerland;

Postal address:

PO Box 183 CH-1211 Geneva Switzerland

Tel: +41 (0)22 33 22 555;

Email: info@ccprcentre.org;

Website: www.ccprcentre.org

ဒီဇိုင်းနှင့် လေးအောက် - Gabriel Hernández (gabo.hernandez@gmail.com)

မြန်မာဘာသာပြန်ဆိုသူ - အမေးဇင်းယာယာ ဘာသာပြန်လုပ်ငန်း

စီစီပီအာ စင်တာအကြောင်း

ပြည်သူ့ရေးရာနှင့် နိုင်ငံသားအခွင့်အရေးများ စင်တာ (စီစီပီအာစင်တာ) သည် ဆွစ်ဇာလန်နိုင်ငံ၊ ဂျနီဗာမြို့တွင် အခြေစိုက်သည့် နိုင်ငံတကာအစိုးရမဟုတ်သော လူ့အခွင့်အရေးအဖွဲ့အစည်းတစ်ခုဖြစ်ပါသည်။

၎င်းတွင် အနောက်အာဖရိကအတွက် Togo ရှိ Lome တွင်လည်းကောင်း၊ အာရှပစိဖိတ်အတွက် ထိုင်းနိုင်ငံ၊ ချင်းမိုင်တို့တွင်လည်းကောင်း ဒေသန္တရ ရုံးများနှင့် ညှိနှိုင်းရေးမှူးများ ရှိပါသည်။

စီစီပီအာ စင်တာသည် အပြည်ပြည်ဆိုင်ရာ ပြည်သူ့ရေးရာနှင့် နိုင်ငံရေးဆိုင်ရာအခွင့်အရေးများ ပဋိညာဉ်စာချုပ် နှင့် ၎င်း၏နောက်ဆက်တွဲစာချုပ် နှစ်ခု တို့တွင် ပြဌာန်းထားသောအခွင့်အရေးများအား အပြည့်အဝနှင့် ဘက်ပေါင်းစုံမှ လေးစားလိုက်နာကျင့်သုံးလာနိုင်စေရန် မျှော်မှန်းပါသည်။

စီစီပီအာ စင်တာသည် အိုင်စီစီပီအာ ကျင့်သုံးခြင်းအား ထောက်ပံ့ကူညီခြင်း၊ နိုင်ငံတွင်းအဆင့် အစိုးရမဟုတ်သောအဖွဲ့အစည်းများနှင့် စေ့စပ်လုပ်ဆောင်ခြင်း၊ လူ့အခွင့်အရေးကော်မတီအား ပိုမိုအားကောင်းစေခြင်းတို့မှတစ်ဆင့် ကော်မတီ၏ အကြံပြုချက်များအား အကောင်အထည်ဖော်ဆောင်ခြင်းကို အားပေးခြင်းတို့ဖြင့် ယင်းမျှော်မှန်းချက်ကိုပြည့်မီအောင်ဆောင်ရွက်ရန် ရည်ရွယ်ပါသည်။

မိမိတို့အနေဖြင့် လူ့အခွင့်အရေးကော်မတီ၏ ရာသီစက်ဝန်းအလိုက် အစီရင်ခံခြင်း၊ ပြန်လည်သုံးသပ်ခြင်းနှင့် လိုက်လံစိစစ်ခြင်းတို့အား ပြန်လည်အသုံးပြုခြင်းသည် မိမိတို့မျှော်မှန်းချက်သို့ရောက်ရှိရန်အကောင်းဆုံးနည်းလမ်းဖြစ်သည်ဟု ယုံကြည်ပါသည်။

ပိုမိုလေ့လာသိရှိလိုပါက ကျွန်ုပ်တို့၏ ဝက်ဘ်ဆိုက်ဖြစ်သည့် www.ccprcentre.org တွင် ဝင်ရောက်လေ့လာပါ။

အပြည်ပြည်ဆိုင်ရာ ပြည်သူ့ရေးရာနှင့် နိုင်ငံသားအခွင့်အရေးများ (အိုင်စီစီပီအာ) - အပိုဒ် ၁ မှ ၂၇
အထိ အချုပ်ဖော်ပြသည့် ရိုးရှင်းလွယ်ကူသော လမ်းညွှန်

ပြည်သူ့ရေးရာနှင့် နိုင်ငံရေးအခွင့်အရေး စင်တာ (စီစီပီအာ စင်တာ) မှ ပြင်ဆင်ပြုစုသည်

မာတိကာ

အပိုဒ် ၁ - လူများ ကိုယ့်ကြမ္မာကိုယ်ဆုံးဖြတ်ဖန်တီးပိုင်ခွင့်..... 8

အပိုဒ် ၂ - ခွဲခြားမဆက်ဆံခြင်း၊ ပဋိညာဉ်အား အကောင်အထည်ဖော် ဆောင်သည့် ဖွဲ့စည်းပုံဆိုင်ရာ
နှင့် ဥပဒေရေးရာမူဘောင်၊ နှင့် ပြန်လည်ကု စားမှုတို့အားလက်လှမ်းမီရယူနိုင်ရေး..... 10

အပိုဒ် ၃ - အမျိုးသားနှင့်အမျိုးသမီး တန်းတူအခွင့်အရေးများ..... 13

အပိုဒ် ၄ - လျော့ပေါ့ဆောင်ရွက်ခြင်း..... 15

အပိုဒ် ၅ - အလွဲသုံးစားပြုမှုကိုတားမြစ်ခြင်း နှင့် ထိန်းချုပ်ဆောင်ရွက်ခြင်း အပိုဒ်..... 17

အပိုဒ် ၆ - အသက်ရှင်သန်ပိုင်ခွင့်..... 18

အပိုဒ် ၇ - ညှဉ်းပန်းနှိပ်စက်မှုမှ တားမြစ်ခြင်း..... 21

အပိုဒ် ၈ - ကျေးကျွန်ပြုခြင်းမှ တားမြစ်ခြင်း..... 24

အပိုဒ် ၉ - မတရား ဖမ်းဆီးထိန်းသိမ်းခြင်းမှ တားမြစ်ခြင်း..... 26

အပိုဒ် ၁၀ - ထိန်းသိမ်းချုပ်နှောင်သည့် အခြေအနေရပ်များ..... 30

အပိုဒ် ၁၁ - စာချုပ်ပါတာဝန်ရှိချက်များကိုလိုက်နာဆောင်ရွက်ရန်ပျက် ကွက်မှုကြောင့်
အကျဉ်းချခြင်း..... 32

အပိုဒ် ၁၂ - လွတ်လပ်စွာ ရွှေ့ပြောင်းသွားလာပိုင်ခွင့်..... 33

အပိုဒ် ၁၃ - နိုင်ငံတွင်း ကျန်ရှိနေထိုင်ပိုင်ခွင့်..... 36

အပိုဒ် ၁၄ - တရားရုံးနှင့် ခုံရုံးများရှေ့မှောက်တွင် တန်းတူညီမျှခွင့် နှင့် မျှတ စွာတရားစီရင်ခံပိုင်ခွင့်
..... 39

အပိုဒ် ၁၅ - ဥပဒေများအား အတိတ်ပြန်ပြောင်းဆွဲမစီရင်ခြင်း..... 43

အပိုဒ် ၁၆- ဥပဒေရှေ့မှောက်တွင် လူသားတစ်ဦးအဖြစ် အသိအမှတ်ပြုခြင်း..... 45

အပိုဒ် ၁၇- ပုဂ္ဂိုလ်ရေးရာ လုံခြုံခွင့်..... 46

အပိုဒ် ၁၈- တွေးခေါ်မှု၊ ကောင်းကျိုးဆိုးပြစ်ခွဲခြားသိမြင်မှုနှင့် ဘာသာရေး ကိုးကွယ်မှု
လွတ်လပ်ခွင့်..... 49

အပိုဒ် ၁၉- လွတ်လပ်စွာ ထုတ်ဖော်ပြောဆိုခွင့်..... 51

အပိုဒ် ၂၀- စစ်မက် ဝါဒဖြန့်ချိမှု နှင့် အမျိုးသား၊ လူမျိုးရေး သို့မဟုတ် ဘာသာရေးမုန်းတီးခြင်း
ကိုစည်းရုံးလှုံ့ဆော်ခြင်းများအား တားမြစ်ခြင်း..... 53

အပိုဒ် ၂၁- လွတ်လပ်စွာစုဝေးပိုင်ခွင့်..... 55

အပိုဒ် ၂၂- လွတ်လပ်စွာ အသင်းအဖွဲ့ဖွဲ့စည်းခွင့်..... 57

အပိုဒ် ၂၃- မိသားစုထူထောင်ပိုင်ခွင့်..... 59

အပိုဒ် ၂၄- ကလေးသူငယ်အခွင့်အရေး..... 61

အပိုဒ် ၂၅- ရွေးကောက်ပွဲဆိုင်ရာ အခွင့်အရေးများ..... 64

အပိုဒ် ၂၆- ဥပဒေရှေ့မှောက်တွင် တန်းတူညီမျှခွင့်..... 67

အပိုဒ် ၂၇- လူနည်းစုဝင်များ၏အခွင့်အရေး..... 69

အတိုကောက်စကားလုံးများ

အရပ်ဘက်လူမှုအဖွဲ့အစည်းများ	CSOs
ညှဉ်းပန်းနှိပ်စက်မှုဆန့်ကျင်ရေး ကွန်ဗန်းရှင်း	CAT
လူ့အခွင့်အရေးကော်မတီ	HR Committee
နိုင်ငံတွင်းနေရပ်ပြောင်းရွှေ့ခံရသူများ	IDPs
ပြည်သူ့ရေးရာနှင့် နိုင်ငံရေးဆိုင်ရာအခွင့်အရေးများ အပြည်ပြည်ဆိုင်ရာ ပဋိညာဉ်စာချုပ်	ICCPR
အစိုးရမဟုတ်သောအဖွဲ့အစည်းများ	NGOs
အမျိုးသားလူ့အခွင့်အရေးအဖွဲ့အစည်းများ	NHRI

မိတ်ဆက်

ဤထုတ်ဝေမှုကို ပြည်သူ့ရေးရာနှင့် နိုင်ငံသားများအခွင့်အရေး စင်တာ (စီစီပီအာ စင်တာ) မှ ဆွစ်ဇာလန်နိုင်ငံဆိုင်ရာ မြန်မာသံရုံး မှ ထောက်ပံ့သောစီမံကိန်းအရ မြန်မာနိုင်ငံတွင်း အပြည်ပြည်ဆိုင်ရာ ပြည်သူ့ရေးရာနှင့် နိုင်ငံသားအခွင့်အရေးများ ပဋိညာဉ်စာချုပ်အား ပူးပေါင်းပါဝင်လာပြီး အကောင်အထည်ဖော်ဆောင်ရွက်ရေး ကြိုးပမ်းဆောင်ရွက်ချက်များအနေဖြင့် ရေးသားပြုစုခြင်းဖြစ်ပြီး La Loterie Romande ၏ထောက်ပံ့မှုဖြင့် ပုံနှိပ်ထုတ်ဝေသည်။ အိုင်စီစီပီအာ စာချုပ်လက်ခံချုပ်ဆိုရန်နှင့် အကောင်အထည်ဖော်ဆောင်ရွက်ရန် စိတ်ဝင်စားသူများ၊ အထူးသဖြင့် သက်ဆိုင်ရာ နိုင်ငံတော်အာဏာပိုင်များ၊ လွှတ်တော်ကိုယ်စားလှယ်များ၊ အရပ်ဘက်လူမှုအဖွဲ့အစည်းများ၊ နှင့် လူ့အခွင့်အရေးကာကွယ်စောင့်ရှောက်သူများ၏ အိုင်စီစီပီအာ၏ အဓိကပြဋ္ဌာန်းချက်အပိုဒ်များအပေါ် ခြုံငုံသိရှိမှုနှင့် အခြေခံနားလည်သဘောပေါက်မှုတို့ကို အထောက်အကူပြုနိုင်ရန် အထူးရည်ရွယ်ပါသည်။ ဤထုတ်ဝေမှုတွင် အိုင်စီစီပီအာစာချုပ်၏ အဓိကကျသော အပိုဒ် ၁ မှ ၂၇ အထိ တို့၏ ရိုးရှင်းသောရှင်းလင်းချက်များကို ဖော်ပြထားပြီး အိုင်စီစီပီအာအကြောင်းလေ့လာလိုသူများအတွက် မိတ်ဆက်အထောက်အကူပြုပစ္စည်းအဖြစ်အသုံးဝင်ပါလိမ့်မည်။ ထုတ်ဝေမှုကို နိုင်ငံတကာလူ့အခွင့်အရေးဥပဒေများ သို့မဟုတ် တရားဥပဒေဆိုင်ရာအသုံးအနှုန်းများနှင့် အကျွမ်းတဝင်မရှိသူများ ဖတ်ရှုရလွယ်အောင် ရေးသားပြုစုထားသည်။

အိုင်စီစီပီအာအား ဘာသာအမျိုးမျိုး ဖြင့် တိကျစွာ အဓိပ္ပာယ်ပြန်ဆိုထုတ်လုပ်ရာတွင် ခက်ခဲမှုနှင့် ရှုပ်ထွေးမှုများရှိသည်ဖြစ်၍ ဤထုတ်ဝေမှုအနေဖြင့် ဖတ်ရှုသဘောပေါက် ရန်လွယ်ကူစေရုံသာမကပဲ အထူးသဖြင့် အိုင်စီစီပီအာ၏ တရားဝင်ဘာသာပြန်ဆိုထားမှုမရှိသေးသော နိုင်ငံများအတွက် မှီငြမ်း ဘာသာပြန် ဆိုနိုင်ရန်လည်း ရည်ရွယ်ပါသည်။ ဤထုတ်ဝေမှုသည် စကားပြန်နှင့် ဘာသာပြန်များအနေဖြင့် အိုင်စီစီပီအာကို အခြေခံသဘောပေါက်မှုရှိစေရန်လည်း အထောက်အကူပြုမည်ဖြစ်သည်။

သို့ဖြစ်သည်ဖြစ်၍ ဤထုတ်ဝေမှုသည် အိုင်စီစီပီအာ နှင့် ပြည်သူ့ရေးရာနှင့် နိုင်ငံရေးအခွင့်အရေးဆိုင်ရာ ထွေပြားသော လိုက်နာကျင့်သုံးမှုများအကြောင်း အလုံးစုံဖော်ပြမပေးနိုင်သည်ကို သတိပြုရမည်ဖြစ်သည်။ တရားဥပဒေဆိုင်ရာ ပိုမိုလေးနက်စွာ လေ့လာ နှင့်/သို့ သဘောပေါက်နားလည်လိုသူများအတွက်လည်း ဤထုတ်ဝေမှုက ပိုမိုအဆင့်မြင့်သော အိုင်စီစီပီအာ လက်တွေ့အသုံးချမှုများ၊ အကောင်အထည်ဖော်မှုများအတွက် နည်းကိရိယာများအဖြစ်အသုံးပြုနိုင်မည့် အရင်းအမြစ်များ နှင့် အထောက်အကူပြုပစ္စည်းများကိုလည်း ထည့်သွင်းဖော်ပြထားပါသည်။

အပိုဒ် ၁ - လူများ ကိုယ့်ကြမ္မာကိုယ်ဆုံးဖြတ်ဖန်တီးပိုင်ခွင့်

(၁) လူတိုင်းသည် မိမိကြမ္မာမိမိကိုယ်ပိုင်ဖန်တီးနိုင်ခွင့်ရှိပါသည်။ ထိုသို့အခွင့်အရေးရှိသည့်အ လျောက် ၎င်းတို့မှ မိမိတို့၏နိုင်ငံရေးရပ်တည်ချက်အား လွတ်လပ်စွာဆုံးဖြတ်ခွင့်ရှိသည့်အပြင် မိမိ တို့၏ စီးပွားရေး၊ လူမှုရေးနှင့် ယဉ်ကျေးမှုဖွံ့ဖြိုးတိုးတက်ရေးကို လွတ်လပ်စွာဆောင်ရွက်နိုင်ခွင့်ရှိပါ သည်။

(၂) လူတိုင်းသည် နှစ်ဦးနှစ်ဖက် အပြန်အလှန် အကျိုးဖြစ်ထွန်းစေသည့် မူသဘောတရားကို အခြေခံ၍ အပြည်ပြည်ဆိုင်ရာ စီးပွားရေးပူးပေါင်းဆောင်ရွက်မှုနှင့် အပြည်ပြည်ဆိုင်ရာ ဥပဒေတို့အရပေါ်ပေါက်လာသည့် တာဝန်ဝတ္တရားတစ်ရပ်ရပ်ကို ထိခိုက်စေခြင်းမရှိစေဘဲ မိမိတို့၏ သဘာဝသယံဇာ တအရင်းအမြစ်များနှင့် ကြွယ်ဝမှုတို့ကို မိမိတို့၏ရည်မှန်းချက်အတွက် လွတ်လပ်စွာစီမံခန့်ခွဲပိုင်ခွင့် ရှိပါသည်။ လူတိုင်း၏ အသက်ရှင်ရပ်တည်နိုင်မှုအခွင့်အလမ်းများအား ပိတ်ပင်တားဆီးခြင်းမရှိစေရ ပါ။

(၃) ကိုယ်ပိုင်အုပ်ချုပ်ခွင့်မရသေးသောဒေသများနှင့် ထိန်းသိမ်းစောင့်ရှောက်ခံနယ်မြေများအတွက် တာဝန်ရှိသော နိုင်ငံများအပါအဝင် ဤသဘောတူစာချုပ်၏ စာချုပ်အဖွဲ့ဝင်နိုင်ငံများသည် ကမ္ဘာ့ကု လသမဂ္ဂ၏ ပဋိညာဉ်စာချုပ်ပါ ပြဋ္ဌာန်းချက်များနှင့်အညီ ကိုယ့်ကြမ္မာကိုယ်ဖန်တီးပိုင်ခွင့်ရှိစေရေး မြှင့်တင်ဆောင်ရွက်၍ ယင်းအခွင့်အရေးများကိုလည်း လေးစားရသည်။

အိုင်စီစီအီအာ အပိုဒ် ၁ သည် **အစုအပေါင်းအခွင့်အရေး** ဖြစ်သည့် **လူပုဂ္ဂိုလ်များ၏အခွင့်အရေး** ကို ရည်ညွှန်းသည့် တစ်ခုတည်းသောအပိုဒ်ဖြစ်သည် (အခြား အပိုဒ်များသည် တစ်သီးပုဂ္ဂလများ၏အ ခွင့်အရေးကို ရည်ညွှန်းသည်)။ ဤအပိုဒ်သည် ကိုလိုနီချဲ့ထွင်ခြင်းနှင့်စပ်လျဉ်းသည့် လူ့အခွင့်အရေး ကိစ္စများကို အဓိကရည်ညွှန်းသည့် လူ့အများ၏ ကိုယ့်ကြမ္မာကိုယ်ဆုံးဖြတ်ဖန်တီးပိုင်ခွင့် ကိုဆိုပြီး ဌာနေတိုင်းရင်းသားများ၏အခွင့်အရေးကိုစဉ်းစားလုပ်ဆောင်သည့်အပိုင်းနှင့် စီလျော်မှုရှိပါသည်။

သက်ဆိုင်ရာ ပါဝင်ပတ်သက်သူများမှ ဤအပိုဒ်အားအထူးစိတ်ဝင်စားမှုရှိသော်လည်း ဤအပိုဒ် နှင့် ကိုယ့်ကြမ္မာကိုယ်ဖန်တီးဆုံးဖြတ်ခြင်း ကိစ္စရပ်များအား သက်ဆိုင်ရာနိုင်ငံများမှတင်ပြသည် သို့မ ဟုတ် နိုင်ငံတော်အဆင့်တွင်ဆွေးနွေးနေပြီးဖြစ်သည်။ ဥပမာ - **ဌာနေတိုင်းရင်းသားများ**၏ အခွင့် အရေး၊ တို့မှတစ်ပါး လူ့အခွင့်အရေးကော်မတီမှ ထုတ်ဖော် သို့မဟုတ် တင်ပြဆွေးနွေးလေ့မရှိပေ။

အပိုဒ် ၁ သည် လူပုဂ္ဂိုလ်များ၏ အစုအပေါင်းအခွင့်အရေးနှင့်စပ်လျဉ်းပြီး တစ်သီးပုဂ္ဂလအခွင့်အရေး ကိုရည်ညွှန်းသည်မဟုတ်သဖြင့် ၎င်းအား ကော်မတီ၏ တစ်သီးပုဂ္ဂလ ဆက်သွယ်တိုင်ကြားခြင်း လုပ်ထုံးလုပ်နည်းအတွင်း မလုပ်ဆောင်နိုင်ချေ။

ယင်းအပိုဒ်အောက် ရည်ညွှန်းဖြေရှင်းသော ပြဿနာရပ်များတွင် -

- ကိုယ်ပိုင်အုပ်ချုပ်ခြင်းမဟုတ်သော နယ်မြေဒေသများ၏ ကိုယ်ပိုင်အုပ်ချုပ်ခြင်း သို့မဟုတ် ပြည်ထောင်စုမှခွဲထွက်ခြင်း
- ဌာနေတိုင်းရင်းသားလူမျိုးများ၏ ကိုယ်ပိုင်အုပ်ချုပ်ခြင်း
- ဌာနေတိုင်းရင်းသားလူမျိုးများ၏ မြေယာများ အသုံးပြုခြင်းအပေါ် ၎င်းတို့အား လွတ်လပ် ပြီး ကြိုတင်အသိပေးသဘောတူညီမှုရယူခြင်းအပါအဝင် ဌာနေတိုင်းရင်းသားလူမျိုးများ၏ မြေယာအခွင့်အရေးများ
- ဆုံးဖြတ်ချက်ချမှတ်ရာတွင် ဌာနေတိုင်းရင်းသားလူမျိုးများ၏ ကိုယ်စားပြုမှု/ပါဝင်မှု
- စသည်တို့ပါဝင်သည်။

အပိုဒ် ၂ - ခွဲခြားမဆက်ဆံခြင်း၊ ပဋိညာဉ်အား အကောင်အထည်ဖော် ဆောင်သည့် ဖွဲ့စည်းပုံဆိုင်ရာ နှင့် ဥပဒေရေးရာမူဘောင်၊ နှင့် ပြန်လည်ကု စားမှုတို့အားလက်လှမ်းမီရယူနိုင်ရေး

- (၁) ဤစာချုပ်အဖွဲ့ဝင်နိုင်ငံအသီးသီးသည် လူမျိုး၊ အသားအရောင်၊ လိင်၊ ဘာသာစကား၊ ကိုးကွယ် ရာ ဘာသာ၊ နိုင်ငံရေး (သို့မဟုတ်) အခြားအယူအဆ၊ နိုင်ငံသား (သို့မဟုတ်) လူ့အလွှာစစ်မြစ်၊ ပစ္စည်းဥစ္စာ၊ မျိုးရိုးဇာတိဂုဏ် (သို့) အခြားအဆင့်အတန်းတို့ကဲ့သို့ ခွဲခြားမှုမရှိစေဘဲ မိမိတို့၏နယ်မြေနှင့် စီရင်ပိုင် ခွင့်အတွင်းရှိ လူတိုင်းဤစာချုပ်တွင် အသိအမှတ်ပြုဖော်ပြထားသည့် အခွင့်အရေးများအား ရရှိစေရေး လေးစားလိုက်နာရန် တာဝန်ရှိပါသည်။
- (၂) စာချုပ်အဖွဲ့ဝင်နိုင်ငံအသီးသီးသည် တည်ဆဲဥပဒေ (သို့) အခြားစီမံဆောင်ရွက်ချက်များ သတ်မှတ်ပြဋ္ဌာန်းထားခြင်းမရှိသေးပါက မိမိတို့၏ ဖွဲ့စည်းပုံအခြေခံဥပဒေနှင့် ဤစာချုပ်ပါပြဋ္ဌာန်းချက် များနှင့်အညီ ဤစာချုပ်တွင် အသိအမှတ်ပြုဖော်ပြထားသော အခွင့်အရေးများအား ရရှိခံစားနိုင်ရေး အတွက် လိုအပ်သောဥပဒေများ (သို့) အခြားစီမံဆောင်ရွက်ချက်များကို သတ်မှတ်ပြဋ္ဌာန်းဆောင် ရွက်ရန် တာဝန်ရှိပါသည်။
- (၃) ဤစာချုပ်အဖွဲ့ဝင်နိုင်ငံအသီးသီးသည် -
 - (က) တစ်ဦးတစ်ယောက်မှ မိမိတာဝန်အရ ဆောင်ရွက်ခြင်းကြောင့်ချိုးဖောက်မှုဖြစ်စေကာမူ ဤစာချုပ်တွင်အသိအမှတ်ပြုဖော်ပြထားသည့် အခွင့်အရေးများနှင့် လွတ်လပ်မှုကို ချိုးဖောက်ခံရ သော မည်သူမဆို ထိရောက်သော ကုစားမှုရှိစေရေးအတွက် တာဝန်ရှိပါသည်။
 - (ခ) ယင်းကဲ့သို့ ကုစားမှုတစ်ရပ်ကို တောင်းဆိုသော မည်သူမဆို စီရင်ပိုင်ခွင့်ရှိသော တရား ရုံး၊ အုပ်ချုပ်ရေး (သို့) ဥပဒေပြုအာဏာပိုင်အဖွဲ့အစည်းများ (သို့) နိုင်ငံတော်မှ ဥပဒေစနစ်အရ သတ်မှတ်ထားသည့် အခွင့်အာဏာရှိသော အခြားအာဏာပိုင်တစ်ခုခုက ဆုံးဖြတ်ချက်ချမှတ်ထားသော အခွင့်အရေးနှင့်အတူ ကုစားမှုရှိစေရန် တာဝန်ရှိသည့်အပြင် တရားစီရင်ရေးဆိုင်ရာကုစားမှုဖြစ်နိုင် ခြေအခွင့်အလမ်းများကိုလည်း ဖွံ့ဖြိုးတိုးတက်မှုရှိစေရေးဆောင်ရွက်ရန်လည်း တာဝန်ရှိပါသည်။
 - (ဂ) ထိုသို့ကုစားခွင့်ပြုသည့်အခါတွင် အာဏာပိုင်များမှ ယင်းကုစားခွင့်အား အာဏာသက် ရောက်မှုရှိစေရေးဆောင်ရွက်ပေးရန်တာဝန်ရှိပါသည်။

အပိုဒ် ၂၊ အပိုဒ်ခွဲ ၁ သည် အဖွဲ့ဝင်နိုင်ငံများမှ **ခွဲခြားဆက်ဆံမှုပျောက်အောင် အပြုသဘောဆောင် ရွက်ချက်များ** လုပ်ဆောင်ရန် လိုက်နာရမည့်တာဝန်အပါအဝင် အိုင်စီစီပီအာအတွင်း အာမခံချက် ပေးထားသောအခွင့်အရေးများအား အကာအကွယ်ပေးရာတွင် **ခွဲခြားမဆက်ဆံခြင်း စည်းမျဉ်းဥပဒေ** ကိုပြဋ္ဌာန်းပေးထားသည်။

လူဦးရေ အုပ်စုအဖွဲ့တစ်ခုခု (သို့မဟုတ် အမျိုးအစားတစ်စုစု) တို့၏အခွင့်အရေး စီလျော်ကျင့်သုံးနိုင်မှုကို အတိအလင်းကန့်သတ်သော အိုင်စီစီပီအာ၏ အထူးပြုပြဋ္ဌာန်းချက်များ (ဥပမာ - အပိုဒ် ၂၅ သည် နိုင်ငံသားများအတွက် ကန့်သတ်ထားသည်) မှလွဲ၍ အဖွဲ့ဝင်နိုင်ငံတိုင်းသည် ယင်းနိုင်ငံ၏နယ် နိမိတ်အတွင်းရှိနေသော သို့မဟုတ် သက်ဆိုင်ရာအဖွဲ့ဝင်နိုင်ငံ၏ တရားစီရင်ပိုင်ခွင့်အောက်တွင်ရှိနေသော နိုင်ငံပိုင်အခြေမဲ့ပုဂ္ဂိုလ်များ၊ အခြားနိုင်ငံတွင်ခိုလှုံခွင့်တောင်းခံသူများ၊ ဒုက္ခသည်များနှင့် ရွှေ့ပြောင်းနေထိုင်သူများ အပါအဝင် တစ်သီးပုဂ္ဂလများအားလုံးကို ၎င်းတို့၏ နိုင်ငံသားဖြစ်မှုအပေါ်အခြေမခံပဲ အိုင်စီစီပီအာတွင် အာမခံချက်ပေးထားသော အခွင့်အရေးများအား လေးစားရန်နှင့် ရရှိကြောင်းသေချာစေရန် တာဝန်ရှိသည်ဖြစ်သည်။

ကော်မတီမှ အသုံးပြုသော ခွဲခြားဆက်ဆံခြင်း၏ အဓိပ္ပါယ်မှာ - "လူမျိုး၊ လိင်၊ ဘာသာစကား၊ ကိုးကွယ်ရာဘာသာ၊ နိုင်ငံရေး သို့မဟုတ် အခြားအယူအဆများ၊ နိုင်ငံသား သို့မဟုတ် လူမှုရေးရာဇဝင် မြစ်၊ နေဥစ္စာ၊ မွေးဖွားရာ သို့မဟုတ် အခြားအခြေအနေရပ် စသည်တို့အပေါ်မူတည်၍ လူပုဂ္ဂိုလ်အား လုံးတို့၏ အခွင့်အရေးများနှင့် လွတ်လပ်ခွင့်အားလုံးတို့အား တန်းတူညီမျှစွာ သိရှိနိုင်ခြင်း၊ ခံစားနိုင်ခြင်း သို့မဟုတ် ကျင့်သုံးနိုင်ခြင်း တို့အား ယုတ်လျော့စေခြင်း သို့မဟုတ် ထိခိုက်စေခြင်း စသည့် ရည်ရွယ်ချက် သို့မဟုတ် အကျိုးသက်ရောက်မှုရှိသော မည်သည့် သီးခြားဖြစ်စေမှု၊ ဖယ်ကျဉ်မှု၊ ကန့်သတ်မှု သို့မဟုတ် ဦးစားပေးမှု" ဟူ၍ဖြစ်သည်။ အခွင့်အရေးများနှင့်လွတ်လပ်ခွင့်များအား တန်းတူညီမျှစွာ ခံစားနိုင်ခြင်းဟုဆိုရာတွင် အခြေအနေရပ်တိုင်းတွင် ထပ်တူကျ ဆက်ဆံခြင်းကိုမဆိုလိုပါ။

အပိုဒ် ၂၊ အပိုဒ်ခွဲ ၂ အရ အဖွဲ့ဝင်နိုင်ငံတိုင်းသည် အိုင်စီစီပီအာ အားထိရောက်စွာ အပြည့်အဝ အကောင်အထည်ဖော်ရန် နိုင်ငံတော်အဆင့်၌ လိုအပ်သောလုပ်ဆောင်ချက်များ လုပ်ဆောင်ရန်လိုအပ်သည်။ ယင်းသို့ဖြစ်ရာ ကော်မတီသည် အဖွဲ့ဝင်နိုင်ငံများအား ထိခိုက်ချိန်၌ ချုပ်ဆိုထားသော အပိုဒ်များ သို့မဟုတ် မိမိနိုင်ငံအနေအထားအလိုက်ပြန်ဆိုထားသောကြေညာချက်များအား ပယ်ဖျက်ရေးကို ပြန်လည်သုံးသပ်ရန် နှင့် စဉ်းစားရန် တောင်းဆိုသည်ဖြစ်သည်။

အပိုဒ် ၂၊ အပိုဒ်ခွဲ ၃ အရ အိုင်စီစီပီအာအတွင်း အသိအမှတ်ပြုထားသော အခွင့်အရေးများနှင့် လွတ်လပ်ခွင့်များ ချိုးဖောက်ခံရပါက လူပုဂ္ဂိုလ်များ၏ ထိရောက်သောပြန်လည်ကုစားမှုများရပိုင်ခွင့် ကို အာမခံချက်ပေးထားသည်။ ၎င်းသည် ထိရောက်သော ပြန်လည်ကုစားမှုများပေးအပ်ရေးအတွက် လိုအပ်သောအာမခံချက်များနှင့် လုပ်ထုံးလုပ်နည်းများကို ဖော်ပြထားသည့် အပိုဒ် ၁၄ နှင့် အထူးဆက်စပ်နေသည်။ ပထမ နောက်ဆက်တွဲစာချုပ် ကိုအတည်ပြုချုပ်ဆိုထားသည့်အဖွဲ့ဝင်နိုင်ငံများအတွက်မူ ဤအပိုဒ်သည် ကော်မတီမှ တစ်သီးပုဂ္ဂလအကြောင်းကြားတိုင်တန်းချက်များကို လက်ခံလုပ်ဆောင်ရန် နေရာတစ်ခုအဖြစ်ဖန်တီးပေးသည်။ ဤအပိုဒ်အတွင်းဖော်ပြထားသော ထိရောက်သောပြန်လည်ကုစားမှုရပိုင်ခွင့်သည် လက်တွေ့တွင်မူ နိုင်ငံတော်၏အရေးပေါ်အခြေအနေများ၌ပင် ကန့်သတ်ထိခိုက်မှုမရှိနိုင်ချေ။

ဤအပိုဒ် ၂ အောက် (ရံဖန်ရံခါ အခြားအပိုဒ်များနှင့်အတူ) ရည်ညွှန်းဖြေရှင်းသော ပြဿနာရပ် များ တွင် အောက်ပါတို့ပါဝင်သည် -

- ခွဲခြားဆက်ဆံမှုကို တားမြစ်သော ဥပဒေပြုခြင်း
- အမျိုးသမီးများ၊ လိင်တူချစ်သူအမျိုးသမီးများ၊ လိင်တူချစ်သူအမျိုးသားများ၊ ဆန့်ကျင်ဘက် လိင်ကဲ့သို့ပြောင်းလဲခံယူနေထိုင်သူများ၊ အင်တာဆက်စ်များနှင့် လိင်ဝိသေသခေါင်းစဉ်တပ် မခံယူလိုသူ (ကွီးယား) ပုဂ္ဂိုလ်များ ဖြစ်သည့် (လိင်စိတ်ဝိသေသလက္ခဏာ ခံယူဖော်ပြမှုကွဲပြားသူ LGBTIQ များ)၊ တိုင်းရင်းသား သို့မဟုတ် နိုင်ငံသားလူနည်းစုများ၊ ဌာနေတိုင်းရင်း သားလူမျိုးများ၊ တရားမဝင်နှင့် မှတ်တမ်းမရှိသော ရွှေ့ပြောင်းနေထိုင်သူများ၊ ဒုက္ခသည်များ နှင့် အခြားတိုင်းပြည်တွင်ခိုလှုံခွင့်တောင်းခံသူများ၊ နိုင်ငံသား/နိုင်ငံသားအဖြစ်ခံယူသူ မဟုတ် သူများ၊ မသန်စွမ်းသူများ၊ လက်ထပ်ထိမ်းမြားမထားသော မိဘအရင်းနှစ်ဦးမှ မွေးဖွားသည့် ကလေးသူငယ်များ စသူတို့အား ခွဲခြားဆက်ဆံခြင်း
- တူညီသောအလုပ်အကိုင်အတွက် တူညီသောလုပ်အားခ
- ပဋိပက္ခ သို့မဟုတ် မတည်မငြိမ်ကာလအတွင်း အစိုးရမဟုတ်သော လုပ်ဆောင်သူများမှ ကျူးလွန်မှုများအပါအဝင် လူ့အခွင့်အရေးချိုးဖောက်မှုများနှင့်၊ ထိခိုက်နစ်နာသူများ နှင့် မျက် မြင်သက်သေများအား လူ့အခွင့်အရေးချိုးဖောက်ခံရမှုများမှ ကာကွယ်ခြင်း
- အိုင်စီစီပီအာ အား ပြည်တွင်းဥပဒေပြုရေးများတွင် ပေါင်းစပ်ထည့်သွင်းကျင့်သုံးခြင်းနှင့်၊ ဓလေ့ထုံးတမ်းဥပဒေအပါအဝင် ပြည်တွင်းဥပဒေများ၏ ပဋိညာဉ်နှင့် စီလျော်အပ်စပ်မှုရှိ ခြင်း
- အိုင်စီစီပီအာ၏ အပိုဒ်များထိန်းချုပ်စာချုပ်ရေးထိုးချုပ်ဆိုခြင်းနှင့် နိုင်ငံအနေအထားအလိုက် ပြန်ဆိုထားသောကြေညာချက်များ
- အကြမ်းဖက်မှုတိုက်ဖျက်ရေး ဥပဒေများနှင့် ဓလေ့ထုံးတမ်းဥပဒေများအပါအဝင် အမျိုး သားဥပဒေများ၏ အိုင်စီစီပီအာနှင့် စီလျော်အပ်စပ်မှုရှိခြင်း
- နိုင်ငံတွင်း ဥပဒေပြုခြင်းတွင် အိုင်စီစီပီအာ၏ အခြေအနေ - ဖွဲ့စည်းပုံအပါအဝင် နိုင်ငံတွင်း ဥပဒေများအပေါ် အာဏာလွှမ်းမိုးသက်ရောက်မှုရှိခြင်းအပြင် နိုင်ငံတွင်းတရားရုံးများ၌ အိုင် စီစီပီအာကို အသုံးပြုခြင်း
- ပဲရစ် အခြေခံစည်းမျဉ်းများအရ အမျိုးသားလူ့အခွင့်အရေးအသင်းအဖွဲ့တစ်ရပ်ကို တည် ထောင်ခြင်းနှင့် လည်ပတ်စေခြင်း

^၁ လူ့အခွင့်အရေးကော်မတီ၏ အထွေထွေသဘောထားမှတ်ချက် အမှတ် ၁၈ (HRI/GEN/1/Rev.9 (Vol.1)), 6: <http://ccprecentre.org/ccpr-general-comments>

အပိုဒ် ၃ - အမျိုးသားနှင့်အမျိုးသမီး တန်းတူအခွင့်အရေးများ

ဤစာချုပ်အဖွဲ့ဝင်နိုင်ငံများသည် ဤစာချုပ်၌ဖော်ပြထားသော ပြည်သူ့ရေးရာနှင့် နိုင်ငံရေး အခွင့်အရေးများအားလုံးကို အမျိုးသားနှင့် အမျိုးသမီးတန်းတူညီမျှရရှိခံစားပိုင်ခွင့်ရှိစေရေးအတွက် တာဝန်ယူဆောင်ရွက်ရမည်။

အိုင်စီစီပီအာ တွင် ခွဲခြားဆက်ဆံမှုနှင့် စပ်လျဉ်း၍လုပ်ဆောင်သော အပိုဒ် ၃ ပိုဒ် ပါဝင်ပြီး -

- အပိုဒ် ၂ သည် အိုင်စီစီပီအာအတွင်း အာမခံချက်ပေးထားသော အခွင့်အရေးများ ခံစားနိုင်ရေး တွင်ခွဲခြားဆက်ဆံမှုကို ကိုင်တွယ်လုပ်ဆောင်သည်
- အပိုဒ် ၃ သည် **လျန်ဒါပေါ်အခြေခံ၍ ခွဲခြားဆက်ဆံခြင်း** ကို အထူးကိုင်တွယ်လုပ်ဆောင်သည်
- အပိုဒ် ၂၆ သည် ဥပဒေ၏ရှေ့မှောက်တွင် လူတိုင်းကို မည်သည့် ခွဲခြားဆက်ဆံမှုမျိုးမဆို ထံမှအကာအကွယ်ပေးသည်။

ဤအပိုဒ်တွင် **ထိရောက်သောနှင့် တန်းတူညီမျှသော အမျိုးသမီးအခန်းကဏ္ဍတိုးတက်အားကောင်းမှု** ကိုရရှိရန် နယ်ပယ်အားလုံးတို့တွင် လုပ်ဆောင်ရန် အဖွဲ့ဝင်နိုင်ငံများအတွက် **အပြုသဘောဆောင်သော လိုက်နာရန်တာဝန်ရှိမှု** နှင့်၊ လိင်ကွဲပြားမှုအကြား တန်းတူညီမျှမှုရရှိရေးကို အဟန့်အတားဖြစ်စေနိုင်သည့် **မိရိုးဖလာထုံးတမ်းစလေ့၊ သမိုင်းကြောင်းဆိုင်ရာ၊ ဘာသာရေး နှင့် ယဉ်ကျေးမှု စိတ်နေသဘောထားများ** အား စဉ်းစားဆင်ခြင်ရန် လိုအပ်ချက်တို့ကို ထည့်သွင်းဖော်ပြထားကြောင်း ကော်မတီက အတိအလင်းဆိုသည်။ ဤလိုက်နာရန်တာဝန်ရပ်သည် ပုဂ္ဂလိကကဏ္ဍတွင်သာမက ပုဂ္ဂလိကဆောင်ရွက်သူများမှ အလုပ်အကိုင်၊ ပညာရေး၊ နိုင်ငံရေးလုပ်ဆောင်ချက်များ၊ နေရာထိုင်ခင်းနှင့် ကုန်ပစ္စည်းနှင့် ဝန်ဆောင်မှုများပေးအပ်ခြင်း စသည်တို့တွင် ခွဲခြားဆက်ဆံသည့်အပြုအမူများစသည်တို့ အပေါ် သက်ရောက်မှုရှိသည်။

အဖွဲ့ဝင်နိုင်ငံများသည် နိုင်ငံသားခံယူမှု သို့မဟုတ် ဆုံးရှုံးမှုနှင့် မိသားစုအမည်နာမ ရွေးချယ်ခြင်းတို့ အပါအဝင် လက်ထပ်ထိမ်းမြားခြင်း အဆင့်ဆင့်တို့၌ **ကြင်ဖော်ကြင်ဖက်နှစ်ဦးတို့၏ တန်းတူညီမျှမှု** ရရှိစေရန် တာဝန်ရှိသည်လည်းဖြစ်သည်။

ဤအပိုဒ်အောက် (ရံဖန်ရံခါ အခြားအပိုဒ်များနှင့်အတူ) ရည်ညွှန်းဖြေရှင်းသော ပြဿနာရပ်များတွင် အောက်ပါတို့ပါဝင်သည် -

- ဥပဒေပြုခြင်းတွင် အမျိုးသားနှင့် အမျိုးသမီးအကြား၊ ဓလေ့ထုံးတမ်း သို့မဟုတ် လူမျိုးစု ဥပဒေအောက် အမျိုးသမီးဖြစ်ခြင်း ကိုခွဲခြားဆက်ဆံခြင်း
- အမျိုးသမီးများအား သမားရိုးကျပုံစံခွက်သွတ်သွင်း၍ ခွဲခြားဆက်ဆံခြင်း
- တူညီသောအလုပ်အတွက် တူညီသောလုပ်အားခ
- လိင်ပိုင်းဆိုင်ရာ ထိပါးနှောင့်ယှက်မှု၊ မုဒိန်းမှု (ဆိုင်ရာ ဥပဒေပြုခြင်း)

- အိမ်တွင်းအကြမ်းဖက်မှု၊ အမျိုးသမီးအင်္ဂါမြို့အောင်ဖြတ်တောက်ခြင်း၊ အိမ်ထောင်သည် အမျိုးသမီးများအားအသက်ဆုံးရှုံးစေခြင်း
- လိင်ပိုင်းဆိုင်ရာအကြမ်းဖက်မှု ကြိုတွေ့ခံစားရသူများအတွက် အကာအကွယ်နှင့် အကူအညီ များပေးအပ်ခြင်း
- အမျိုးသမီးများ၏ မျိုးပွားခြင်းဆိုင်ရာအခွင့်အရေးများ၊ အဓမ္မကိုယ်ဝန်ဖျက်ချစေခြင်းနှင့် ကိုယ်ဝန်မရအောင်ပြုလုပ်ခြင်း
- အမျိုးသမီးများ၏ ပစ္စည်းဥစ္စာပိုင်ဆိုင်ခွင့်နှင့် စာချုပ်ချုပ်ဆိုပိုင်ခွင့်
- အိမ်ထောင်ရေးဖောက်ပြန်မှုအတွက် အမျိုးသမီးများအား (ပိုမိုကြီးလေးသော ပြစ်ဒဏ်များ)
- လူကုန်ကူးခြင်း၊ အမျိုးသမီးများအတွက် တရားမျှတမှုလက်လှမ်းမီရေး
- အမျိုးသားနှင့် အမျိုးသမီးအကြား လက်ထပ်ထိမ်းမြားနိုင်သည့် အနည်းဆုံးအသက်သတ် မှတ်ချက်။ အမျိုးသမီးများအနေဖြင့် အမျိုးသားများ၏ အမည် နှင့်/သို့မဟုတ် နိုင်ငံသား အား လိုက်လံခံယူရန်တာဝန်ရှိစေခြင်း။ လက်ထပ်ထိမ်းမြားသည့် ပစ္စည်းဥစ္စာများ၊ အမွေဆက်ခံ ခွင့်၊ အခွန်ပေးဆောင်ရခြင်း၊ ပင်စင်ခံစားခြင်း သို့မဟုတ် အိမ်ထောင်ရေးဖောက်ပြန်ခြင်း တို့ နှင့်စပ်လျဉ်း၍ အိမ်ထောင်ရေးအတွင်း အခွင့်အရေးများတန်းတူညီမျှမှုမရှိခြင်း။ အိမ်ထောင် ကွဲခြင်းဆိုင်ရာ စီစဉ်ဆောင်ရွက်ချက်များ၊ ကလေးပိုင်ဆိုင်ခွင့်၊ အိမ်ထောင်ကွဲထောက်ပံ့ ကြေးပေးခြင်း၊ သွားရောက်တွေ့ဆုံနိုင်ခွင့်အခွင့်အရေး သို့မဟုတ် မိဘအုပ်ထိန်းသူဆိုင်ရာ အခွင့်အာဏာ နှင့် လက်ထပ်ထိမ်းမြားခြင်းဆိုင်ရာ ပစ္စည်းဥစ္စာပိုင်ဆိုင်မှု ဆုံးရှုံးခြင်း သို့မ ဟုတ် ပြန်လည်ရယူခြင်း
- နိုင်ငံသားခံယူမှုကို ကလေးငယ်များထံ ကူးပြောင်းခြင်း
- အမျိုးသမီးငယ်လေးများ၏ ကျောင်းတက်ရောက်ခြင်း နှင့် တာဝန်ရှိသည့် ရာထူးနေရာများ ၌ အမျိုးသမီးများ၏ ပါဝင်မှုအချိုး

^၂လူ့အခွင့်အရေးကော်မတီ၏ အထွေထွေသဘောထားမှတ်ချက် အမှတ် ၁၈ (HRI/GEN/1/Rev.9 (Vol.1)) နှင့် အမှတ် ၂၈ (CCPR/C/21/Rev.1/Add.10): <http://ccprcentre.org/ccpr-general-comments>

^၃လူ့အခွင့်အရေးကော်မတီ၏ အထွေထွေသဘောထားမှတ်ချက် အမှတ် ၂၈ (CCPR/C/21/Rev.1/Add.10), §5.

အပိုဒ် ၄ - လျော့ပေါ့ဆောင်ရွက်ခြင်း

၁။ နိုင်ငံတော်၏လုံခြုံရေးကို ခြိမ်းခြောက်မည့် အရေးပေါ်အခြေအနေပေါ်ပေါက်နေသည့် အချိန်နှင့် ယင်းကဲ့သို့သောအခြေအနေပေါ်ပေါက်နေကြောင်း တရားဝင်ကြေညာထားသည့်အချိန်တွင် ဤ စာချုပ်အဖွဲ့ဝင်နိုင်ငံများသည် ဤစာချုပ်အရ မိမိတို့၏တာဝန်များကို အရေးပေါ်အခြေအနေအရ လိုအပ်သော အတိုင်းအတာအလျောက်သာ လျော့ပေါ့ဆောင်ရွက်နိုင်ခွင့်ရှိမည်ဖြစ်သော်လည်း ယင်း ကဲ့သို့ ဆောင်ရွက်ခြင်းသည် လူမျိုး၊ အသားအရောင်၊ လိင်၊ ဘာသာစကား၊ ကိုးကွယ်ရာ ဘာသာ (သို့) လူ့အလွှာဇစ်မြစ်တို့အပေါ်အခြေခံ၍ ခွဲခြားမှုမရှိစေရဘဲ အပြည်ပြည်ဆိုင်ရာဥပဒေအရ မိမိတို့ ဆောင်ရွက်ရမည့် အခြားတာဝန်များနှင့် ညီညွတ်မှုရှိစေရမည်။

၂။ ဤပြဋ္ဌာန်းချက်အရ အပိုဒ် ၆၊ အပိုဒ် ၇၊ အပိုဒ် ၈ (အပိုဒ်ခွဲ ၁ နှင့် ၂)၊ အပိုဒ် ၁၁၊ အပိုဒ် ၁၅၊ အပိုဒ် ၁၆ နှင့် အပိုဒ် ၁၈ တို့သည် လျော့ပေါ့ဆောင်ရွက်ခွင့်မရှိစေရပါ။

၃။ လျော့ပေါ့ဆောင်ရွက်ခွင့်ကိုကျင့်သုံးသော မည်သည့်နိုင်ငံမဆို လျော့ပေါ့သည့်ဤစာချုပ် ပါ ပြဋ္ဌာန်းချက်နှင့် ယင်းပြဋ္ဌာန်းချက်များအား လျော့ပေါ့ဆောင်ရွက်ခြင်းအကြောင်းပြချက်တို့ကို ကမ္ဘာ့ကုလသမဂ္ဂအထွေထွေအတွင်းရေးမှူးချုပ်၏ ကြားဝင်ဖြန့်ဖြေပေးသူမှတစ်ဆင့် အခြားစာချုပ် အဖွဲ့ဝင်နိုင်ငံများအား ချက်ချင်းအကြောင်းကြားရမည်။ ယင်းလျော့ပေါ့ဆောင်ရွက်ခြင်းအား ရပ်စဲ သည့်နေ့ တွင်လည်း အဆိုပါကြားဝင်ဖြန့်ဖြေပေးသူမှတစ်ဆင့် ထပ်မံအကြောင်းကြားရမည်။

အပိုဒ် ၄ တွင် မူ အဖွဲ့ဝင်နိုင်ငံများ လျော့ပေါ့ဆောင်ရွက်ခြင်းပြုနိုင်မည်ဆိုသည့် အခွင့်အရေးများနှင့် စာပိုဒ်များကို အထူးပြုဖော်ပြထားသည်။ အိုင်စီစီပီအာ၏ ပြဋ္ဌာန်းချက်များကို **လျော့ပေါ့ဆောင် ရွက်သည့် မည်သည့်အရာမဆို မလွဲသာမရှောင်သာကိစ္စရပ်များအတွက်နှင့် ခေတ္တတမျှသာဖြစ်ရ** မည်ဖြစ်ပြီး အခြေအနေရပ်အလိုက်တင်းကြပ်စွာ လိုအပ်ချက်အလျောက်သာ အကြောင်းပြလုပ် ဆောင်ရမည်ဖြစ်သည်။ နိုင်ငံတော်၏ အရေးပေါ်အခြေအနေဖြစ်စေကာမူ အိုင်စီစီပီအာ၏ **အပိုဒ် ၆၊ ၇၊ ၈ (အပိုဒ်ခွဲ ၁ နှင့် ၂)၊ ၁၁၊ ၁၅၊ ၁၆ နှင့် ၁၈** တို့ကို **လျော့ပေါ့ဆောင်ရွက်ခြင်းမပြုရပါ။**

နိုင်ငံတော်၏အရေးပေါ်အခြေအနေ ကိုကြေညာထားပြီး(ကြေညာထားနိုင်)သည်ဖြစ်သော အဖွဲ့ဝင် နိုင်ငံများကိုမူ လူ့အခွင့်အရေးကော်မတီသည် အပိုဒ် ၄ နှင့်စပ်လျဉ်းသည့် အခွင့်အရေးများအား ကာ ကွယ်ပေးခြင်းအကြောင်း အထူးပြုသည့်မေးခွန်းများထုတ်လေ့ရှိသည်။ လျော့ပေါ့ဆောင်ရွက်၍ မရသော အခွင့်အရေးများကိုထိခိုက်သည့်အခါ သို့မဟုတ် အကြမ်းဖက်မှုကို အရေးပေါ်အခြေအနေ အဖြစ်ကိုင်တွယ်ပြီး အခွင့်အရေးများကျင့်သုံးမှုကို အကန့်အသတ်ဖြစ်စေသည့်အခါ အပိုဒ် ၄ အောက်တွင် **အကြမ်းဖက်မှုဆန့်ကျင်တိုက်ဖျက်ရေးဥပဒေ**ကို ရည်ညွှန်းပြောဆိုလေ့ရှိကြသည်။ အပိုဒ် ၄ တွင် ၎င်းတို့ကို အတိအလင်းဖော်ပြထားသော်လည်း - ခွဲခြားမဆက်ဆံခြင်း၊ တရားစီရင် ရေးဆိုင်ရာ သို့မဟုတ် အခြားသော ကုစားမှုများအားလက်လှမ်းမီနိုင်ရေး (အပိုဒ် ၂ အပိုဒ်ခွဲ ၃)၊ ဓါး

စားခံအဖြစ်ခေါ်ဆောင်ခြင်း၊ သွေးဆောင်ခေါ်ယူခြင်း သို့မဟုတ် အသိမပေးပဲဖမ်းဆီးထိန်းသိမ်းခြင်း တို့မှတားမြစ်ခြင်း (အပိုဒ် ၉)၊ လွတ်လပ်ခွင့်ဖယ်ရှားခံရသောပုဂ္ဂိုလ်များအား လူသားဆန်စွာနှင့် ဂုဏ် သိက္ခာရှိရှိဆက်ဆံရေး (အပိုဒ် ၁၀)၊ လူဦးရေအုပ်စုအား အင်အားသုံး၍ နယ်နှင်ခြင်း (အပိုဒ် ၁၂)၊ လုပ်ထုံးလုပ်နည်းနှင့် တရားစီရင်ရေးဆိုင်ရာ အာမခံချက်များ (အပိုဒ် ၁၄ နှင့် ၁၅)၊ အမျိုးသားရေး၊ လူမျိုးရေး သို့မဟုတ် ဘာသာရေးဆိုင်ရာအမှန်းပွားမှု ဝါဒဖြန့်ချိခြင်းနှင့် စည်းရုံးလှုံ့ဆော်ရေး (အပိုဒ် ၂၀) နှင့် လူနည်းစုအခွင့်အရေးများကာကွယ်ပေးခြင်း (အပိုဒ် ၂၇) စသဖြင့် လျော့ပေါ့ဆောင်ရွက်၍ မရနိုင်သော အခြေခံအခွင့်အရေးများ အဖြစ်ကော်မတီမှ မှတ်ယူသည့် အခွင့်အရေးများနှင့်ပြဿနာ ရပ်များရှိပေသည်။

ဤအပိုဒ်အောက်တွင် ရည်ညွှန်းဖြေရှင်းသော ပြဿနာရပ်များ၌ အောက်ပါတို့ပါဝင်သည် -

- အကြမ်းဖက်မှုနှင့် အကြမ်းဖက်သူအပြုအမူများ၏ အဓိပ္ပာယ်ဖွင့်ဆိုချက်အပါအဝင် အကြမ်းဖက်မှုတိုက်ဖျက်ရေး ဥပဒေမှ အိုင်စီစီပီအာအတွင်းအကာအကွယ်ပေးထားသော အခွင့်အရေးများအပေါ် သက်ရောက်မှု
- နိုင်ငံတော်၏ အရေးပေါ်အခြေအနေထုတ်ပြန်ရန် အခြေအနေရပ်များနှင့် လုပ်ငန်းစဉ်များ
- နိုင်ငံတော်၏အရေးပေါ်အခြေအနေတွင် လျော့ပေါ့ဆောင်ရွက်နိုင်သော အတိုင်းအဆနှင့် အိုင်စီစီပီအာအောက်တွင် အကာအကွယ်ပေးထားသောအခွင့်အရေးများအား ထိန်းသိမ်း စောင့်ရှောက်ခြင်း

^၄အပိုဒ် ၄ အကြောင်းပိုမိုအသေးစိတ်သောရှင်းလင်းချက်ကိုလေ့လာရန် လူ့အခွင့်အရေးကော်မတီ၏ အထွေထွေသဘောထားမှတ်ချက်အမှတ် ၂၉ (CCPR/C/21/Rev.1/Add.11): <http://ccprcentre.org/ccpr-general-comments> ကိုလေ့လာပါ

^၅အထက်ဖော်ပြပါ အထွေထွေသဘောထားမှတ်ချက်အမှတ် ၂၉ တွင် နိုင်ငံတော်၏အရေးပေါ်အခြေအနေထုတ်ပြန်နိုင်သည့်အခြေအနေရပ်များအပေါ် ကော်မတီ၏နားလည်သဘောပေါက်လက်ခံထားမှုတို့ကိုလည်း ရှင်းလင်းဖော်ပြထားသည်

အပိုဒ် ၅ - အလွဲသုံးစားပြုမှုကိုတားမြစ်ခြင်း နှင့် ထိန်ချန်ဆောင်ရွက်ခြင်း အပိုဒ်

၁။ ဤစာချုပ်ပါ မည်သည့် ပြဋ္ဌာန်းချက်ကမျှ ဤစာချုပ်၌ အသိအမှတ်ပြုဖော်ပြထားသော အခွင့်အရေးနှင့် လွတ်လပ်ခွင့်တို့အား ဖျက်ဆီးရန်လည်းကောင်း (သို့) ဤစာချုပ်တွင် ပြဋ္ဌာန်းထား သည် ထက်ပိုမိုသော အတိုင်းအတာအထိ ကန့်သတ်နိုင်ခွင့်ရှိရန်လည်းကောင်း ရည်ရွယ်သော လှုပ် ရှားမှု (သို့) ဆောင်ရွက်မှု တစ်စုံတစ်ရာအား ပါဝင်ဆောင်ရွက်ခွင့်ရှိကြောင်းကို နိုင်ငံအသီးသီး၊ အဖွဲ့ အစည်း တစ်ခုခု (သို့) လူတစ်ဦးဦးအတွက် သွယ်ဝိုက်၍ ခွင့်ပြုထားသည်ဟု အဓိပ္ပာယ်မဖွင့်ဆိုရပါ။

၂။ ဥပဒေ၊ အပြည်ပြည်ဆိုင်ရာစာချုပ်များ၊ စည်းမျဉ်းစည်းကမ်းများ (သို့) ဓလေ့ထုံးတမ်းတို့ နှင့် အညီ ဤစာချုပ်၏ စာချုပ်အဖွဲ့ဝင်နိုင်ငံတစ်ခုခုတွင် အသိအမှတ်ပြုထားသည့် (သို့) ပြဋ္ဌာန်းထား သည့် အခြေခံလူ့အခွင့်အရေးတစ်ရပ်ရပ်ကို ဤစာချုပ်မှ ယင့်အခွင့်အရေးများကို အသိအမှတ်မပြု ကြောင်း (သို့) ယင်းအခွင့်အရေးများကို ပိုမိုလျော့နည်းသော အတိုင်းအတာအထိသာ ခွင့်ပြုထား ကြောင်း တို့ဖြင့် မှမမှန်သည့် အကြောင်းပြချက်ပြု၍ ကန့်သတ်ခြင်း (သို့) ယုတ်လျော့စေခြင်း မရှိစေ ရပါ။

အပိုဒ် ၅ အပိုဒ်ခွဲ ၁ ၏ရည်ရွယ်ချက်မှာ **လူပုဂ္ဂိုလ်များ၊ အုပ်စုများ သို့မဟုတ် နိုင်ငံများမှ အိုင်စီစီပီ အာ အား** အထူးသဖြင့် အိုင်စီစီပီအာ၏ အပိုဒ် ၁၊ ၁၈၊ ၁၉၊ ၂၁၊ ၂၂၊ ၂၅ နှင့် ၂၇ တို့နှင့် စပ်လျဉ်းပြီး အခြားသူများ၏ အခွင့်အရေးကို ကန့်သတ်ရန် **တလွဲအသုံးပြုခြင်းမှကာကွယ်ရန်** ဖြစ်ပါသည်။ အ ရေးပေါ် အခြေအနေများတွင်ဖြစ်စေ လျော့ပေါ့ဆောင်ရွက်ခြင်းများသည် အိုင်စီစီပီအာအတွင်း ပြ ဋ္ဌာန်းထားသော အခွင့်အရေးများအား ထိပါးဖျက်ဆီးစေရန်အတွက် မရည်ရွယ်ရပါ။

အပိုဒ် ၂ မှာမူ **အိုင်စီစီပီအာသည် အနည်းဆုံးစံချိန်စံနှုန်းမျှ**သာဖြစ်ပြီး နိုင်ငံတွင်းပြဋ္ဌာန်းထားသော ဥပဒေများကသာ သို့မဟုတ် ယင်းတို့ကပိုမိုကောင်းမွန်စွာ အကာအကွယ်ပေးထားသော တစ်သီးပု ဂ္ဂလများ၏ လူ့အခွင့်အရေးကို ကန့်သတ်တားမြစ်ရန် အသုံးပြုခြင်း သို့မဟုတ် အဓိပ္ပာယ်ပြန်ဆိုခြင်း မပြုရ။

အပိုဒ် ၆ - အသက်ရှင်သန်ပိုင်ခွင့်

- ၁။ လူသားတိုင်းသည် မွေးရာပါအသက်ရှင်သန်ခွင့်အား ခံစားပိုင်ခွင့်ရှိပါသည်။ ဤအခွင့်အရေးကို ဥပဒေအရ အကာအကွယ်ပေးရမည်။ မည်သူကမျှ မိမိတို့၏ အသက်ရှင်သန်ခွင့်ကို မတရား တားဆီးပိတ်ပင်ခံရခြင်း မရှိစေရ။
- ၂။ သေဒဏ်မပယ်ဖျက်ရသေးသောနိုင်ငံများတွင် သေဒဏ်အား စာချုပ်ပါပြဋ္ဌာန်းချက်များနှင့် လူမျိုးကို အစုလိုက်အပြုံလိုက် သတ်ဖြတ်ခြင်းပြစ်မှုများအား ကြိုတင်တားဆီးကာကွယ်ခြင်းနှင့် ပြစ်ဒဏ်ပေးခြင်းဆိုင်ရာစာချုပ်၏ ပြဋ္ဌာန်းချက်များနှင့် မဆန့်ကျင်စေဘဲ ပြစ်မှုကျူးလွန်သောအချိန် ၌ အာဏာသက်ရောက်မှုရှိသော ဥပဒေနှင့်အညီ ပိုမိုကြီးလေးသော ပြစ်မှုများအတွက်သာချမှတ်နိုင်ပါသည်။ ဤပြစ်ဒဏ်ကို စီရင်ပိုင်ခွင့်ရှိသောတရားရုံး၏ အပြီးသတ်စီရင်ချက်နှင့်အညီသာဆောင် ရွက်ခွင့်ရှိပါသည်။
- ၃။ အသက်ရှင်သန်ခွင့်မရှိခြင်းသည် လူမျိုးကို အစုလိုက်အပြုံလိုက် သတ်ဖြတ်ခြင်းပြစ်မှု မြောက်စေသောအခါတွင် ဤအပိုဒ်ပါ မည်သည့်ပြဋ္ဌာန်းချက်ကမှ လူမျိုးကို အစုလိုက်အပြုံလိုက် သတ်ဖြတ်ခြင်းပြစ်မှုများအား ကြိုတင်တားဆီးကာကွယ်ခြင်းနှင့် ပြစ်ဒဏ်ပေးခြင်းဆိုင်ရာ ပြဋ္ဌာန်း ချက်များအရ ဆောင်ရွက်ရမည့်တာဝန်များမှ နည်းလမ်းတစ်ရပ်ရပ်အား ယုတ်လျော့စေရန် ဤစာ ချုပ်ဝင်ဖြစ်သော မည်သည့်နိုင်ငံကိုမှ အခွင့်အာဏာအပ်နှင်းထားခြင်း မရှိကြောင်း နားလည်သဘော ပေါက်ပြီး ဖြစ်စေရမည်။
- ၄။ သေဒဏ်ချမှတ်ခြင်းခံရသူ မည်သူမဆို ပြစ်ဒဏ်သက်သာလွတ်ငြိမ်းခွင့် သို့မဟုတ် ပြစ် ဒဏ်လျော့ပေါ့ခွင့်တို့ကို ရပိုင်ခွင့်ရှိစေရမည်။ လွတ်ငြိမ်းချမ်းသာခွင့်၊ ပြစ်ဒဏ်သက်သာလွတ်ငြိမ်း ခွင့် (သို့မဟုတ်) သေဒဏ်မှလျော့ပေါ့ခွင့်တို့ကိုအမှုအားလုံးတွင် ခွင့်ပြုနိုင်သည်။
- ၅။ သေဒဏ်ကို အသက် (၁၈) နှစ်အောက် ပြစ်မှုကျူးလွန်သူအပေါ်ချမှတ်ခြင်း မပြုစေရ မည့် အပြင် ကိုယ်ဝန်ဆောင်အမျိုးသမီးများကိုလည်း သေဒဏ်ချမှတ်ခြင်းမပြုစေရပါ။
- ၆။ ဤအပိုဒ်ပါ မည်သည့် ပြဋ္ဌာန်းချက်ကိုမျှ ဤစာချုပ်အဖွဲ့ဝင်နိုင်ငံတစ်နိုင်ငံ၏ သေဒဏ် ပယ်ဖျက်ခြင်းအား နှောင့်နှေးစေရန် (သို့) တားဆီးရန်အလို့ငှာ ကိုးကားမီငြိမ်းခြင်း မဖြစ်စေရပါ။

အသက်ရှင်သန်ခွင့်ကို **အဓိကကျသော လူ့အခွင့်အရေး**အဖြစ် သတ်မှတ်ချက်ပြုထားပြီး ၎င်းသည် **လျော့ပေါ့ဆောင်ရွက်၍မရသော** လူ့အခွင့်အရေးတစ်ရပ်ဖြစ်ပါသည်။ ယင်းအခွင့်အရေးသည် - နိုင်ငံများအနေဖြင့် အပြုသဘောဆောင်သောနှင့် အပြုသဘောမဆောင်သောလိုက်နာရန်တာဝန်ရှိမှု နှစ်ရပ်လုံးကို ထည့်သွင်းပြဋ္ဌာန်းသည်။ အပြုသဘောမဆောင်သော တာဝန်ရှိမှုမှာ အသက်ရှင်ပိုင်ခွင့် အား မနှောင့်ယှက်ခြင်းအားဖြင့် လေးစားလိုက်နာခြင်းဖြစ်ပြီး အပြုသဘောဆောင်သောတာဝန်ရှိမှု မှာ ဥပဒေဖြင့်အကာအကွယ်ပေးခြင်းအပါအဝင် အသက်ရှင်ပိုင်ခွင့်ရရှိကြောင်းသေချာစေခြင်းတို့ ဖြစ်ပါသည်။ **အသက်ရှင်ပိုင်ခွင့်ကိုမတရားပိတ်ပင်ဆုံးရှုံးစေခြင်းအား တားမြစ်ခြင်း** တွင် နိုင်ငံ

တော်ဌာနဆိုင်ရာများမှသတ်ဖြတ်ခြင်းနှင့် အဓမ္မခြေရာဖျောက်ခြင်း တို့ပါဝင်သည်။ **အဓမ္မခြေရာအစ အနု ဖျောက်ခြင်း** ဟူသည် “လူပုဂ္ဂိုလ်များအား ဖမ်းဆီးခြင်းနှင့် ထိန်းသိမ်းခြင်း အပြီးနောက်တွင် ၎င်းတို့၏ ကြမ္မာနှင့် မည်သည့်နေရာသို့ရောက်ရှိနေသည် ကိုထုတ်ပြန်ရန်ငြင်းဆိုခြင်း သို့မဟုတ် ၎င်းတို့အား လွတ်လပ်ခွင့်ကိုဆုံးရှုံးအောင်တားဆီးပိတ်ပင်သည့်အကြောင်းကိုပင် အသိမပေးခြင်း” ဟုအဓိပ္ပာယ်ရသည်။ အဖွဲ့ဝင်နိုင်ငံများသည် မတရားသတ်ဖြတ်ခြင်း၊ လက်နက်ကိုင်ပဋိပက္ခ သို့မဟုတ် အစာရေစာအာဟာရပြတ်လတ်စေခြင်း တို့မှအကာအကွယ်ထားရှိပေးရန်တာဝန်ရှိပါသည်။ ၎င်းတွင် **လူပုဂ္ဂိုလ်များ သေဆုံးခြင်း သို့မဟုတ် အစအနပျောက်ကွယ်သွားခြင်းတို့ကို ဂဃနဏစုံစမ်းစစ်ဆေးရန်** နှင့် **စစ်မက်၊ လူမျိုးတုံးသတ်ဖြတ်ခြင်းနှင့် အခြားအစုလိုက်အအုံလိုက်အကြမ်းဖက်ခြင်း ပုံစံတို့မှ ကာကွယ်ရန်** တာဝန်ရှိခြင်းတို့ပါဝင်သည်။

အသက်ရှင်ပိုင်ခွင့်သည် ဖမ်းဆီးခံရသောလူပုဂ္ဂိုလ်များအတွက် အထူးတာဝန်တစ်ရပ်အနေဖြင့် လည်း အကျုံးဝင်သည်။ **အစာရေစာနှင့် ဆေးဘက်ဆိုင်ရာကုသမှု တို့ မရရှိခြင်း** နှင့် **မိမိကိုယ်ကိုအဆုံးစီရင်ခြင်းတို့မှမကာကွယ်ပေးနိုင်ခြင်း** တို့သည် အပိုဒ် ၆ အားချိုးဖောက်ခြင်းမြောက်မည်ဖြစ်သည်။

ကော်မတီ၏အဆိုအရ **သေဒဏ်** ကိုနောက်ဆုံးတွင်တားမြစ်သင့်သည်ဖြစ်ပြီး လက်ရှိတွင်မူ အချို့သော **အခြေအနေရပ်များ** အတွက် ချွင်းချက်ရှိသည်ဟုဆိုသည်။ ၎င်းသည် အထူးပြင်းထန်ဆိုးရွားသောရာဇဝတ်မှုများအတွက်သာဖြစ်သင့်ပြီး သေဒဏ်စီရင်သည့်အခါတွင် ညှဉ်းပန်းခြင်း သို့မဟုတ် နှိပ်စက်ခြင်းတို့မရှိစေရပဲ မျှတသောတရားရင်ဆိုင်ခြင်းအောက်တွင် စီမံရမည်ဖြစ်ကာ ကလေးသူငယ်များနှင့် ကိုယ်ဝန်ဆောင်အမျိုးသမီးများကို ယင်းပြစ်ဒဏ်မချမှတ်သင့်ပါ။ ထို့အပြင် နိုင်ငံများအား သေဒဏ်ပေးခြင်းကိုပြန်လည်ပြဋ္ဌာန်းခြင်း သို့မဟုတ် ဆွဲဆန်ပြဋ္ဌာန်းခြင်းမှ တားမြစ်ထားသည်။ နောက်ဆုံးအနေဖြင့် သေဒဏ်ကိုပယ်ဖျက်စေသော အိုင်စီစီပီအာ၏ ပထမနောက်ဆက်တွဲစာချုပ်ကို အတည်ပြုချုပ်ဆိုထားသည့် နိုင်ငံများအနေဖြင့် အိုင်စီစီပီအာ (**ဒုက္ခသည်များအား တရားစွဲအရေးယူခံရနိုင်သော နေရပ်နိုင်ငံများထံသို့အတင်းအဓမ္မပြန်လည်မပေးပို့ခြင်း စည်းမျဉ်းဥပဒေ**) အားချိုးဖောက်ပြီး လူပုဂ္ဂိုလ်များအား ၎င်းတို့ကို အသက်ဆုံးရှုံးနိုင်မှု သို့မဟုတ် အသတ်ဖြတ်ခံရနိုင်မှု အန္တရာယ်အမှန်တကယ်ကျရောက်နိုင်သည့် နိုင်ငံများထံသို့ လွှဲပေးခြင်းမျိုး မပြုလုပ်ရပါ။

နိုင်ငံများသည် **ကိုယ်ဝန်ဆောင်ခြင်းအား မိမိကိုယ်ပိုင်ဆုံးဖြတ်ချက်ဖြင့် ဖျက်ချခြင်း** ကို ကိုယ်ဝန်ဆောင်အမျိုးသမီးနှင့်အမျိုးသမီးငယ်များတို့၏ အိုင်စီစီပီအာအခွင့်အရေးများအား မထိပါးသ၍ လွတ်လပ်စွာ ပြဋ္ဌာန်းနိုင်ပါသည်။ ဆိုလိုသည်မှာ ကိုယ်ဝန်ဖျက်ချခြင်းအပေါ် တားမြစ်ကန့်သတ်ချက်များသည် ဖော်ပြပါအမျိုးသမီးများ၏ ဘဝများကို အကြပ်အတည်းများ၊ ရုပ်ပိုင်းဆိုင်ရာ စိတ်ပိုင်းဆိုင်ရာ ဒဏ်ရာများ သို့မဟုတ် အနာတရများ၊ ခွဲခြားဆက်ဆံခြင်း သို့မဟုတ် ၎င်းတို့၏ ပုဂ္ဂိုလ်ရေးရာအား မတရားစွက်ဖက်ခြင်း စသည်တို့ မရှိရပါ။ နိုင်ငံများသည် ကိုယ်ဝန်ဆောင်အမျိုးသမီးများ သို့မဟုတ် အမျိုးသမီးငယ်များ၏ အသက်နှင့် ကျန်းမာရေး အန္တရာယ်ရှိနေသည် သို့မဟုတ် ကိုယ်ဝန်

ဆောင်လွယ်ခြင်းသည် ၎င်းတို့အား နာကျင်စေမှု သို့မဟုတ် အနာတရဖြစ်စေသည်။ ပိုမိုသိသာသည် မှာ မုဒိန်းမှုကျူးလွန်ခံရခြင်း၊ သွေးသားတော်စပ်သူများမှကျူးလွန်ခံရခြင်း စသည်တို့ကြောင့် ကိုယ် ဝန်ဆောင်လွယ်ရသည် သို့မဟုတ် ပဋိသန္ဓေအသက်မရှင်သန်နိုင်သည် စသည့်အခြေအနေများအ တွက် **ကိုယ်ဝန်ဖျက်ချရန် လုံခြုံစိတ်ချရသော၊ တရားဝင်ဖြစ်သောနှင့် ထိရောက်သော လက်လှမ်းမီ နိုင်မှု** ရရှိနိုင်အောင်ဆောင်ရွက်ပေးရမည်ဖြစ်သည်။ အဖွဲ့ဝင်နိုင်ငံများအနေဖြင့် လိင်ပိုင်းဆိုင်ရာနှင့် မျိုးဆက်ပွားကျန်းမာရေး၊ သန္ဓေသားဆက်ခြားနည်း စသည့်သတင်းအချက်အလက်များ ရယူလက် လှမ်းမီနိုင်အောင် ဆောင်ရွက်ပေးရန်လည်း တိုက်တွန်းထားသည်။

ဤအပိုဒ်အောက် (ရံဖန်ရံခါ အခြားအပိုဒ်များနှင့်အတူ) တွင် ရည်ညွှန်းဖြေရှင်းသော ပြဿနာရပ် များ၌ အောက်ပါတို့ပါဝင်သည် -

- သေဒဏ် ချမှတ်အသုံးပြုခြင်း
- စီရင်ခံရသောပုဂ္ဂိုလ်သည် သေဒဏ်ချမှတ်ခံရနိုင်သည့် နယ်နှင့်ဒဏ်များပေးခြင်း
- တရားစီရင်မှုပြင်ပ သတ်ဖြတ်စီရင်စေခြင်းများ
- ဖမ်းဆီးထိန်းသိမ်းစဉ် သို့မဟုတ် ရဲလက်ထဲတွင် အသက်သေဆုံးခြင်း
- တရားဥပဒေစိုးမိုးရေး တာဝန်ရှိသူများ သို့မဟုတ် လက်နက်ကိုင်အင်အားစုများမှ အင်အား အလွန်အကျွံအသုံးပြုခြင်း
- အငြင်းပွား/ရန်ငြိုးရန်စဆိုင်ရာ အကြမ်းဖက်မှု
- မိခင်အသက်ရှင်သန်နိုင်မှုနှင့် ထိရှလွယ်အုပ်စုများ၏ အသက်ရှင်သန်နေထိုင်မှုအခြေအနေ ရပ်များ

အပိုဒ် ၇ - ညှဉ်းပန်းနှိပ်စက်မှုမှ တားမြစ်ခြင်း

မည်သူမျှ ညှဉ်းပန်းနှိပ်စက်ခံရခြင်း (သို့) လူမဆန်စွာ (သို့) ဂုဏ်သိက္ခာသေးသိမ်စွာ ပြုမှု ဆက်ဆံခံရခြင်း (သို့) ပြစ်ဒဏ်ပေးခံရခြင်းမရှိစေရပါ။ အထူးသဖြင့် မည်သူမျှ မိမိတို့၏လွတ်လပ်သော ဆန္ဒမပါဘဲ ဆေးပညာ (သို့) သိပ္ပံပညာရပ်ဆိုင်ရာ စမ်းသပ်ခံရခြင်းမရှိစေရပါ။

ဤအပိုဒ်၏ ရည်ရွယ်ချက်မှာ စိတ်ပိုင်းဆိုင်ရာ နာကြည်းမှုနှင့် ရုပ်ပိုင်းဆိုင်ရာနာကျင်မှုများ အပါအဝင် “လူပုဂ္ဂိုလ်တစ်ဦး၏ ဂုဏ်သိက္ခာရော၊ ၎င်း၏ ရုပ်ပိုင်းဆိုင်ရာနှင့် စိတ်ပိုင်းဆိုင်ရာ ဖြောင့်မတ်တည်ကြည်မှု နှစ်ရပ်လုံးကို ကာကွယ်ရန်” ဖြစ်သည်။ ဤအပိုဒ်သည် **ပြည့်ဝသော၊ လျော့ပေါ့မဆောင်ရွက်နိုင်သော** အပိုဒ်ဖြစ်ပြီး အထက်အရာရှိမှ အမိန့်အပါအဝင် မည်သည့်ချွင်းချက်ကိုမျှ ခွင့်မပြုပါ။ ဓလေ့ထုံးတမ်းဥပဒေ၏ အစိတ်အပိုင်းတစ်ခုဖြစ်ပြီး **အခြေခံစည်းမျဉ်းတစ်ရပ်** အဖြစ်ပင် မှတ်ယူထားသည်။

ဤအပိုဒ်တွင် နိုင်ငံများလိုက်နာရန် တာဝန်များ အမြောက်အများကို ဖော်ကျူးထားသည် -

- ညှဉ်းပန်းခြင်း နှင့် နှိပ်စက်ခြင်းဟုစွပ်စွဲခံရသော အမှုတိုင်းကို **စုံစမ်းစစ်ဆေးရန်**၊ ထိခိုက်နစ်နာသူများအတွက် **ထိရောက်သောကုစားမှု**မျိုးဆောင်ရွက်ပေးရန်နှင့် ထိန်းသိမ်းစောင့်ကြပ်နိုင်မည့် ယန္တရားတစ်ရပ်ထားရှိပေးရန်။ ၎င်းတွင် ညှဉ်းပန်းခြင်းကို - အဆက်အသွယ်ဖြတ်တောက် မတရားဖမ်းဆီးထိန်းသိမ်းခြင်းအားတားမြစ်ခြင်း၊ ဆရာဝန်များ၊ ရှေ့နေများ နှင့် မိသားစုဝင်များ ပုံမှန်လာရောက် ကြည့်ရှုခြင်းကို ခွင့်ပေးခြင်း နှင့် တရားဥပဒေစိုးမိုးရေး အရာရှိများအား သင်တန်းများပို့ချခြင်း - စသည်အားဖြင့် **အကာအကွယ်ပေးရန်** တာဝန်လည်း ပါဝင်သည်။ ညှဉ်းပန်းနှိပ်စက်ရာမှရရှိသောထွက်ဆိုချက်များကို တရားစီရင်ရေးအဆင့်များတွင် အသုံးမပြုနိုင်ပဲ ညှဉ်းပန်းနှိပ်စက်ခြင်းအတွက်အရေးယူခံရသူများအား လွတ်ငြိမ်းချမ်းသာခွင့်သည် နိုင်ငံများ၏ စုံစမ်းစစ်ဆေးရန်တာဝန်ကို လိုက်နာမှုမရှိခြင်းဖြစ်သည်။
- လူတိုင်းကို ညှဉ်းပန်းခြင်းနှင့် နှိပ်စက်ခံရခြင်းမှ ဥပဒေပြုခြင်းအားဖြင့် **အကာအကွယ်ပေးရန်**။ နိုင်ငံများသည် ၎င်းတို့၏ ပြည်တွင်းဥပဒေများတွင် ညှဉ်းပန်းနှိပ်စက်ခြင်းကို ရာဇဝတ်မှုတစ်ရပ်အဖြစ် ပြဌာန်းနိုင်သည်။
- အခြားနိုင်ငံတစ်နိုင်ငံမှ ညှဉ်းပန်းခံရခြင်း သို့မဟုတ် နှိပ်စက်ခံရခြင်း အန္တရာယ်ရင်ဆိုင်နေရသည့် တစ်စုံတစ်ယောက်အား အဓမ္မပို့ဆောင်ခြင်း သို့မဟုတ် ပေးပို့အပ်နှံခြင်း မှ **ရှောင်ကြဉ်ရန်** နှင့် **ဒုက္ခသည်များအား တရားစွဲအရေးယူ ခံရနိုင်သော နေရပ်နိုင်ငံများထံသို့အတင်းအဓမ္မပြန်လည်မပေးပို့ခြင်း** စည်းမျဉ်းဥပဒေအား လေးစားရန်

ဤအပိုဒ်တွင် ညှဉ်းပန်းနှိပ်စက်ခြင်း၏ အဓိပ္ပါယ်ဖွင့်ဆိုချက်မပါဝင်သော်လည်း ယေဘုယျအားဖြင့် လက်ခံထားသော အဓိပ္ပါယ်ဖွင့်ဆိုချက်မှာ **ညှဉ်းပန်းနှိပ်စက်ခြင်းဆန့်ကျင်ရေးပဋိညာဉ်စာချုပ်**

(CAT) ၏ အပိုဒ် ၁ ပါအတိုင်း - “ လူပုဂ္ဂိုလ်တစ်ဦးအား ၎င်းထံမှ သတင်းအချက်အလက် ရယူခြင်း သို့မဟုတ် ဝန်ခံခြင်းခြင်း သို့မဟုတ် ပြစ်ဒဏ်ပေးခြင်း၊ ဖိနှိပ်ချယ်လှယ်ခြင်း သို့မဟုတ် ခွဲခြားဆက်ဆံခြင်း စသည့် အကြောင်းရင်းတစ်ရပ်ရပ်အလို့ငှာ ပြင်းထန်သော ရုပ်ပိုင်းဆိုင်ရာ သို့မဟုတ် စိတ်ပိုင်းဆိုင်ရာ နာကျင်စေမှုကို ရည်ရွယ်ချက်ရှိရှိ ဖြစ်ပေါ်စေသည့် အများပြည်သူ အာဏာပိုင်များမှ လုပ်ဆောင် ချက်များ” ဟူ၍ ဖြစ်သည်။ ၎င်းတွင် ညှဉ်းပန်းနှိပ်စက်ခြင်း၏အဓိပ္ပာယ်အောက်မကျ ရောက်သော ရုပ်ပိုင်းဆိုင်ရာရိုက်နှက်အပြစ်ပေးခြင်း စသည့် **မတရားဆက်ဆံခြင်း** အပြုအမူ များလည်း အကျုံးဝင်သည်။

ဤအပိုဒ်အား ချိုးဖောက်မှု အမြောက်အများတို့ကို အိုင်စီစီပီအာ၏ အပိုဒ် ၁၀ (ဖမ်းဆီးထိန်းသိမ်းခြင်းဆိုင်ရာ အခြေအနေရပ်များ) အားချိုးဖောက်မှုနှင့်အတူ **ဖမ်းဆီးထိန်းသိမ်းခြင်း** အပိုင်းတွင် တွေ့ရသည်။ အပိုဒ် ၇ သည် တူညီသောအခြေအနေရပ်များအောက်တွင် ကျန်အပိုဒ်ပြဌာန်းချက်များ အားလုံးတို့ကို ချိုးဖောက်ခြင်းမြောက်စေနိုင်သည့် အပိုဒ် ၆ (အသက်ရှင်ပိုင်ခွင့်) နှင့် အပိုဒ် ၉ (မတရား ဖမ်းဆီးထိန်းသိမ်းခြင်းအား တားမြစ်ခြင်း) တို့နှင့် အထူးဆက်စပ်နေသည်။

ဤအပိုဒ်အောက်တွင် ရည်ညွှန်းဖြေရှင်းလေ့ရှိသော ပြဿနာရပ်များမှာ အောက်ပါတို့ပါဝင်သည် -

- ညှဉ်းပန်းနှိပ်စက်ခြင်းအား အထူးတားမြစ်သည့် ဥပဒေပြုခြင်း
- ထိခိုက်နစ်နာသူများ ပြန်လည်ပြုစုမျိုးထောင်ရေးနှင့် အစားထိုးပေးလျော်ခြင်း
- တရားစီရင်ရေး လုပ်ငန်းစဉ်များတွင် ညှဉ်းပန်းနှိပ်စက်ခြင်း သို့မဟုတ် မတရားဆက်ဆံခြင်းမှရရှိလာသော ထွက်ဆိုချက်များအားအသုံးပြုခြင်းမှ တားမြစ်ခြင်း
- ဖမ်းဆီးထိန်းသိမ်းခံထားရသူများအား ကာလကြာရှည်စွာ သီးခြားပိတ်လှောင်ထားခြင်းနှင့် အဆက်အသွယ်ဖြတ်တောက်ထိန်းသိမ်းထားခြင်း အပါအဝင် ညှဉ်းပန်းနှိပ်စက်ခြင်းနှင့် မတရားဆက်ဆံခြင်း
- ညှဉ်းပန်းနှိပ်စက်ခြင်းနှင့် မတရားဆက်ဆံခြင်း စွပ်စွဲချက်အားလုံးကို စုံစမ်းစစ်ဆေးခြင်း
- စစ်ဆေးမေးမြန်းခြင်း၏ လုပ်ထုံးလုပ်နည်း၊ ခွင့်ပြုနိုင်သော ကြာရှည်ချိန်နှင့် အသံသွင်းမှတ်တမ်းယူခြင်း
- တစ်စုံတစ်ဦးအားညှဉ်းပန်းနှိပ်စက်ခြင်း သို့မဟုတ် မတရားဆက်ဆံခြင်း ခံရနိုင်သည့် နိုင်ငံများသို့ ပြန်လည်အပ်နှင်းပေးပို့ခြင်းအားမပြုလုပ်ခြင်း သို့မဟုတ် နယ်နှင်ခြင်းမပြုလုပ်ကြောင်းအာမခံချက်ပေးခြင်း
- တရားဥပဒေစိုးမိုးရေးအရာရှိများနှင့် လက်နက်ကိုင်အင်အားစုများမှ အင်အားအလွန်အကျွံ အသုံးပြုခြင်း
- အိမ်တွင်းအကြမ်းဖက်မှု၊ အမျိုးသမီးအင်္ဂါမြို့အောင်ဖြတ်တောက်ခြင်း
- အဓမ္မ သန္ဓေမအောင်အောင် ပြုလုပ်ခြင်း
- ရုပ်ပိုင်းဆိုင်ရာရိုက်နှက်အပြစ်ပေးခြင်း

“အပိုဒ် ၇ အကြောင်းပိုမိုအသေးစိတ်ရှင်းလင်းချက်များအတွက် လူ့အခွင့်အရေးကော်မတီ၏ အထွေထွေ သဘောထားမှတ်ချက် အမှတ် ၂၀ (HRI/GEN/1/Rev.9 (Vol. I) p.200): <http://ccprcentre.org/ccpr-general-comments> ကို မှီငြမ်းပါ။

ဇ နိုင်ငံတကာလူမှုအသိုင်းအဝိုင်း အတွက် အခြေခံကျသည်ဟု ခံယူထားသော တန်ဖိုးထားမှုများအပေါ်အခြေခံပြီး (စာချုပ်အဖြစ်) ထိန်ချန်မထားနိုင်သော နိုင်ငံတကာဥပဒေအား အစားထိုးဖြည့်လောင်းသည့် စည်းမျဉ်းဥပဒေ၊ အဓိပ္ပါယ်ကို <https://www.merriam-webster.com/legal/jus%20cogens> နှင့် https://www.law.cornell.edu/wex/jus_cogens တွင်ဖတ်ရှုနိုင်သည်။

အပိုဒ် ၈ - ကျေးကျွန်ပြုခြင်းမှ တားမြစ်ခြင်း

- ၁။ မည်သူမျှ ကျေးကျွန်ပြုခြင်းမခံစေရ။ ကျေးကျွန်ပြုခြင်းနှင့် ကျွန်ကုန်ကူးခြင်းပုံစံများ အားလုံးကို တားမြစ်စေရမည်။
- ၂။ မည်သူ့ကိုမျှ အစေအပါးအဖြစ် မပြုရပါ။
- ၃။ (က) မည်သူ့ကိုမျှ အတင်းအဓမ္မ (သို့) အတင်းအကြပ် အလုပ်ခိုင်းစေခြင်းမပြုစေရပါ။
 - (ခ) ပြစ်မှုတစ်ခုအတွက် ပြစ်ဒဏ်တစ်ရပ်အနေဖြင့် အလုပ်ကြမ်းနှင့် ထောင်ဒဏ်ချမှတ်နိုင် သော နိုင်ငံများ၌ စီရင်ပိုင်ခွင့်ရှိသော တရားရုံးက ချမှတ်သော ပြစ်ဒဏ်နှင့်အညီ အလုပ်ကြမ်းပြစ် ဒဏ်ချမှတ်ဆောင်ရွက်စေခြင်းကို အပိုဒ် ၃ (က) က ပိတ်ပင်ခြင်းမရှိစေရ။
 - (ဂ) ဤအပိုဒ်၏ ရည်ရွယ်ချက်အလို့ငှာ အတင်းအကျပ် (သို့) မလုပ်မနေရ အလုပ်စေခိုင်း ခြင်းဟူသော စာကားရပ်တွင် အောက်ပါတို့မပါဝင်စေရ။
 - (၁) သာမန်အားဖြင့် တရားရုံးတစ်ရုံး၏ တရားဝင်အမိန့်အရ ချုပ်နှောင်ခြင်းခံရသူ (သို့) ယင်းကဲ့သို့ချုပ်နှောင်ခြင်းမှ စည်းကမ်းချက်ဖြင့် လွတ်ထားခြင်းခံရသောသူက လုပ်ဆောင်ရန်လိုအပ်သော၊ အပိုဒ်ခွဲ (ခ) တွင် ရည်ညွှန်းထားခြင်းမရှိသော အလုပ်တစ်ခုခု (သို့) ဝန်ဆောင်မှု တစ်ရပ်ရပ်၊
 - (၂) စစ်မှုထမ်းရန် ငြင်းဆိုမှုကို အသိအမှတ်ပြုလက်ခံသည့်နိုင်ငံများတွင် စစ်မှုထမ်း ရန် ငြင်းဆိုသူများဆိုင်ရာ ဥပဒေ၏လိုအပ်ချက်အရ စစ်ဘက်အသွင်ဆောင်သော စစ်မှုထမ်းခြင်းနှင့် ပြည်သူ့စစ်မှုထမ်းခြင်းတစ်ရပ်ရပ်၊
 - (၃) လူ့အဖွဲ့အစည်း၏ အသက်ရှင်သန်မှု (သို့) လူမှုအကျိုးစီးပွားကိုခြိမ်းခြောက်သော အရေးပေါ်အခြေအနေ (သို့) ဘေးဒုက္ခကျရောက်သည့် ကိစ္စရပ်များတွင် ဆောင်ရွက် ပေးရသည့် ဝန်ဆောင်မှုတစ်ရပ်ရပ်၊
 - (၄) သာမန်ပြည်သူ့တာဝန်ဝတ္တရား၏ တစ်စိတ်တစ်ဒေသပုံစံများဖြစ်သော အလုပ် (သို့) ဝန်ဆောင်မှုတစ်ခုခု

ဤအပိုဒ်သည် နိုင်ငံများအား **ကျေးကျွန်ပြုခြင်း** (အပိုဒ်ခွဲ ၁)၊ **ကျွန်ကုန်ကူးခြင်း** (အပိုဒ်ခွဲ ၁)၊ **အစေအပါးပြုခြင်း** (အပိုဒ်ခွဲ ၂) နှင့် **အဓမ္မ သို့မဟုတ် အတင်းအကြပ်အလုပ်ခိုင်းစေခြင်း** (အပိုဒ်ခွဲ ၃) တို့မှ **တားမြစ်ရန်** လိုက်နာစေသည်။ ကျေးကျွန်ပြုခြင်း၊ ကျွန်ကုန်ကူးခြင်းနှင့် အစေအပါးပြုခြင်း တို့ကို အခြေခံစည်းမျဉ်းတစ် ရပ် (jus cogens)^{၁၀} အဖြစ်သတ်မှတ်ထားပြီး **မည်သည့်ချွင်းချက်မှ ခွင့်မပြုချေ** (အပိုဒ်ခွဲ ၁ နှင့် ၂)။ **အစေအပါးပြုခြင်း** တွင် တစ်သီးပုဂ္ဂလများအား အခြားသူများအ ပေါ်အပြည့်အဝမီခိုအားထားစေပြီး စီးပွားရေးဆိုင် ရာအရ ခေါင်းပုံဖြတ်အမြတ်ထုတ်ခံရစေသော **လူကုန်ကူးခြင်း** နှင့် **ကြွေးမြီဖြင့် ချုပ်နှောင်ခြင်း** စသည့် ကျေး ကျွန်ကဲ့သို့ပြုမှုခြင်းများပါဝင်သည်။

မဖြစ်မနေ သို့မဟုတ် အတင်းအကြပ်အလုပ်ခိုင်းစေခြင်း များတွင် “ တစ်ဦးတစ်ယောက်ယောက် အား ပြစ်ဒဏ်ပေးခြင်း နှင့် ၎င်းတို့ကိုယ်တိုင် စိတ်ဆန္ဒမပါဘဲ လုပ်ဆောင်စေခြင်း တို့မှတစ်ဆင့် ရယူသော လုပ်အား သို့မဟုတ် ဝန်ဆောင်မှုအားလုံး” တို့ပါဝင်သည်။^{၁၁}

ဤအပိုဒ်အောက်တွင် ရည်ညွှန်းဖြေရှင်းလေ့ရှိသော ပြဿနာရပ်များ၌ အောက်ပါတို့ပါဝင်သည် -

- ကျေးကျွန်ပြုခြင်း သို့မဟုတ် အဓမ္မခိုင်းစေမှု အားတားမြစ်သည့် ဥပဒေပြုခြင်း
- လူကုန်ကူးခြင်း
- ပြည်တွင်းအလုပ်သမားများ၏ လုပ်ငန်းခွင်အခြေအနေရပ်များ
- လိင်မှုစီးပွားလုပ်ငန်းများတွင် စေ့စပ်လုပ်ဆောင်နေသော အမျိုးသမီးများအား ကြွေးမြီဖြင့် ချုပ်နှောင် ခြင်းအပါအဝင် ခေတ်ပေါ် ကျေးကျွန်ပြုသည့် ပုံစံများ မခံရအောင် လုပ်ဆောင်ချက်များ
- ပိုးထည်ကဏ္ဍတွင် အဂတိလိုက်စားခြင်းနှင့် ခြိမ်းခြောက်ရယူခြင်း နှင့် အန္တရာယ်ရှိသော လုပ်ငန်းခွင် အခြေအနေရပ်များ
- လိင်ပိုင်းဆိုင်ရာနှင့် လုပ်အား အမြတ်ထုတ်ခေါင်းပုံဖြတ်မှု ပုံစံများအားလုံး
- ကလေးသူငယ်လုပ်အားခိုင်းစေမှု
- ကလေးသူငယ်များအား လက်နက်ကိုင်အင်အားအတွင်းနှင့် ဖမ်းဆီးထိန်းသိမ်းခံရသူများမှ လုပ်ဆောင်ရသည့် အလုပ်တစ်မျိုးမျိုးအတွက် စုဆောင်းရယူခြင်း

^{၁၁}Ibid

^{၁၁}အပိုဒ် ၂ (၁) ILO ကွန်ဗင်းရှင်း အမှတ် ၂၉ (ဇွန် ၂၈၊ ၁၉၃၀ ခုနှစ်)

အပိုဒ် ၉ - မတရား ဖမ်းဆီးထိန်းသိမ်းခြင်းမှ တားမြစ်ခြင်း

- ၁။ လူတိုင်းတွင် လွတ်လပ်မှုနှင့် လူပုဂ္ဂိုလ်ဆိုင်ရာ လုံခြုံမှုတို့အား ရပိုင်ခွင့်ရှိပါသည်။ မည်သူ့ မှ မတရားဖမ်းဆီးခြင်း (သို့) မတရားချုပ်နှောင်ခံရခြင်း မရှိစေရ။ ဥပဒေအရ ဆောင်ရွက်သည့်လုပ်ထုံးလုပ်နည်းနှင့်အညီမှတစ်ပါး မည်သူ့မျှမိမိတို့၏ လွတ်လပ်မှုကို တားဆီးပိတ်ပင်ခံရခြင်းမရှိစေရ။
- ၂။ ဖမ်းဆီးခံရသူ မည်သူ့ကိုမဆို ဖမ်းဆီးခံရချိန်တွင် ဖမ်းဆီးရသည့်အကြောင်းကို အသိပေး ရမည့်အပြင် ၎င်းအပေါ်စွဲပစ္စည်းချက်ကိုလည်း အလျင်အမြန်အသိပေးရမည်။
- ၃။ ရာဇဝတ်မှုစွဲချက်ဖြင့် ဖမ်းဆီးခံရသူ သို့မဟုတ် ချုပ်နှောင်ခံရသူမည်သူ့ကိုမဆို တရားသူကြီး သို့မဟုတ် ဥပဒေအရ တရားစီရင်ရေး အာဏာကျင့်သုံးရန် အပ်နှင်းခြင်းခံရသော အခြားအရာရှိ ၏ ရှေ့မှောက်သို့ စောစီးလျင်မြန်စွာ တင်ပို့ရမည့်အပြင် သင့်လျော်သည့်အချိန်ကာလအတွင်း အမှုစစ်ဆေးစီရင်ခြင်း သို့မဟုတ် အမှုမှလွတ်ခြင်းကို ခံယူစေပိုင်ခွင့်ရှိပါသည်။ တရားစီရင်ခံရန် စောင့်ဆိုင်းနေသော ပုဂ္ဂိုလ်များအား အချုပ်တွင်ဖမ်းဆီးချုပ်နှောင်ရမည်ဟူသည့် ယေဘုယျလုပ်ထုံး လုပ်နည်းအဖြစ် မမှတ်ယူရသော်လည်း တရားစီရင်ရေး၏ မည်သည့်အဆင့်တွင်မဆို အမှုရင်ဆိုင် ရန် တရားခွင့်ရှေ့မှောက်သို့ထွက်ရန်ဖြစ်စေ၊ စီရင်ချက်ကို အကောင်အထည်ဖော်ဆောင်ရွက်အတွက် အကြောင်းကိစ္စပေါ်ပေါက်လာခြင်းကြောင့်ဖြစ်စေ အာမခံဖြင့် လွတ်ထားနိုင်ပါသည်။
- ၄။ ဖမ်းဆီးခြင်း (သို့) ချုပ်နှောင်ခံရသည့်အတွက် မိမိ၏ လွတ်လပ်ခွင့်ဆုံးရှုံးခံရသော မည်သူမဆို ၎င်းအပေါ်ဖမ်းဆီးခြင်းသည် တရားဝင်ဖမ်းဆီးခြင်းဖြစ်ပါက တရားရုံးမှ နှောင့်နှေးကြန့် ကြာမှုမရှိစေဘဲ ဆုံးဖြတ်နိုင်ရန်နှင့် အကယ်၍ ယင်းကဲ့သို့ ဖမ်းဆီးခြင်းသည် ဥပဒေအရ ဖမ်းဆီးခြင်း မဟုတ်ပါက ၎င်းအားလွတ်မိန့်ပေးနိုင်ရန် အလို့ငှာ တရားရုံးတွင် တရားစွဲဆိုခွင့်ရှိပါသည်။
- ၅။ မတရားဖမ်းဆီးခြင်း (သို့မဟုတ်) ချုပ်နှောင်ခြင်းခံရသော မည်သူမဆို လျော်ကြေးရပိုင် ခွင့်ရှိပါသည်။

ဤအပိုဒ်တွင် ကျဉ်းမြောင်းသော လှောင်ပိတ်သည့်နေရာတစ်ရပ်ရပ်၊ ဥပမာ - အကျဉ်းထောင် သို့မဟုတ် ထိန်းသိမ်းဆောင်၊ စိတ်ကျန်းမာရေးအဆောင်၊ ပြန်လည်အသိပညာပေးရေး၊ စိတ်အာရုံစုစည်းရေး သို့မဟုတ် လုပ်ငန်းခွင် စခန်းများ၊ ဆေးအဆိပ်ဖြတ်တောက်ရာရုံများ သို့မဟုတ် အကျယ်ချုပ်များစသည်တို့၌ အဓမ္မဖမ်းဆီးထိန်းသိမ်းခံရခြင်းမှ လူပုဂ္ဂိုလ်တစ်ဦး၏ လွတ်လပ်ခွင့်ကို ကာကွယ်ပေးထားသည်။ ၎င်းသည် လူပုဂ္ဂိုလ်တစ်ဦးအား ဖမ်းဆီးထိန်းသိမ်းထားသည်ဖြစ်စေ၊ မထိန်းသိမ်းထားသည်ဖြစ်စေ ၎င်း၏ "ခန္ဓာကိုယ်နှင့် စိတ်ပိုင်းတို့ထိခိုက်အနာတရဖြစ်ခြင်း၊ သို့မဟုတ် ရုပ်ပိုင်းဆိုင်ရာနှင့် စိတ်ပိုင်းဆိုင်ရာဖြောင့်မတ်တည်ကြည်မှုကို ထိခိုက်စေခြင်း" တို့မှ ၎င်း၏ လုံခြုံရေးကို လည်း အကာအကွယ်ပေးသည်။^{၁၃} အသက်ခြိမ်းခြောက်ခြင်း၊ သတ်ဖြတ်ရန်ကြံစည်ကြိုးပမ်းခြင်း၊ နှောင့်ယှက်စော်ကားမှုနှင့် ခြိမ်းခြောက်ချယ်လှယ်မှု တို့ကိုလုပ်ဆောင်ခြင်းအားဖြင့်လည်း လုံခြုံခွင့် အခွင့်အရေးအားချိုးဖောက်မှုကိုဖြစ်ပေါ်စေသည်။

လူပုဂ္ဂိုလ်တစ်ဦးအား ဖမ်းဆီးခြင်း သို့မဟုတ် ထိန်းသိမ်းချုပ်နှောင်ခြင်း ကို **မတရားမပြုရပဲ တရားဥပဒေနှင့်အညီ** ဆောင်ရွက်ရမည်ဖြစ်သည်။ လူပုဂ္ဂိုလ်၏လွတ်လပ်ခွင့် မည်သည့်ကိစ္စများတွင် ဖယ်ရှားရုပ်သိမ်းခွင့်ပြုသည်ကို တိတိကျကျအဓိပ္ပါယ်ဖွင့်ဆိုရန်မှာ နိုင်ငံများ၏တာဝန်ပင်ဖြစ်သည်။ **ဖမ်းဆီးခြင်း** ဟူသည် လူပုဂ္ဂိုလ်တစ်ဦး၏ လွတ်လပ်ခွင့်ကို ဖယ်ရှားရုပ်သိမ်းကာ သက်ဆိုင်ရာလုပ်ပိုင်ခွင့်ရှိအာဏာပိုင်ရှေ့မှောက်သို့ ပေးပို့သည့်ကာလဖြတ်အပိုင်းအခြားကို ယေဘုယျခြုံငုံ၍ ဆိုခြင်းဖြစ်သည်။ **ထိန်းသိမ်းချုပ်နှောင်ခြင်း** ဟူသည် ဖမ်းဆီးခြင်းအားဖြင့် လူပုဂ္ဂိုလ်တစ်ဦး၏ လွတ်လပ်ခွင့်ကို ဖယ်ရှားရုပ်သိမ်းခြင်း (ယင်းသို့ဆိုလျှင် အဆိုပါပုဂ္ဂိုလ်သည် “အချုပ်တွင်” ထိန်းသိမ်းခံထားရသည် သို့မဟုတ် “တရားစီရင်ခံရန် အကြိုထိန်းသိမ်းချုပ်နှောင်ခံထားရသည်”) သို့မဟုတ် ပြန်ပေးဆွဲသည့်မည်သည့်အပြုအမူမျိုးကိုမဆို^{၁၄} ဆိုလိုသည်။

မည်သည့် ဖမ်းဆီးခြင်း သို့မဟုတ် ထိန်းသိမ်းချုပ်နှောင်ခြင်းကိုမဆို ခိုင်လုံသောအကြောင်းအရာများ အပေါ်အခြေခံပြီး တရားဥပဒေအရဖော်ဆောင်ထားသော လုပ်ထုံးလုပ်နည်းများအတိုင်း လုပ်ဆောင်ရမည်ဖြစ်သည်။ ဖမ်းဆီးရန်ခိုင်လုံသော အကြောင်းအချင်းရပ်များကို ဥပဒေတွင် ရှင်းလင်းစွာဖော်ဆောင်ထားလျှင် သို့မဟုတ် အပိုဒ် ၉ နှင့်ဆန့်ကျင်နေလျှင် အပိုဒ် ၉ အားချိုးဖောက်ခြင်းပင်ဖြစ်သည်။

မတရားပြုခြင်း အခြေအနေရပ်သည် ဥပဒေ၌ ရော တရားဥပဒေစိုးမိုးရေးဆောင်ရွက်ချက် တွင်ပါအကျုံးဝင်သည်။ တစ်နည်းအားဖြင့် ဥပဒေသည် မတရားပြုထားခြင်းဖြစ် ပြီး/သို့မဟုတ် တရားဥပဒေစိုးမိုးရေးဆောင်ရွက်သည့်အပိုင်းတွင်လည်း မတရားပြုခြင်းကို လုပ်ဆောင်ခြင်းဖြစ်နိုင်သည်။ မည်သည့် ထိန်းသိမ်းချုပ်နှောင်ခြင်း သို့မဟုတ် ဖမ်းဆီးခြင်းကမျှ အချိုးအစားမကျခြင်း၊ မမျှတခြင်း၊ ခန့်မှန်းမရနိုင်ခြင်း နှင့် ခွဲခြားဆက်ဆံခြင်းတို့ မရှိစေရ။

အိုင်စီစီပီအာအတွင်း ပြဋ္ဌာန်းထားသော အခြားအခွင့်အရေးများချိုးဖောက်ခြင်းမှ ကာကွယ်ရန် အပိုဒ် ၉ သည် ဖမ်းဆီးခံ သို့မဟုတ် ထိန်းသိမ်းချုပ်နှောင်ခံထားရသည့် လူပုဂ္ဂိုလ်များ၏ဖော်ပြပါအခွင့်အရေးများကို အကာအကွယ်ပေးသည်။

- **ကြိုတင်အသိပေးခံပိုင်ခွင့်** - ဖမ်းဆီးခံရသူမည်သူမဆို ဖမ်းဆီးရခြင်း၏အကြောင်းအရင်း၊ သဘောသဘာဝနှင့် စွပ်စွဲချက် အကြောင်းစုံအသေးစိတ်ကို ၎င်းတို့နားလည် သောဘာသာစကားဖြင့် ကြိုတင်အသိပေးခံပိုင်ခွင့်ရှိသည်။ ‘ကြိုတင်’ ဟုဆိုရာတွင် ပထမ စုံစမ်းစစ်ဆေးခြင်းတွင် နောက်ဆုံးထား၍အသိပေးခြင်းဖြစ်သည်။ စာဖြင့်ရေးသားထားသော ဖမ်းဆီးရန် ဝရမ်းမပါပဲ ဖမ်းဆီးခြင်းသည် မတရားဖမ်းဆီးခြင်းကိုပြခြင်းပင်ဖြစ်သည်။
- **ရှေ့တော်သွင်းစာချွန်တော်အမိန့်ဖြင့် ခေါ်ယူခံပိုင်ခွင့်** - လူတိုင်း ထိန်းသိမ်းချုပ်နှောင်ခံရခြင်း၏ တရားဝင်မှုရှိမရှိ ကို တရားရုံးတော်တွင် အချိန်မနှောင်းပဲ စိစစ်ခံပိုင်ခွင့်ရှိသည်။ ရုံးတော်သည် လွတ်လပ်ခွင့်အား ဖယ်ရှားရုပ်သိမ်းခြင်းမှာ စီလျော်ကိုက်ညီမှုရှိမရှိ ပြည်တွင်းနှင့် နိုင်ငံတကာ ဥပဒေများနှင့် စိစစ်သည်။ ထိန်းသိမ်းချုပ်နှောင်ခြင်းသည် တရားမဝင်ပါက ရုံးတော်

အနေဖြင့် ချက်ချင်းလွတ်စေကြောင်းအမိန့်ချမှတ်ရန်တာဝန်ရှိသည်။ မဖြစ်မနေ ထိန်းသိမ်း ချုပ်နှောင်ထားသည့် စနစ်များသည် အိုင်စီစီပီအာ နှင့် မကိုက်ညီပါ။

- **အစားထိုးပေးလျော်မှုခံစားပိုင်ခွင့်** - မတရား ဖမ်းဆီးခံရသူ သို့မဟုတ် ထိန်းသိမ်းချုပ်နှောင် ခံရသူ မည်သူမဆို ပြည်တွင်းဥပဒေဖြင့် တိတိကျကျ ပြန်လည်ကုစားပေးမှုအား လက်လှမ်း မှီအောင် ဆောင်ရွက်ပေးရမည်။
- **တရားသူကြီးရှေ့မှောက်သို့ စေစီးလျင်မြန်စွာ တင်ပို့ခံပိုင်ခွင့်** - ရာဇဝတ်မှုဖြင့် တရားစီရင်ခံ ရန် အကြိုထိန်းသိမ်းချုပ်နှောင်ခံထားရသည့် မည်သူမဆို တရားသူကြီးရှေ့မှောက်သို့ စေစီး လျင်မြန်စွာ တင်ပို့ရမည် - ၄၈ နာရီထက်ကြာရှည်သောအချိန်ကို အပြည့်အဝချွင်းချက်ထား ရမည်။ တရားစီရင်ခံရန်အကြိုထိန်းသိမ်းချုပ်နှောင်ခြင်းကို သက်သေခံပစ္စည်းဖျောက်ဖျက် နိုင်မှု၊ တစ်ဖန်ပြန်လည်အမှုကျူးလွန်နိုင်မှု နှင့် တိမ်းရှောင်ထွက်ပြေးမှု စသည့် အန္တရာယ် အကြောင်းရင်းများကြောင့်သာလျှင် အသုံးပြုသင့်သည်။ အမှုတစ်ခုချင်းစီ၏ အခြေအနေ ရပ်များပေါ်မူတည်၍ ကျိုးကြောင်းစီလျော်သော အချိန်ကာလအပိုင်းအခြားတစ်ခုအထိသာ ထိန်းသိမ်းချုပ်နှောင်ထားရမည်ဖြစ်သည်။

လွတ်လပ်ပိုင်ခွင့် ကို နိုင်ငံတော်၏အရေးပေါ်အခြေအနေများတွင် ကန့်သတ်နိုင်သည် (အပိုဒ် ၄) ဖြစ်သော်လည်း ရှေ့တော်သွင်းစာချွန်တော်အမိန့်ဖြင့်ခေါ်ယူခံပိုင်ခွင့် ကိုမူကန့်သတ်၍မရပါ။

ဤအပိုဒ်အောက် ရည်ညွှန်းဖြေရှင်းလေ့ရှိသော ပြဿနာရပ်များတွင် -

- မတရားထိန်းသိမ်းချုပ်နှောင်ခြင်းအား တားမြစ်သည့်ဥပဒေပြုခြင်းနှင့် မတရားထိန်းသိမ်း ချုပ်နှောင်ခြင်းအား ဆန့်ကျင်ကာကွယ်ခြင်း
- အကြမ်းဖက်မှုတိုက်ဖျက်ရေးဥပဒေများအောက်တွင် သံသယရှိသူများအား အာမခံချက်ပေး ခြင်း
- ထိန်းသိမ်းချုပ်နှောင်ခြင်း၏ တရားဝင်ရှိခြင်းမရှိခြင်းကို တရားစီရင်ရေးအရ စိစစ်မှုအား လက်လှမ်းမှီရယူနိုင်ခြင်း
- မတရားထိန်းသိမ်းချုပ်နှောင်ခံရခြင်းအတွက် ပြန်လည်ပေးလျော်မှု
- ထိန်းသိမ်းချုပ်နှောင်သည့် စင်တာ နေရာများ နှင့် တိုင်ကြားချက်များအား စုံစမ်းစစ်ဆေးခြင်း
- ဖမ်းဆီး သို့မဟုတ် ထိန်းသိမ်းချုပ်နှောင် ခံရသူများ၏ ရှေ့နေ၊ ဆရာဝန်များ နှင့် မိသားစုများ နှင့် ဆက်သွယ်တွေ့ဆုံနိုင်ခြင်း
- အဆက်အသွယ်ဖြတ်တောက်ပြီး ထိန်းသိမ်းချုပ်နှောင်ခြင်း
- ခြေရာအစအနဖျောက်ခြင်း
- ထိန်းသိမ်းချုပ်နှောင်ထားခံရသူများ၏ အမျိုးသားမှတ်ပုံတင်ခြင်း
- ထိန်းသိမ်းချုပ်နှောင်ရန် လျှို့ဝှက်နေရာများ
- တရားစီရင်ခံရန် အကြို ထိန်းသိမ်းချုပ်နှောင်သည့် ကြာရှည်ချိန်ကာလ

- တရားစီရင်ချက်ချမှတ်ပြီးနောက်ပိုင်း ဆက်လက်ထိန်းသိမ်းချုပ်နှောင်ထားခြင်း
- တစ်ပါးနိုင်ငံသို့လှည့်တောင်းခံသူနှင့် ရွှေ့ပြောင်းနေထိုင်သူများအား ထိန်းသိမ်းချုပ်နှောင်ခြင်း
- အိမ်ရာအခြေမဲ့ပုဂ္ဂိုလ်များ၊ သူဖုန်းစားများ၊ မူးယစ်ဆေးသုံးစွဲသူများ၊ လမ်းဘေးကလေးသူငယ်များနှင့် လိင်လုပ်သားများအား မတရားဖမ်းဆီးထိန်းသိမ်းခြင်း
- စသည်တို့ပါဝင်သည်။

^{၁၂} M. Nowaki UN ပြည့်သူ့ရေးရာနှင့် နိုင်ငံရေးအခွင့်အရေးများ၊ စီစီပီအာ သဘောထားမှတ်ချက်များ (ဒုတိယအကြိမ်) .). Kehl am Rhein: Engel, 2005, စာမျက်နှာ. 212.

^{၁၃} အပိုဒ် ၉ ၏ ပိုမိုအသေးစိတ်ရှင်းလင်းချက်အတွက် လူ့အခွင့်အရေးကော်မတီ၏ အထွေထွေသဘောထားမှတ်ချက်အမှတ် ၃၅ (CCPR/C/GC/35): <http://ccprcentre.org/ccpr-general-comments> တွင်ဖတ်ရှုပါ

^{၁၄} M. Nowaki UN ပြည့်သူ့ရေးရာနှင့် နိုင်ငံရေးအခွင့်အရေးများ၊ စီစီပီအာ သဘောထားမှတ်ချက်များ (ဒုတိယအကြိမ်) .). Kehl am Rhein: Engel, 2005, စာမျက်နှာ. 221.

အပိုဒ် ၁၀ - ထိန်းသိမ်းချုပ်နှောင်သည့် အခြေအနေရပ်များ

၁။ လွတ်လပ်ခွင့်ဆုံးရှုံးသူအားလုံးကို လူသားချင်းစာနာထောက်ထားခြင်းဖြင့်လည်း ကောင်း၊ လူသားတို့၏ မွေးဖွားရာဂုဏ်သိက္ခာလေးစားခြင်းအားဖြင့်လည်းကောင်း ပြုမူဆက်ဆံရပါမည်။

၂။ (က) ခြင်းချက်ပြုရမည့် အခြေအနေများမှအပ စွပ်စွဲခံရသူများကို ပြစ်ဒဏ်ကျခံရသူ များနှင့် သီးခြားစီခွဲ၍ ထားရမည့်အပြင် ပြစ်မှုထင်ရှားစီရင်ခြင်း မခံရသေးသူများအဖြစ် ၎င်းတို့၏ အခြေအနေနှင့် လျော်ညီစွာ သီးခြားစီ ပြုမူဆက်ဆံရမည်ဖြစ်ပါသည်။

(ခ) ပြစ်မှုကျူးလွန်ကြောင်း စွပ်စွဲခံရသော ကလေးသူငယ်များအား အရွယ်ရောက်ပြီးသူများ နှင့် ခွဲထားရမည့်အပြင် စစ်ဆေးစီရင်ဆုံးဖြတ်နိုင်ရန်အတွက် ဖြစ်နိုင်သမျှ မြန်ဆန်စွာတရားစွဲဆိုတင် ပို့ရမည်။

၃။ အကျဉ်းထောင်စနစ်တွင် အကျဉ်းသားများအား ပြုပြင်ရေးနှင့် လူမှုဘဝပြန်လည်ထူထောင်ရေးတို့ကို အဓိကရည်ရွယ်သောပြုမူဆက်ဆံပါရှိစေရမည်။ ပြစ်မှုကျူးလွန်သော ကလေးသူငယ်များအား အရွယ်ရောက်ပြီးသူများနှင့် ခွဲထားရမည်ဖြစ်ပြီး ၎င်းတို့၏အသက်အရွယ်နှင့် ဥပဒေအရ သတ်မှတ်ချက်တို့နှင့်အညီ ပြုမူဆက်ဆံရမည်။

ဤအပိုဒ်သည် လွတ်လပ်ခွင့်ဆုံးရှုံးသူအားလုံးတို့အား ဆက်ဆံမှု အနိမ့်ဆုံးအဆင့်အတန်းကို အာမခံချက်ပေးသည်။ ဤအပိုဒ်ပါ ကာကွယ်စောင့်ရှောက်ချက်များသည် အပိုဒ် ၇ (ညှဉ်းပန်းနှိပ်စက်ခြင်းအားတားမြစ်ခြင်း) နှင့် ၉ (လွတ်လပ်ခွင့်ကို မတရားဖယ်ရှားရုပ်သိမ်းခြင်းမှ တားမြစ်ခြင်း) တို့အား ချိုးဖောက်ခြင်းကို ဟန့်တားနိုင်သဖြင့် ယင်းအပိုဒ်များနှင့် အထူးဆက်စပ်နေသည်။ အပိုဒ် ၁၀ ကိုမူ အခြေခံစည်းမျဉ်းတစ်ရပ် (jus cogens)^{၁၂}အဖြစ် မှတ်ယူထားသည်ဖြစ်သဖြင့် လျော့ပေါ့မဆောင်ရွက်နိုင်ပါ။

အပိုဒ် ၁၀ အပိုဒ်ခွဲ ၁ သည် ဥပဒေ နှင့် နိုင်ငံတော်၏အာဏာအောက်တွင် အကျဉ်းထောင်များ၊ စိတ်ကျန်းမာရေးဆေးရုံများ၊ ထိန်းသိမ်းရေးစခန်းများ သို့မဟုတ် ပြန်လည်ပြုပြင်ရေး ဌာနများ သို့မဟုတ် အခြားအနေရာများအပါအဝင် ဆေးရုံ များ စသည်တို့၌ ထိန်းသိမ်းခံထားရသည့် လွတ်လပ်ခွင့်ဆုံးရှုံးသူအားလုံး တို့အပေါ် သက်ရောက်မှုရှိပါသည်။ ဤအပိုဒ်ပါ ကာကွယ်ပေးထားချက်များသည် နိုင်ငံသားမဟုတ်သူများအား နယ်နှင့်ရေးလုပ်ထုံးလုပ်နည်း၏ တစ်စိတ်တစ်ပိုင်းအဖြစ်လည်း အကျုံးဝင်ပါသည်။

အပိုဒ် ၁၀ အပိုဒ်ခွဲ ၂ သည် တရားစီရင်ခံရန်ကြိုတင်ထိန်းသိမ်းခံထားရသူ နှင့် အပိုဒ်ခွဲ ၃ သည် ပြစ်မှုကျူးလွန်ကြောင်းထင်ရှားသူ များအတွက် အကျုံးဝင်ပါသည်။

ဤအပိုဒ်အောက်တွင် ရည်ညွှန်းဖြေရှင်းလေ့ရှိသော ပြဿနာရပ်များတွင် -

- တရားစီရင်ခံရန်အကြိုထိန်းသိမ်းချုပ်နှောင်ထားခြင်းနှင့် ရွှေ့ပြောင်းနေထိုင်သူများအား ထိန်းသိမ်းသည့်စင်တာများအပါအဝင် ထိန်းသိမ်းထားရာတွင် ရှင်သန်နေထိုင်ရသည့်အခြေအနေရပ်များ
- ထိန်းသိမ်းချုပ်နှောင်ခြင်းဆိုင်ရာ ကြီးကြပ်သည့် လုပ်ထုံးလုပ်နည်းများ
- ထိန်းသိမ်းချုပ်နှောင်သည့် နေရာများ လူထုထပ်သိပ်သည်းခြင်းနှင့် အဆောက်အဦပုံစံ၊ သန့်ရှင်းမှု အခြေအနေရပ်များ၊ အစာအာဟာရရှိမှု နှင့် အကျဉ်းသားများ၏အကြမ်းဖက်မှု
- စွပ်စွဲခံရသူနှင့် ပြစ်မှုကျူးလွန်သူ ပုဂ္ဂိုလ်များ၊ ကလေးသူငယ်များနှင့် အရွယ်ရောက်ပြီးသည့် အထိန်းသိမ်းခံများ၊ တစ်ပါးနိုင်ငံခိုလှုံ့ခွင့်တောင်းခံသူနှင့် အခြားအထိန်းသိမ်းခံသူများ စသည်တို့အား သီးခြားစီခွဲထားခြင်း
- ကလေးသူငယ်များ ထိန်းသိမ်းချုပ်နှောင်သည့်စနစ်ပုံစံ
- ပညာရေးနှင့် ပြန်လည်ပြုစုပျိုးထောင်ရေး ဆောင်ရွက်ချက်များ
- ထိန်းသိမ်းချုပ်နှောင်ခံထားရသူများအား တစ်ဦးထည်းသီးခြား ပိတ်လှောင်ထားရှိခြင်းများအပါအဝင် ညှဉ်းပန်းနှိပ်စက်ခြင်းနှင့် မတရားဆက်ဆံခြင်းများ
- လွတ်လပ်ခွင့်ဆုံးရှုံးသူများအား တိုင်ကြားရန် ယန္တရားများ
- ချုပ်နှောင်ခံထားစဉ် အသက်သေဆုံးသွားခြင်း
- ထိန်းသိမ်းချုပ်နှောင်ထားသည့်စင်တာ၊နေရာများအား အစိုးရမဟုတ်သောအဖွဲ့အစည်းများနှင့် အမျိုးသားလူ့အခွင့်အရေးအသင်းအဖွဲ့များမှ သွားရောက်နိုင်ခွင့်
- တရားစီရင်ခံရန် အကြိုထိန်းသိမ်းချုပ်နှောင်ထားသည့် ကြာချိန်
- ထိန်းသိမ်းချုပ်နှောင်ခံရသူများ၏ မှတ်ပုံတင်ခြင်း၊ ဆေးဝါးဆိုင်ရာနှင့် တရားဥပဒေဆိုင်ရာအကူအညီရယူနိုင်မှု
- မိသားစုများနှင့် ဆက်သွယ်နိုင်ခြင်း
- အစောင့်များ၏ စုံစမ်းစစ်ဆေးခြင်းနှင့် သင်တန်း ကြာမြင့်ချိန်

^{၁၅}အပိုဒ် ၁၀ ၏ ပိုမိုအသေးစိတ်ရှင်းလင်းချက်များအတွက် လူ့အခွင့်အရေးကော်မတီ၏ အထွေထွေသဘောထားမှတ်ချက် အမှတ် ၂၁ ကိုမီငြမ်းပါ (HRI/GEN/1/Rev.9 (Vol. I) p.202): <http://ccprcentre.org/ccpr-general-comments>.

Jus Cogens ၏ အဓိပ္ပါယ်ကိုသိရှိလိုပါက မှတ်စုတိုအမှတ် ၈ ကိုကြည့်ပါ

အပိုဒ် ၁၁ - စာချုပ်ပါတာဝန်ရှိချက်များကိုလိုက်နာဆောင်ရွက်ရန်ပျက်ကွက်မှုကြောင့် အကျဉ်းချခွင့်

မည်သူ့ကိုမျှ ပဋိညာဉ်ပါတာဝန်များကို ဖြည့်ဆည်းဆောင်ရွက်ခြင်းမပြုနိုင်ရုံမျှဖြင့် အကျဉ်း ချထားခြင်းမပြုစေရပါ။

ဤအပိုဒ်တွင် ကြွေးမြီများကြောင့် ထိန်းသိမ်းချုပ်နှောင်ခြင်းကို တားမြစ်ထားသည်။ ၎င်းသည် လူများအနေဖြင့် နိုင်ငံတော်၏အစိတ်အပိုင်းတစ်ခုနှင့် လက်မှတ်ရေးထိုးချုပ်ဆိုထားသည်ဖြစ်လင့်ကစား၊ တရားမ ဥပဒေ ပဋိညာဉ်စာချုပ်များအားလုံး အတွက်အကျုံးဝင်ပြီး လျော့ပေါ့ဆောင်ရွက်၍မရသော အခွင့်အရေးဖြစ်သည်။ ကြွေးမြီယူထားသူသည် ယင်းကြွေးမြီကို မပေးဆပ်နိုင်သောအခါတွင်သာလျှင် အကျုံးဝင်ပြီး ယင်းသို့ပေးဆပ်ရန် သူ/သူမ မှငြင်းဆိုသည့်အခါ အကျုံးမဝင်ပါ။ ဤတားမြစ်ချက်သည် အကျင့်ပျက်ချစားခြင်း စသည့် တရားမ-ဥပဒေ ကြွေးမြီများနှင့် သက်ဆိုင်သည့် ရာဇဝတ်မှုများ သို့မဟုတ် စာချုပ်မဟုတ်ပဲ တရားဥပဒေဆိုင်ရာ တာဝန်ရှိမှုများအတွက်အကျုံးမဝင်ပါ။ ဤအပိုဒ်အောက်တွင် ရည်ညွှန်းဖြေရှင်းလေ့ရှိသော ပြဿနာရပ်များမှာ -

- ပဋိညာဉ်ပါတာဝန်များကို ဖြည့်ဆည်းဆောင်ရွက်ခြင်းမပြုနိုင်သဖြင့် အကျဉ်းချခွင့်ကို တားမြစ်သည့် ဥပဒေပြုခြင်း
- ပဋိညာဉ်ပါတာဝန်များကို ဖြည့်ဆည်းဆောင်ရွက်ခြင်းမပြုနိုင်သဖြင့် မတရားဖမ်းဆီးခြင်းနှင့် အကျဉ်းချထားခြင်း

အပိုဒ် ၁၂ - လွတ်လပ်စွာ ရွှေ့ပြောင်းသွားလာပိုင်ခွင့်

၁။ နိုင်ငံတစ်နိုင်ငံ၏ နယ်မြေအတွင်း ဥပဒေနှင့်အညီ နေထိုင်သော လူတိုင်းသည် ယင်းနယ် မြေအတွင်း လွတ်လပ်စွာရွှေ့ပြောင်းသွားလာခွင့်နှင့် ၎င်းနေထိုင်ရာနေရာကို လွတ်လပ်စွာရွှေ့ချယ် ပိုင်ခွင့်ရှိပါသည်။

၂။ လူတိုင်းသည် မိမိနိုင်ငံအပါအဝင် မည်သည့်နိုင်ငံကိုမဆို လွတ်လပ်စွာထွက်ခွာပိုင်ခွင့်ရှိ သည်။

၃။ နိုင်ငံတော်လုံခြုံရေး၊ အများပြည်သူအေးချမ်းသာယာရေး၊ ပြည်သူ့ကျန်းမာရေး သို့မဟုတ် ကိုယ်ကျင့်တရား သို့မဟုတ် အခြားသူတို့၏ အခွင့်အရေးများနှင့် လွတ်လပ်မှုများကို ကာကွယ် ပေးရန် လိုအပ်၍ ဥပဒေအရ ပြဌာန်းသတ်မှတ်ထားသော ကန့်သတ်ချက်များနှင့် ဤစာချုပ်တွင်ဖော် ပြထားသည့် အခြားအခွင့်အရေးများနှင့် ကိုက်ညီသော ကန့်သတ်ချက်များမှလွဲ၍ အထက်ဖော်ပြ ပါအခွင့်အရေးများကို ကန့်သတ်ထားခြင်း တစ်စုံတစ်ရာမရှိစေရပါ။

၄။ မည်သူမျှမိမိနိုင်ငံသို့ ပြန်လည်ဝင်ရောက်ခွင့်ကို မတရားဆိုးရှုံးစေခြင်းမရှိစေရ။

ဤအပိုဒ်သည် နိုင်ငံရပ်ခြားမှလာသူများသည် နိုင်ငံတစ်နိုင်ငံ၏နယ်နိမိတ်အတွင်း တရားဝင်ရောက်ရှိ နေသည်ဖြစ်သ၍ ၎င်းတို့အပါအဝင် လူတိုင်း အဆိုပါနိုင်ငံအတွင်းနှင့် ထိုနိုင်ငံကိုဖြတ်ကျော်ပြီး **လွတ် လပ်စွာ ရွှေ့ပြောင်းသွားလာခွင့်** နှင့် **အခြေချနေထိုင်ရာ နေရာကိုရွှေ့ချယ်ပိုင်ခွင့်** တို့ကို အာမခံချက် ပေးထားသည်။ ၎င်းသည် **နိုင်ငံတစ်နိုင်ငံအတွင်း တရားဝင်ရောက်ရှိနေသော နိုင်ငံရပ်ခြားမှတစ်ပါး သူများအား မတရားနှင့်ထုတ်ခြင်း**ကိုလည်း တားမြစ်ထားသည်။ လူပုဂ္ဂိုလ်တစ်ဦးသည် ပြည်တွင်း ဥပဒေနှင့်အညီ အခြေချနေထိုင်နေခြင်း သို့မဟုတ် တရားဝင်အခြေချနေထိုင်သည့်ခွင့်ပြုချက် ပိုင် ဆိုင်ခြင်း ဖြစ်သ၍ ၎င်းသည် နိုင်ငံတစ်နိုင်ငံအတွင်း တရားဝင်အခြေချနေထိုင်ခြင်းမည်သည်။ နိုင်ငံအနေဖြင့် လွတ်လပ်စွာရွှေ့ပြောင်းသွားလာခွင့်ကို အများပြည်သူနှင့် ပုဂ္ဂလိက တို့မှနှောင့်ယှက် ခြင်းမှ **ကာကွယ်ပေးရန် အပြုသဘောလုပ်ဆောင်ရန် တာဝန်ရှိ**သည်။

အပိုဒ် ၁၂ အပိုဒ်ခွဲ ၂ သည် လူတိုင်း **နိုင်ငံရပ်ခြားသို့ လွတ်လပ်စွာ ခရီးသွားလာခွင့်**နှင့် **ရွှေ့ပြောင်းအ ခြေချပိုင်ခွင့်**အား အကာအကွယ်ပေးသည်။ စာချုပ်အဖွဲ့ဝင်နိုင်ငံများသည် ၎င်းနိုင်ငံသားများ နိုင်ငံ ပိုင်နယ်နိမိတ်အတွင်းမှ ထွက်ခွာရန် ထိမိသောလုပ်ဆောင်နိုင်ခွင့်၊ ဥပမာ - လိုအပ်သော ခရီးသွားလာ ရေး စာရွက်စာတမ်းများ ထုတ်ပေးခြင်း၊ ကို ဖန်တီးပေးရမည်။

အထက်ဖော်ပြပါ လွတ်လပ်ခွင့်ကို အောက်ပါအခြေအနေရပ်များအတွက် ကန့်သတ်နိုင်သည် (အပိုဒ် ခွဲ ၃) -

- **တရားဥပဒေဆိုင်ရာ အခြေမူ** ရှိသည် - ဥပဒေသက်ဝင်သည့် သူများလက်လှမ်းမီနိုင်သည့် လွတ်တော်ဆိုင်ရာဆောင်ရွက်ချက်များတွင် ဖော်ပြထားသည့် ကန့်သတ်ချက်များအပေါ် အ ခြေတည်၍ဖြစ်သည်။ စီမံအုပ်ချုပ်ရေးဆိုင်ရာ ပြဌာန်းချက်များဖြင့် ကန့်သတ်ရန်မလုံ လောက်။

- အိုင်စီစီပီအာ အတွင်းပြဋ္ဌာန်းထားသော **အခြားအခွင့်အရေးများအား အကာအကွယ်ပေးခြင်းနှင့် စီလျော်ကိုက်ညီမှု** ရှိသည်။
- **လိုအပ်ပြီး အချိုးကျကျဖြစ်သည်** - လွတ်လပ်ခွင့်ကို ကန့်သတ်သောမည်သည့်ဆောင်ရွက်ချက်မဆို အပိုဒ်ခွဲ ၃ တွင်ဖော်ပြထားသော ကိစ္စရပ်များအားအကာအကွယ်ပေးရန် အမှန်တကယ်လိုအပ်ပြီး အချိုးကျကျဖြစ်ကာ စွက်ဖက်မှုနည်းနိုင်သမျှအနည်းဆုံးဖြစ်ရမည်။^{၁၆}
 - o **နိုင်ငံတော်လုံခြုံရေး** - နိုင်ငံတစ်ရပ်လုံးကို နိုင်ငံရေး သို့မဟုတ် စစ်ဘက်ဆိုင်ရာ ခြိမ်းခြောက်မှုများအား ကိုင်တွယ်ရန်။ ဥပမာ - တရားဝင်အခွင့်မရှိသူများအား စစ်ဘက်ဆိုင်ရာလုံခြုံရေးနယ်မြေဇုန်များအတွင်းသို့ ကူးလူးသွားလာခွင့်အား နိုင်ငံတော်မှ ကန့်သတ်ပိတ်ပင်နိုင်သည်။
 - o **အများပြည်သူအေးချမ်းသာယာရေး** - အများပြည်သူအေးချမ်းသာယာရေး၊ အများပြည်သူ ဘေးကင်းရေး နှင့် ရာဇဝတ်မှု တားဆီးကာကွယ်ရေး ကိုအောင်မြင်အောင် ဆောင်ရွက်ရန်နှင့် ထိန်းသိမ်းရန်။ ဥပမာ - ကျေးငှက်များနားခိုရာ သို့မဟုတ် သစ်တောများထူထောင်ရေး ဧရိယာများအား ကာကွယ်ရန် လွတ်လပ်စွာသွားလာခွင့်ကို ကန့်သတ်ခြင်း။
 - o **ပြည်သူ့ကျန်းမာရေး** - ဥပမာ - သီးခြားစစ်ဆေးထားရှိသည့်ဆောင်ရွက်ချက်အပါအဝင် ကူးစက်ပျံ့နှံ့လွယ်သောရောဂါဘယများ ပြန့်ပွားခြင်းမှကာကွယ်ရန်။
 - o **အများပြည်သူကိုယ်ကျင့်တရား** - ဥပမာ - အထူးပုံဖော်ထားရှိသည့် ကမ်းခြေများတွင် ကိုယ်ဗလာကျင်း၍ရေချိုးခြင်းအား နိုင်ငံတော်မှ ကန့်သတ်ခြင်း။
 - o **အခြားသူများ၏အခွင့်အရေးများနှင့် လွတ်လပ်ခွင့်** - ဖွဲ့စည်းပုံအခြေခံဥပဒေပါအခွင့်အရေးများသာမကပဲ အိုင်စီစီပီအာအတွင်း အာမခံချက်ပေးထားသောအခွင့်အရေးများ အားလုံးကိုအကာအကွယ်ပေးရန်။ ဥပမာ - သူ/သူမ သည် ကလေးသူငယ်ထောက်ပံ့ကြေးပေးရခြင်းမှရှောင်ကျဉ်ရန် နိုင်ငံတွင်းမှထွက်ပြေးရန်ကြံရွယ်နေပါက ကလေးသူငယ်အခွင့်အရေးကို အကာအကွယ်ပေးရန်အတွက် ထိုသူ၏လွတ်လပ်စွာရွှေ့ပြောင်းသွားလာခွင့်ကို ကန့်သတ်နိုင်သည်။

အပိုဒ် ၁၂ သည် **လူတိုင်း မိမိ၏နိုင်ငံအတွင်းသို့ ဝင်ရောက်ပိုင်ခွင့်** ကိုလည်းအကာအကွယ်ပေးထားသည်။ နိုင်ငံတစ်နိုင်ငံသည် ၎င်း၏နိုင်ငံသားများအား ပြည်တွင်းနယ်နိမိတ်အတွင်းသို့ဝင်ခြင်းကို မတရားငြင်းဆိုခြင်းသည် အိုင်စီစီပီအာ (အပိုဒ်ခွဲ ၄) ကို ချိုးဖောက်ခြင်းပင်ဖြစ်သည်။ ထို့အပြင် “မိမိကိုယ်ပိုင်နိုင်ငံ” ဟုဆိုရာတွင် အဆိုပါနိုင်ငံနှင့် အခိုင်အမာဆက်စပ်နေသည့် နိုင်ငံရပ်ခြားမှတစ်ပါးသူများ နှင့် နိုင်ငံအခြေမဲ့သူများလည်း ပါဝင်နိုင်သည်။ သို့သော်လည်း နိုင်ငံရပ်ခြားမှတစ်ပါးသူများအနေဖြင့် ၎င်းတို့၏ နိုင်ငံသားဖြစ်တည်မှု သို့မဟုတ် နိုင်ငံနှင့် နီးကပ်စွာဆက်စပ်မှုတို့ကို သက်သေပြရန်အထောက်အထားများ လိုအပ်ကောင်းလိုအပ်ပါလိမ့်မည်။

ဤအပိုဒ်အောက်တွင် ရည်ညွှန်းဖြေရှင်းသော ပြဿနာရပ်များ၌ -

- အခြေချနေထိုင်သည့် နေရာအား မဖြစ်မနေမှတ်ပုံတင်ခြင်း
- ပြည်ထွက် ဗီဆာများ
- ပြည်တွင်း၌ အိုးအိမ်နေရာစွန့်ခွါကာ ပြောင်းရွှေ့ခံကြရသူများ (IDP)
- (အဓမ္မ) နေထိုင်ရာနေရာများမှနှင်ထုတ်ခြင်း၊ အတင်းအဓမ္မပြောင်းရွှေ့စေခြင်း
- ခရီးထွက်ရန် အမျိုးသားများ၏ခွင့်ပြုချက်လိုအပ်သည့် အမျိုးသမီးများ
- ဒုက္ခသည်များ၏ လွတ်လပ်စွာရွှေ့ပြောင်းသွားလာခွင့်နှင့် ရောနှောနေထိုင်ခြင်း

^{၁၆} M. Nowaki UN ပြည့်သူ့ရေးရာနှင့် နိုင်ငံရေးအခွင့်အရေးများ၊ စီစီပီအာ သဘောထားမှတ်ချက်များ (ဒုတိယအကြိမ်) .). Kehl am Rhein: Engel, 2005, စာမျက်နှာ. 275.

အပိုဒ် ၁၃ - နိုင်ငံတွင်း ကျန်ရှိနေထိုင်ပိုင်ခွင့်

အခြားအားဖြင့် နိုင်ငံတော်လုံခြုံရေးအတွက် မဖြစ်မနေ လိုအပ်ချက်အရမှလွဲ၍ ဤစာချုပ် အဖွဲ့ဝင်နိုင်ငံတစ်နိုင်ငံ၏ နယ်မြေအတွင်း တရားဝင်နေထိုင်လျက်ရှိနေသော နိုင်ငံခြားသားတစ်ဦးကို ဥပဒေနှင့်အညီ ဆုံးဖြတ်ထားသော ဆုံးဖြတ်ချက်နှင့်အညီသာလျှင် နှင်ထုတ်နိုင်ပြီး ၎င်း၏နှင်ထုတ်ခံ ရခြင်း အကြောင်းအပေါ်ခံချေပခွင့်ပေးရမည့်အပြင်စီရင်ပိုင်ခွင့်ရှိသော အာဏာပိုင်အဖွဲ့အစည်းက သတ်မှတ်ပေးသော အာဏာပိုင်အဖွဲ့ (သို့မဟုတ်) ပုဂ္ဂိုလ်တစ်ဦး (သို့မဟုတ်) ပုဂ္ဂိုလ်များရှေ့မှောက် တွင် ကိုယ်စားပြုခွင့်ပေး၍ အဆိုပါအမှုကို ပြန်လည်သုံးသပ်စေရမည်။

အပိုဒ် ၁၃ သည် နိုင်ငံတစ်နိုင်ငံအတွင်း တရားဝင်နေထိုင်နေသော **နိုင်ငံရပ်ခြားမှတစ်ပါးသူများ** (နိုင်ငံသားမဟုတ်သူများ) အစမူ သို့မဟုတ် မတရား **နှင်ထုတ်ခံရခြင်း**မှ ၎င်းတို့၏ အခွင့်အရေး အား အထူးအကာအကွယ်ပေးသည်။ ဤအပိုဒ်နှင့် ကိုက်ညီရန်မှာ နိုင်ငံတစ်နိုင်ငံ၏ နယ်နိမိတ်အ တွင်း တရားဝင်နေထိုင်နေသော နိုင်ငံရပ်ခြားမှတစ်ပါးသူများအား နှင်ထုတ်ရန်ဆုံးဖြတ်ချက်များ ကို တရားရုံး သို့မဟုတ် အုပ်ချုပ်ရေးဆိုင်ရာအာဏာပိုင်များမှ မတရားနှင်ထုတ်ခြင်းမှအကာအ ကွယ်ကို လုပ်ထုံးလုပ်နည်းဆိုင်ရာအာမခံချက်များဖော် ဆောင်ထားရှိမှုများမှတစ်ဆင့် ထားရှိပေး ထားသော ဥပဒေအပေါ်အခြေခံပြီး ချမှတ်ရမည်ဖြစ်သည်။ နိုင်ငံများအနေဖြင့် နိုင်ငံရပ်ခြားမှ သူများအား အစုလိုက်အပြုံလိုက် နှင်ထုတ်ခြင်းကို ဥပဒေဖြင့်ခွင့်ပြု လင့်ကစာ ဤအပိုဒ်မှ အကာ အကွယ်ပေးထားသည်။^{၁၂}။

ဤအပိုဒ်သည် ဥပဒေစနစ် နှင့်/သို့မဟုတ် တရားဝင်အခြေချနေထိုင်ခွင့် တို့နှင့်အညီ အခြေချနေ ထိုင်သည်ဖြစ်သည့် **နိုင်ငံအခြေမဲ့သူများ** နှင့် **ဒုက္ခသည်များ** အပါအဝင် **နိုင်ငံခြားသားများ** အား လုံးအပေါ် အကျိုးဝင်ပါသည်။ နိုင်ငံရပ်ခြားတစ်ခုတွင် ၎င်းတို့ အမြဲတမ်းနေထိုင်ရာအိမ်ပိုင်ရှိ သည့် နိုင်ငံရပ်ခြားမှတစ်ပါးသူများအား အပိုဒ် ၁၂ နှင့် ၁၃ တို့ဖြင့် အကာအကွယ်ပေးထားပြီး ၎င်းတို့ အမြဲတမ်းနေထိုင်ရာအိမ်ရှိသည့် နိုင်ငံအတွင်းမှ ၎င်းတို့အား နှင်ထုတ်၍မရပါ။

အမြဲတမ်းနေထိုင်ရာအိမ်မရှိသော်လည်း နိုင်ငံတစ်နိုင်ငံ၏နယ်နိမိတ်အတွင်း တရားဝင်အခြေချ နေထိုင်ခြင်းဖြစ်သည့် နိုင်ငံရပ်ခြားမှအခြားသူများအားလုံးအတွက်မူ နှင်ထုတ်ခြင်းကိုကာကွယ် ပေးထားခြင်းမရှိသော်လည်း နိုင်ငံများအနေဖြင့် လုပ်ထုံးလုပ်နည်းအာမခံချက်များနှင့်အညီ လေးစားလိုက်နာဆောင်ရွက်ရသည်ဖြစ်သည်။^{၁၃}။

- နှင်ထုတ်ခံရသော နိုင်ငံရပ်ခြားမှတစ်ပါးသူများကို **၎င်းတို့အားလက်ခံလိုသည့်** မည်သည့် နိုင်ငံသို့မဆို ထွက်ခွာခွင့်ပြုရမည်။ နိုင်ငံသည် အဆိုပါသူအား မည်သည့်နိုင်ငံသို့ နှင်ထုတ်မည် ကို ဆုံးဖြတ်ပိုင်ခွင့်မရှိပဲ၊ ဒုက္ခသည်များအား ညဉ့်ပမ်းနှိပ်စက်ခံရနိုင်ချေ အန္တရာယ်ရှိ သော နေရာများသို့မနှင်ပို့ခြင်းဟူသည့် လူ့ပုဂ္ဂိုလ်များအား ၎င်းတို့အန္တရာယ်ပိုမိုခံစားရနိုင်သော နေ

ရပ်နိုင်ငံများထံသို့အတင်းအဓမ္မပြန်လည်မပေးပို့ခြင်း စည်းမျဉ်းဥပဒေသကို လေးစားလိုက် နာသင့်သည်။

- လူပုဂ္ဂိုလ်များအနေဖြင့် ၎င်းတို့နှင့်ထုတ်ခံရသည့် အကြောင်းရင်းကို တင်ပြနိုင်သည့် **နှုတ် ဖြင့် ပြောဆိုကြားနာခြင်း** ကိုခွင့်ပြုသင့်သည်။ သို့သော်လည်း လူကိုယ်တိုင်ခစားပြောဆိုနိုင်ခွင့် မရှိ။
- နိုင်ငံရပ်ခြားမှတစ်ပါးသူများသည် **အယူခံပိုင်ခွင့်** ရှိသည်။ ယင်းတွင် ရယူနိုင်သော ပြန်လည် ကုစားမှုများအကြောင်း အသိပေးခံပိုင်ခွင့်လည်း ပါဝင်သည်။ အယူခံသည့်လုပ်ထုံးလုပ်နည်း ကို တရားရုံးတွင်လုပ်ဆောင်ရန် မလိုအပ်ပါ။
- နိုင်ငံရပ်ခြားမှတစ်ပါးသူများသည် တရားဥပဒေဆိုင်ရာ တိုင်ပင်ဆွေးနွေးမှုခံယူခြင်း သို့မ ဟုတ် ရှေ့နေနှင့် ချိန်းဆိုခြင်း တို့ကိုမလုပ်ဆောင်နိုင်သော်လည်း **၎င်းတို့အားကိုယ်စားပြု မည့် ကိုယ်စားလှယ်ကို ကိုယ်တိုင်နေရာချထားပိုင်ခွင့်** ရှိသည်။
- နိုင်ငံများသည် နိုင်ငံတော်တစ်ရပ်လုံးအား နိုင်ငံရေးရာ သို့မဟုတ် စစ်ဘက်ဆိုင်ရာ ခြိမ်း ခြောက်မှုရှိသော ပြင်းထန်သည့်ကိစ္စရပ်များတွင်မူ **နိုင်ငံတော်လုံခြုံရေး** ကိုအကြောင်းပြ၍ နိုင်ငံရပ်ခြားမှတစ်ပါးသူများအား နှင်ထုတ်နိုင်ဆဲဖြစ်သည်။ ယင်းချွင်းချက်ကို အသုံးပြုသည့် အတိုင်းအဆသတ်မှတ်ချက်မှာအလွန်နည်းပါးသည်။

နိုင်ငံရပ်ခြားမှတစ်ပါးသူ၏ နိုင်ငံတွင်းသို့ ဝင်ရောက်မှု သို့မဟုတ် နေထိုင်မှု တရားဝင်မဝင်သည် အငြင်းပွားဖွယ်ရာဖြစ်ပါက အဆိုပါနိုင်ငံရပ်ခြားမှတစ်ပါးသူအား ပြည်တွင်းမှနှင်ထုတ်ခြင်း သို့ မဟုတ် အခြားပြည်သို့နှင်ပို့ခြင်းကို အပိုဒ် ၁၃ နှင့်အညီသာလျှင် လုပ်ဆောင်ရန်လိုအပ်ပါသည်။ နှင်ထုတ်သည့် လုပ်ထုံးလုပ်နည်းများသည် ထိန်းသိမ်းချုပ်နှောင်ခြင်း များပါဝင်နေပါက အိုင်စီစီပီ အာမှ အကာအကွယ်ပေးထားသော လွတ်လပ်ခွင့်နှင့်ဆုံးရှုံးခြင်းနှင့်သက်ဆိုင်သည့် အပိုဒ် ၉ နှင့် ထိန်းသိမ်းချုပ်နှောင်သည့်နေရာအခြေအနေရပ်များ (အပိုဒ် ၁၀) တို့ကို အသုံးပြုကာကွယ်နိုင် သည်။

ဤအပိုဒ်အောက် ရည်ညွှန်းဖြေရှင်းလေ့ရှိသော ပြဿနာရပ်များ၌ -

- လူပုဂ္ဂိုလ်တစ်ဦးအားမည်သည့် အခြေအနေစံနှုန်းသတ်မှတ်ချက်အောက်တွင် နှင်ထုတ်/နှင် ပို့နိုင်သည်
- နိုင်ငံသားမဟုတ်သော မိဘများအား နှင်ထုတ်ခြင်း သို့မဟုတ် နှင်ပို့ခြင်းတို့ခြင်းကြောင့် နိုင်ငံ သားဖြစ်ပြီးသော ကလေးငယ်မှ မိသားစုနှင့် ခွဲခွာရခြင်း
- နှင်ထုတ်ခြင်း သို့မဟုတ် နှင်ပို့ခြင်းအမိန့်များအား ထိရောက်စွာနှင့် လွတ်လပ်စွာ စိစစ်မှုအား လက်လှမ်း မှီနိုင်ရေး၊ အယူခံဝင်နေစဉ်အတွင်းယင်းအမိန့်များအား ရုပ်သိမ်းထားခြင်း၊ အယူ ခံဝင်ခြင်းအတွက် အခွင့်အရေးများနှင့် တာဝန်ဝတ္တရားများအကြောင်း သတင်းအချက်အ လက်များ၊ တရားဥပဒေအထောက်အကူလက်လှမ်းမှီနိုင်ရေး၊ အစုလိုက်အပြုံလိုက်

နှင်ထုတ်/နှင်ပို့ခြင်း၊ နှင်ထုတ်/နှင်ပို့ ခံရန် စောင့်ဆိုင်းနေသူများ၏ နေထိုင်ထားရှိရာ အခြေအနေရပ်များ၊ တစ်ပါးနိုင်ငံသို့ခိုလှုံခွင့်တောင်းခံသည့် လုပ်ထုံးတမ်းလျှောက် ခွဲခြားဆက်ဆံခြင်း၊ အိုင်စီစီပီအာ မှအကာအကွယ်ပေးထားသောအခွင့်အရေးများအား ချိုးဖောက်ခံရနိုင်သည့် နိုင်ငံများသို့ နှင်ထုတ် သို့မဟုတ် နှင်မပို့ကြောင်း အာမခံချက်ပေးခြင်း - စသည်တို့အပါအဝင် တစ်ပါးနိုင်ငံသို့ခိုလှုံခွင့်တောင်းခံသူများနှင့် ဒုက္ခသည်များ၏ အခွင့်အရေးများနှင့် ဆက်စပ်သည့် ပြဿနာအမျိုးမျိုး

- စသည်တို့ပါဝင်သည်။

^{၁၇}အပိုဒ် ၁၃ ၏ ပိုမိုအသေးစိတ်ရှင်းလင်းချက်များအတွက် လူ့အခွင့်အရေးကော်မတီ၏ အထွေထွေသဘောထားမှတ်ချက် အမှတ် ၁၅ (HRI/GEN/1/Rev.9 (Vol. I) p.189): <http://ccprcentre.org/ccpr-general-comments> ကိုမီငြိမ်းပါ

^{၁၈}အထွေထွေသဘောထားမှတ်ချက် အမှတ် ၁၅ အပိုဒ် ၁၀ ကိုကြည့်ပါ

အပိုဒ် ၁၄ - တရားရုံးနှင့် ခုံရုံးများရှေ့မှောက်တွင် တန်းတူညီမျှခွင့် နှင့် မျှတစွာတရားစီရင်ခံပိုင်ခွင့်

၁။ လူတိုင်းသည် တရားရုံးများ သို့မဟုတ် ခုံရုံးများရှေ့မှောက်တွင် တန်းတူညီမျှမှုရှိရမည်။ လူတိုင်းသည် ၎င်းတို့အပေါ် ရာဇဝတ်ကြောင်းအရ စွဲဆိုမှုတစ်ခုခုတွင်ဖြစ်စေ သို့မဟုတ် တရားမ ကောင်းအရ အခွင့်အရေးနှင့် တာဝန်များအပေါ် စွဲဆိုခြင်းတွင်ဖြစ်စေ စစ်ဆေးစီရင်ဆုံးဖြတ်ရာ၌ ဥပဒေအရ ဖွဲ့စည်းတည်ထောင်ထားပြီး လွတ်လပ်၍ ဘက်မလိုက်ဘဲ တရားမျှတမှုရှိသော ခုံရုံးဖြင့် အများပြည်သူရှေ့မှောက်တွင် တရားမျှတစွာ စစ်ဆေးကြားနာပိုင်ခွင့်ရှိပါသည်။ ဒီမိုကရေစီလူ့အဖွဲ့အစည်းတစ်ခုတွင် ကိုယ်ကျင့်တရား၊ အများပြည်သူအေးချမ်းသာယာရေး သို့မဟုတ် နိုင်ငံတော်လုံခြုံရေးအတွက်ကြောင့် သော်လည်းကောင်း သို့မဟုတ် အမှုရင်ဆိုင်နေသူများ၏ ပုဂ္ဂလိကအကျိုးစီးပွားအတွက်ကြောင့်သော်လည်းကောင်း သို့မဟုတ် အများပြည်သူရှေ့မှောက်၌ တရားစီရင်ခြင်းသည် တရားမျှတမှုကို ထိခိုက်စေနိုင်သည့် အထူးအခြေအနေများရှိကြောင်း တရားရုံး၏ ထင်မြင်ချက်အရ တင်းကြပ်စွာ ဆောင်ရွက်ရန် လိုအပ်သောအတိုင်းအတာကြောင့်သော်လည်းကောင်း၊ သတင်းမီဒီ ယာနှင့် အများပြည်သူတို့ကို အမှုစစ်ဆေးစီရင်ခြင်းတစ်ရပ်လုံးဖြစ်စေ သို့မဟုတ် တစ်စိတ်တစ်ဒေ သမုဖြစ်စေ ဖယ်ထုတ်တားမြစ်စေခွင့်ရှိပါသည်။ သို့သော် အခြားနည်းအားဖြင့် ကလေးသူငယ်များ ၏ အကျိုးအတွက် လိုအပ်သောအခါတွင်လည်းကောင်း သို့မဟုတ် အိမ်ထောင်ရေးအငြင်းပွားမှု သို့မဟုတ် ကလေးအုပ်ထိန်းခွင့်နှင့် စပ်လျဉ်း၍တရားစွဲဆိုသည့်အခါမှအပ ရာဇဝတ်မှုနှင့်တရားမမှုဆိုင်ရာ စီရင်ချက်ကို အများပြည်သူရှေ့မှောက်၌ချမှတ်ရမည်။

၂။ ရာဇဝတ်ကြောင်းဖြင့် တရားစွဲဆိုခံရသူတိုင်းသည် ဥပဒေအရအပြစ်ရှိကြောင်း သက်သေမတင်ပြနိုင်သရွေ့အပြစ်မရှိဟု မှတ်ယူခံပိုင်ခွင့်ရှိစေရမည်။

၃။ လူတိုင်းသည် မိမိအပေါ် စွဲဆိုသောပြစ်မှုတစ်ရပ်အား စစ်ဆေးစီရင်ဆုံးဖြတ်ရာတွင် အောက်ဖော်ပြပါ အနိမ့်ဆုံးသော အာမခံချက်များကို အပြည့်အဝ ညီတူညီမျှရပိုင်ခွင့်ရှိစေရမည်။

- (က) မိမိအပေါ် စွဲဆိုသောအကြောင်းအရာအသေးစိတ်ကို မိမိနားလည်သော ဘာသာစကား ဖြင့် အသေးစိတ်အသိပေးခံရပိုင်ခွင့်၊
- (ခ) မိမိရွေးချယ်သောရှေ့နေနှင့် ဆက်သွယ်ပိုင်ခွင့်နှင့် မိမိအမှုခွဲခံချေပရေးအတွက် ပြင်ဆင် နိုင်ရန် လုံလောက်သောအချိန်နှင့် အထောက်အကူများရပိုင်ခွင့်၊
- (ဂ) နှောင့်နှေးကြန့်ကြာမှုတစ်စုံတစ်ရာမရှိစေဘဲ အမှုစစ်ဆေးစီရင်ပိုင်ခွင့်၊
- (ဃ) မိမိရှေ့မှောက်၌ အမှုစစ်ဆေးစီရင်ပိုင်ခွင့်၊ မိမိကိုယ်တိုင်သော်လည်းကောင်း၊ သို့မဟုတ် မိမိရွေးချယ်သော ဥပဒေအထောက်အကူဖြင့်သော်လည်းကောင်း ခုခံချေပပိုင်ခွင့်၊ ဥပဒေအထောက်အကူမရရှိပါက အဆိုပါအခွင့်အရေးများရှိကြောင်းကို အသိပေးခံရပိုင်ခွင့်၊ ဥပဒေ

အထောက်အကူရရှိနိုင်ရန် လုံလောက်သော ငွေကြေးမတက်နိုင်သောမည်သည့်အမှုတွင်မဆို တရားမျှတမှုအကျိုးအတွက်လိုအပ်ပါက ဥပဒေအထောက်အကူရရှိပိုင်ခွင့်၊

(င) ဆန့်ကျင်ဘက်သက်သေအပေါ် မိမိကစစ်မေးပိုင်ခွင့် သို့မဟုတ် ဆန့်ကျင်ဘက်သက်သေ ကမိမိအား စစ်မေးပိုင်ခွင့်၊ ဆန့်ကျင်ဘက်သက်သေများအား ပေးအပ်သည့်အခြေအနေများ အတိုင်း မိမိ၏ သက်သေများအား ရုံးသို့ခေါ်ပိုင်ခွင့်နှင့် စစ်မေးပိုင်ခွင့်၊

(စ) တရားရုံးတွင်အသုံးပြုသော ဘာသာစကားကို နားမလည်ပါကလည်းကောင်း သို့မဟုတ် ပြောဆိုခြင်းမပြုနိုင်ပါကလည်းကောင်း စကားပြန်တစ်ဦး၏အကူအညီအား အခမဲ့ရရှိပိုင်ခွင့်

(ဆ) မိမိ၏ဆန္ဒနှင့်ဆန့်ကျင်၍ အတင်းအကျပ်ထွက်ဆိုချက်ပေးရန်လည်းကောင်း၊ သို့မဟုတ် ဝန်ခံချက်ပေးရန်လည်းကောင်း မပြုလုပ်ခံရခွင့်၊

၄။ ကလေးသူငယ် မှုခင်းများ၏လုပ်ထုံးလုပ်နည်းများတွင် ကလေးသူငယ်၏ အသက်အရွယ်သာမက ပြန်လည်ထူထောင်ရေးလုပ်ငန်းစဉ်များကို မြှင့်တင်ရာတွင် ကလေးသူငယ်၏ လိုလားချက်များတို့ကိုပါ ထည့်သွင်းစဉ်းစားစေရမည်။

၅။ ပြစ်ဒဏ်ကျခံရသူတိုင်းသည် မိမိအပေါ် ပြစ်မှုထင်ရှားစီရင်ခြင်းနှင့် ချမှတ်သောပြစ်ဒဏ် အပေါ် ဥပဒေနှင့်အညီ အဆင့်မြင့်ခုံရုံး၏ ပြန်လည်သုံးသပ်ခြင်းကို ရပိုင်ခွင့်ရှိသည်။

၆။ လူတစ်ဦးသည် မသိရှိနိုင်သောအကြောင်းအရာကို တစ်စိတ်တစ်ပိုင်းသော်လည်းကောင်း ၊ အပြည့်အဝသော်လည်းကောင်း ဖော်ထုတ်မပြောဆိုနိုင်ကြောင်း သက်သေမပြနိုင်သရွေ့ ပြစ်မှုတွင် အပြီးသတ်ဆုံးဖြတ်ချက်ချမှတ်ခံရပြီးနောက်တွင် တရားစီရင်ရေးတိမ်းစောင်းမှု ဖြစ်ပေါ်စေခဲ့ကြောင်း တွေ့ရှိရသည့် ပြီးပြည့်စုံသည်အကြောင်းအရာအသစ်များအရ ချမှတ်ထားသော ပြစ်ဒဏ်ပြောင်းလဲသွားလျှင်သော်လည်းကောင်း သို့မဟုတ် ပြစ်ဒဏ်မှလွတ်ငြိမ်းချမ်းသာခွင့်ရရှိလျှင်သော်လည်းကောင်း ဥပဒေနှင့်အညီ လျော်ကြေးခံစားခွင့်ရှိသည်။

၇။ မည်သူမျှ မိမိတို့နိုင်ငံအသီးသီး၏ ဥပဒေနှင့် ပြစ်မှုဆိုင်ရာလုပ်ထုံးလုပ်နည်းများနှင့်အညီ အပြီးသတ် စီရင်ပြစ်ဒဏ်ချမှတ်ခဲ့သော ပြစ်မှု သို့မဟုတ် တရားသေလွတ်ခဲ့သောအမှုအတွက် ထပ်မံ၍ စစ်ဆေးစီရင်ခြင်း သို့မဟုတ် ပြစ်ဒဏ်ချမှတ်ခြင်းမခံစေရ။

အပိုဒ် ၁၄ သည် ရာဇဝတ်မှု စီရင်ခြင်းတွင် လူတိုင်း၏အခွင့်အရေးကို အကာအကွယ်ပေးသည်။ အပိုဒ် ၁၄ အပိုဒ်ခွဲ ၁ သည် **တရားရုံးများနှင့် ခုံရုံးများ၏ရှေ့မှောက်တွင် တန်းတူညီမျှခွင့်ကို ယေဘုယျအာမခံချက်**ပေးပြီး၊ လူပုဂ္ဂိုလ်များအနေဖြင့် ရာဇဝတ်မှုဖြင့်အရေးယူခံရခြင်း သို့မဟုတ် ဥပဒေအရ ၎င်းတို့၏အခွင့်အရေးများနှင့် လိုက်နာရန်တာဝန်ရှိမှုများကို စိစစ်သတ်မှတ်ခံရခြင်း ဖြစ် လျှင် ၎င်းတို့အား **ဥပဒေမှဖော်ဆောင်ထားသည့် လုပ်ပိုင်ခွင့်ရှိသော၊ လွတ်လပ်သောနှင့် ဘက်မလိုက်သောခုံရုံးဖြင့် မျှတသော နှင့် အများပြည်သူရှေ့မှောက် ကြားနာစေခြင်း**ကို ဆို

သည်။ ၎င်းတွင် မီဒီယာများနှင့် အများပြည်သူများအား ယင်းကြားနာခြင်းများမှ ထိန်းချုပ်ထားနိုင်သည့် ချွင်းချက်ကိစ္စရပ်များကိုလည်း အထူးပြုဖော်ပြထားသည်။

အပိုဒ် ၁၄၊ အပိုဒ်ခွဲ ၂ - ၅ တွင် ရာဇဝတ်မှုဖြင့် အရေးယူခံရသည့်ပုဂ္ဂိုလ်များအတွက် **လုပ်ထုံးလုပ်နည်းဆိုင်ရာအာမခံချက်များ** ကိုဖော်ပြထားသည်။ အပိုဒ်ခွဲ ၆ တွင်မူ ရာဇဝတ်မှုများအား လွှဲမားစီရင်၍ တရားမျှတမှုနစ်နာခြင်းအတွက် ခိုင်လုံသော **အစားထိုးပေးလျော်ခံပိုင်ခွင့်** ကို ပြဋ္ဌာန်းထားသည်။ အပိုဒ် ၇ တွင်မူ သက်ဆိုင်ရာပုဂ္ဂိုလ်မှ ကျူးလွန်သည်ဟုသက်သေထူထားပြီးသော အပြစ်မရှိ၍လွတ်ထားပေးပြီးသော အမှုအတွက် ပြန်လည်စစ်ဆေးခြင်း သို့မဟုတ် ပြန်လည်အပြစ်ပေးခြင်း စသည့် **ထပ်ဆင့်စီရင်ခြင်း** ကိုတားမြစ်ထားသည်^၉။

တရားရုံးနှင့် ခုံရုံးများရှေ့မှောက်တွင် ခွဲခြားဆက်ဆံမှုမရှိပဲ တန်းတူညီမျှစွာဆက်ဆံခြင်းကို လက်လှမ်းမီခွင့် အပါအဝင် တန်းတူညီမျှခွင့် သည် အဖွဲ့ဝင်နိုင်ငံ၏ နိုင်ငံသားများသာမကပဲ **ယင်းနိုင်ငံ၏နယ်နိမိတ်အတွင်းတွင်တည်ရှိသော သို့မဟုတ်ယင်းနိုင်ငံ၏တရားစီရင်ရေးခွင့်အောက်တွင်ရှိသောတစ်သီးပုဂ္ဂလအားလုံး** အတွက် အကျုံးဝင်ပါသည်။ အပိုဒ် ၁၄ အရ အထူးသဖြင့် ရာဇဝတ်မှုများတွင် လွတ်လပ်သော နှင့် ထိရောက်သော တရားစီရင်ရေးဆိုင်ရာလုပ်ငန်းဆောင်ရွက်မှုရှိရန် လိုအပ်ကြောင်းဆိုသည်။ ၎င်းသည် စစ်ဘက်ဆိုင်ရာနှင့် အထူးတရားရုံးများအပြင်၊ ဓလေ့ထုံးတမ်းဆိုင်ရာ နှင့် ဘာသာရေး တရားရုံးများ^{၁၀}အတွက်လည်း အကျုံးဝင်ပါသည်။ ငွေကြေးမတတ်နိုင်သူများအတွက်လည်း အခမဲ့ဥပဒေအထောက်အကူများ ပေးအပ်သွားရန် အဖွဲ့ဝင်နိုင်ငံများကို တိုက်တွန်းထားသည်။ ဆင်တူသောအမှုကိစ္စများအတွက် ဆင်တူသောစီရင်ရေးများဖြင့် ကိုင်တွယ်သင့်ကြောင်းဆိုသည်။

တရားဥပဒေစိုးမိုးရေး ကိုထိန်းသိမ်းစောင့်ရှောက်သည့် အခြေခံမူအရ လူ့အခွင့်အရေးကော်မတီသည် အပိုဒ် ၁၄ ပါ အာမခံချက်များကို တရားဥပဒေထုံးများ သို့မဟုတ် ပြည်တွင်းဥပဒေများဟူ၍ မဆိုပဲ လေးစားလိုက်နာရန် မီးမောင်းထိုးပြထားသည်။ အပိုဒ် ၁၄ အား မည်သည့်လျော့ပေါ့ဆောင်ရွက်ခြင်းကိုမဆို လုံးလုံးလျားလျားလိုအပ်ချက်ဖြစ်သည့်အတိုင်းအတာအတွက်သာလျှင်ခွင့်ပြုသည်။

ဤအပိုဒ်အောက်တွင် ရည်ညွှန်းဖြေရှင်းလေ့ရှိသော ပြဿနာရပ်များ၌ -

- တရားစီရင်ရေးအဖွဲ့ဝင်များ၏ သက်တမ်း၊ တာဝန်ချထားခြင်း၊ ထုတ်ပယ်ခြင်းနှင့် စည်းကမ်းထိန်းသိမ်းခြင်း တို့အားစီမံအုပ်ချုပ်ခြင်း
- အများပြည်သူ အသင်းအဖွဲ့ဌာနများ၏ ပွင့်လင်းမြင်သာမှုနှင့် တာဝန်ယူမှု၊တာဝန်ခံမှု
- တရားစီရင်ရေးတွင် အကျင့်ပျက်ချစားခြင်း
- တရားစီရင်ရေးအတွက် အရင်းအမြစ်များရယူလက်လှမ်းမီနိုင်အောင်ဆောင်ရွက်ခြင်း
- တရားရုံး ဘာသာပြန်များနှင့် စကားပြန်များ ရယူနိုင်ခြင်း
- ရှေ့နေရှိခြင်းနှင့် စုံစမ်းစစ်ဆေးခြင်းအား ရုပ်သံဖမ်းယူခြင်း

- တရားရုံးများအတွင်း ကာကွယ်ရေးနှင့် တရားထိန်းအကြား “ညီမျှသော လက်ခမောင်းများ” ရှိခြင်း
- ဝင်ခံထွက်ဆိုချက်များအပေါ်အခြေခံသည့် ကျူးလွန်ကြောင်းထင်ရှားမှုများ၊ ချုပ်နှောင်ထားသည့် ကြာချိန် နှင့်/သို့မဟုတ် တရားသူကြီးရှေ့မှောက် မတင်သွင်းမီ ထိန်းသိမ်းချုပ်နှောင်ထားခြင်း
- စသည်တို့ပါဝင်သည်။

^{၁၉}အပိုဒ် ၁၄ ၏ ပိုမိုအသေးစိတ်ရှင်းလင်းချက်များအတွက် လူ့အခွင့်အရေးကော်မတီ၏ အထွေထွေသဘောထားမှတ်ချက် အမှတ် ၃၂ ((CCPR/C/GC/32): <http://ccprcentre.org/ccpr-general-comments> ကိုဖော်ပြပါ

^{၂၀}လူ့အခွင့်အရေးကော်မတီ အထွေထွေသဘောထားမှတ်ချက် အမှတ် ၃၂ HR Committee (CCPR/C/GC/32), §s 22-24

အပိုဒ် ၁၅ - ဥပဒေများအား အတိတ်ပြန်ပြောင်းဆွဲမစီရင်ခြင်း

၁။ မည်သူမျှ ပြစ်မှုကျူးလွန်သည့်အချိန်တွင် တည်ဆဲဖြစ်သော ပြည်တွင်းဥပဒေ သို့မဟုတ် အပြည်ပြည်ဆိုင်ရာ ဥပဒေအရ ရာဇဝတ်မှု မမြောက်သောပြုလုပ်မှု သို့မဟုတ် ပျက်ကွက်မှုဖြင့် အပြစ်ရှိသည်ဟု အရေးယူခြင်း မခံစေရ။ မည်သူ့ကိုမျှ ပြစ်မှုကျူးလွန်ချိန်က အာဏာသက်ရောက်သော ပြစ်မှု၏ ပြစ်ဒဏ်ထက်ပိုမို၍ချမှတ်ခြင်းမရှိစေရ။ အကယ်၍ နောက်ဆက်တွဲကျူးလွန်သော ပြစ်မှုများအတွက် လျော့နည်းသောပြစ်ဒဏ်ကို ချမှတ်နိုင်ကြောင်း ဥပဒေပြဋ္ဌာန်းထားပါက ပြစ်မှုကျူးလွန်သူက ထိုလျော့နည်းသော ပြစ်ဒဏ်ကို ခံစားပိုင်ခွင့်ရှိသည်။

၂။ ဤအပိုဒ်ပါ မည်သည့် ပြဋ္ဌာန်းချက်ကမျှ နိုင်ငံတကာအသိုက်အဝန်းက အသိအမှတ်ပြု ထားသည့် ယေဘုယျဥပဒေများနှင့်အညီ ပြစ်မှုကျူးလွန်ချိန်က ကျူးလွန်ခဲ့သောပြုလုပ်မှု သို့မဟုတ် ပျက်ကွက်မှုအတွက် အမှုစစ်ဆေးစီရင်ခြင်းနှင့် ပြစ်ဒဏ်ပေးခြင်းခံရသော မည်သူ့ကိုမဆို ထိခိုက်နစ်နာစေခြင်းမရှိစေရ။

ဤအပိုဒ်သည် ရာဇဝတ်မှုဥပဒေများအား အတိတ်ပြန်ပြောင်းဆွဲစီရင်ရန်အသုံးပြုခြင်းကို တားမြစ်ထားပြီး လျော့ပေါ့မဆောင်ရွက်နိုင်ပါ။ အပိုဒ်ခွဲ ၁ တွင် အပိုဒ် ၂ ပိုင်းပါဝင်သည် -

- **Nullum crimen sine lege** (ရာဇဝတ်မှုမမြောက်သောပြုလုပ်မှု သို့မဟုတ် ပျက်ကွက်မှုဖြင့် အပြစ်ရှိသည်စု အရေးယူခြင်းမခံစေရ၊ "ဥပဒေမရှိပဲ ရာဇဝတ်မှုမမြောက်ရ") - နိုင်ငံများကို ရာဇဝတ်မှုဆိုင်ရာဥပဒေများအား အတိတ်ကာလအမှုအတွက်ပြန်ပြောင်းဆွဲစီရင်ရန်အသုံးပြုခြင်းမှ တားမြစ်ထားသည်။ ယင်းသည် ရာဇဝတ်မှုများအားလုံး၊ ရာဇဝတ်မှုအပြုအမူများနှင့် ပျက်ကွက်ခြင်း (လုပ်ဆောင်ရန်ပျက်ကွက်ခြင်း) နှစ်မျိုးစုံ၊ အတွက် အကျုံးဝင်သည်။ ဥပဒေတွင် အတိအလင်းပြဋ္ဌာန်းထားမှသာ ရာဇဝတ်မှုမြောက်သည့်အပြုအမူအဖြစ်မှတ်ယူနိုင်သဖြင့် ဆင်တူရိုးမှားမှုဖြင့် ရာဇဝတ်မှုဥပဒေများအား အသုံးပြုခြင်းကိုလည်း တားမြစ်ထားသည်။
- **Nulla poena sine lege** (မည်သည့် တစ်ဦးတစ်ယောက်ကိုမျှ ဥပဒေမှနေ၍ ရှေ့တွင်ကြိုတင်ဖော်ပြထားခြင်းမရှိပဲ အပြစ်မပေးရ၊ "ဥပဒေမရှိပဲ အပြစ်မပေးရ") - နိုင်ငံများသည် ပြစ်မှုကျူးလွန်သည့်အချိန်၌ ပြည်တွင်းနှင့် နိုင်ငံတကာဥပဒေများတွင် ပြဋ္ဌာန်းထားသော ပြစ်ဒဏ်များအား ချမှတ်ခြင်းကို တားမြစ်ထားသည်။ ၎င်းတွင် ပြစ်မှုကျူးလွန်ချိန်တွင် ကျခံရမည့်ပြစ်ဒဏ် ထက်ပိုမိုကြီးလေးသော ပြစ်ဒဏ်ကိုချမှတ်ခြင်းလည်းပါဝင်သည်။ "ပြစ်ဒဏ်" ဟုဆိုရာတွင် ရာဇဝတ်မှုဆိုင်ရာ ပြစ်ဒဏ်များကိုသာ ရည်ညွှန်းခြင်းဖြစ်ပြီး တရားမ နှင့် စီမံအုပ်ချုပ်ရေး ဆိုင်ရာ ပြစ်ဒဏ်များမပါဝင်သော်လည်း၊ ပြင်းထန်မှု သို့မဟုတ် တရားဥပဒေအရ တရားဝင် ပြစ်ဒဏ်မြောက်မှု တို့မည်သို့ပင်ရှိပါစေ ကာကွယ်ထားသော၊

ရည်ရွယ်ချက်ရှိရှိဖြစ်သော နှင့် /သို့မဟုတ် အဟန့်အတားဖြစ်စေသည့် ဂုဏ်သတ္တိရှိသော ပိတ်ဆို့ထားမှုတိုင်း ပြစ်ဒဏ်ထဲ တွင် အကျုံးဝင်သည်။ သို့သော်လည်း နိုင်ငံများအနေဖြင့် ပိုမိုလျော့ပေါ့သော ပြစ်ဒဏ်ကို ချမှတ်နိုင်သည်။ ထို့အပြင် နိုင်ငံများသည် စစ်ဆေးနေဆဲအမှုကိစ္စရပ်များအားလုံးအတွက် ပိုမိုလျော့ပေါ့သောပြစ်ဒဏ်ကို အတိတ်ကာလပြန်ပြောင်းဆွဲပြီးစီရင်ရန် တာဝန်ရှိပါသည်။ သို့သော်လည်း ဤ တာဝန်သည် ပြန်လည်ပြောင်းလဲ၍မရနိုင်တော့သော နောက်ဆုံးပြစ်မှု ထင်ရှားပြီးကိစ္စများမှလွဲ၍ နောက်ဆုံးပြစ်မှုထင်ရှားပြီးသည့်အမှုများအတွက် အကျုံးမဝင် ပါ။ ဥပမာ - လူသတ်မှုအတွက် စီရင်ချက်ကို သေဒဏ်မှ ထောင်ဒဏ်တစ်သက်တစ်ကျွန်း အဖြစ်ပြောင်းလဲပြဋ္ဌာန်းလိုက်ပါက နိုင်ငံအနေဖြင့် လူသတ်မှုဖြင့် ပြစ်မှုထင်ရှားခဲ့သူအား လုံးအား ယင်းပြဋ္ဌာန်းချက်အတိုင်းလျော့ပေါ့စီရင်ရမည်ဖြစ်သည်။

အပိုဒ် ၁၅ အပိုဒ်ခွဲ ၂ တွင်မူ ချွင်းချက်တစ်ခုကို ပြဋ္ဌာန်းထားသည် - လူပုဂ္ဂိုလ်တစ်ဦးအား ၎င်းပြစ်မှု ကျူးလွန်ချိန်တွင် နိုင်ငံတကာဓလေ့ထုံးတမ်းဥပဒေအောက်၌ ရာဇဝတ်မှုမြောက်သောပြစ်မှုများဖြစ် သည့် စစ်ရာဇဝတ်မှု၊ လူသားမျိုးနွယ်အားဆန့်ကျင်သည့်ရာဇဝတ်မှုနှင့် ညှဉ်းပန်းနှိပ်စက်မှုနှင့် ကျေး ကျွန်ပြုမှုအပါအဝင် အလားတူ နိုင်ငံတကာဥပဒေချိုးဖောက်မှုများ စသည်တို့ ကျူးလွန်ခြင်း သို့မ ဟုတ် မကျူးလွန်ရန်ပျက်ကွက်ချက်များအတွက် ပြန်လည်စိစစ်ပြီး အတိတ်ကာလပြန်ပြောင်းဆွဲစီ ရင်ခြင်းကို ဆောင်ရွက်နိုင်ပါသည်။

^{၂၀}မည်သည့်ပြစ်ဒဏ်များသည် ပိုမိုကြီးလေးကြောင်း သတ်မှတ်ချက်ကို အမှုဖြစ်စဉ်အလိုက် စီလျော် သော အခြေအနေရပ်များအားလုံးထည့်သွင်းစဉ်းစားပြီးမှသာ ချနိုင်သည်။

အပိုဒ် ၁၆ - ဥပဒေရေးမှောက်တွင် လူသားတစ်ဦးအဖြစ် အသိအမှတ်ပြုခြင်း

လူတိုင်းသည် ဥပဒေရေးမှောက်၌ လူတစ်ဦးအဖြစ် နေရာတိုင်းတွင် အသိအမှတ်ပြုခံရပိုင်ခွင့်ရှိသည်။

ဤအပိုဒ်အရ နေရာတိုင်းတွင် လူတိုင်းကို ဥပဒေရေးမှောက်၌ **အခွင့်အရေးများပိုင်ဆိုင်ထားသော** လူသားတစ်ဦးအဖြစ် အသိအမှတ်ပြုရန် ပြဋ္ဌာန်းထားသည်။ ၎င်းအနေဖြင့် လူတစ်ဦးတစ်ယောက် ချင်းစီတို့၏ လူ့အခွင့်အရေးများမရှိဆုံးရှုံးခြင်းမှ အကာအကွယ်ပေးထားသည်။ ၎င်းကို **လျှော့ပေါ့မဆောင်ရွက်**နိုင်ပါ။ ဥပမာ - တစ်စုံတစ်ဦးအား နိုင်ငံသားအခွင့်အရေးများအားလုံး သို့မဟုတ် အားလုံးနီးပါး ဆုံးရှုံးစေသည့် “တရားမမှုသေဒဏ်” ပြစ်ဒဏ်ကို ချမှတ်ခြင်းသည် ဤပြဋ္ဌာန်းချက်အား ချိုးဖောက်ရာရောက်မည်ဖြစ်သည်။

အကာအကွယ်ပေးထားမှုသည် မွေးဖွားစဉ်ကတည်းကစတင်ပြီး သေဆုံးသည့်အချိန်အထိဖြစ် သဖြင့် ကလေးသူငယ်များအား မွေးဖွားပြီးသည်နှင့် မှတ်ပုံတင်ရန်တာဝန်ရှိသည်ဖြစ်သည်။ ၎င်းသည် ဝမ်းထဲရှိကလေးအပေါ်ကိုလည်း သက်ရောက်မှုရှိသော်လည်း ယင်းကလေးသည်မွေးဖွားပြီးအသက်ရှင်လူလားမြောက်သည့်ကလေးဖြစ်မှသာဖြစ်သည်။ ယင်းသို့ဆိုသော်လည်း အိုင်စီစီပီအာ အခွင့်အရေးများမှာ ပဋိသန္ဓေတည်မှသာ အကျုံးဝင်သည်ဟု ဆိုလိုခြင်းမဟုတ်ပါ။ ဥပမာ - အသက်ရှင်ပိုင်ခွင့်သည် ပဋိသန္ဓေတည်ခြင်းမှ အကျုံးမဝင်ပါ။

ဤအပိုဒ်အောက် ရည်ညွှန်းဖြေရှင်းလေ့ရှိသော ပြဿနာရပ်များတွင် -

- မွေးဖွားမှတ်ပုံတင်ခြင်း
- လူတိုင်း ဥစ္စာပစ္စည်းပိုင်ဆိုင်ပိုင်ခွင့်၊ စာချုပ်ချုပ်ဆိုပိုင်ခွင့် သို့မဟုတ် ၎င်းတို့၏ နိုင်ငံသားအခွင့်အရေးများ ကျင့်သုံးပိုင်ခွင့်
- ဌာနေတိုင်းရင်းသားလူမျိုးများ နိုင်ငံသားမှတ်ပုံတင်ရာတွင် အကျုံးဝင်ပါဝင်နိုင်ခွင့်နှင့် ပုဂ္ဂိုလ်ရေးရာ သက်သေစာရွက်စာတမ်းအထောက်အထားများ ရယူလက်လှမ်းမီနိုင်ခွင့်
- စသည်တို့ပါဝင်သည်။

အပိုဒ် ၁၇ - ပုဂ္ဂိုလ်ရေးရာ လုံခြုံခွင့်

၁။ မည်သူမျှ ပုဂ္ဂိုလ်ရေး၊ မိသားစု၊ နေအိမ် သို့မဟုတ် စာပေးစာယူကိစ္စရပ်များတွင် မိမိဆန္ဒ သို့မဟုတ် ဥပဒေနှင့် ဆန့်ကျင်၍ ဝင်ရောက်စွက်ဖက်ခြင်း မပြုစေရမည့်အပြင် မိမိ၏ ဂုဏ်သိက္ခာနှင့် ထင်ပေါ်ကျော်ကြားမှုကို မတရားထိခိုက်စေခြင်းမရှိစေရ။

၂။ လူတိုင်းသည် ထိုသို့ဝင်ရောက်စွက်ဖက်ခြင်း သို့မဟုတ် ထိခိုက်ခြင်းတို့မှ ဥပဒေ အကာအကွယ်ရပိုင်ခွင့်ရှိသည်။

အပိုဒ် ၁၇ သည် လူတိုင်း၏ ပုဂ္ဂိုလ်ရေးရာ လုံခြုံခွင့်ကို အကာအကွယ်ပေးထားသည်။ အဖွဲ့ဝင်နိုင်ငံများသည် လွတ်လပ်ခွင့်ဆုံးရှုံးသူများအပါအဝင် လူတိုင်း၏ ပုဂ္ဂိုလ်ရေးရာ၊ မိသားစု၊ နေအိမ် သို့မဟုတ် စာပေးစာယူကိစ္စရပ်များအား တရားမဝင်၊ မတရား နှောင့်ယှက်ခြင်းများမှ ကာကွယ်သည့် ဆောင်ရွက်ချက်များ လုပ်ဆောင်ရန်တာဝန်ရှိပါသည်။ တရားဝင်နှောင့်ယှက်ခြင်းဖြစ်သည့်တိုင် အောင် မတရားအဓမ္မဆောင်ရွက်ခြင်းမျိုးဖြစ်နေနိုင်ပါသည်။ ဥပမာ - ယင်းသို့စွက်ဖက်ခြင်းအတွက် ခိုင်မာသော အကြောင်းရင်းမရှိ၊ သို့မဟုတ် ၎င်း၏ရည်ရွယ်ချက်ပြည့်မီအောင်ယင်းသို့စွက်ဖက်ခြင်းသည် ကျိုးကြောင်းစီလျော်မှု/အချိုးကျကျဖြစ်မှု မရှိနေခြင်း။ ဤအပိုဒ်သည် သူ သို့မဟုတ် သူမ၏ ဂုဏ်သိက္ခာနှင့် ထင်ပေါ်ကျော်ကြားမှုတို့အပေါ် မတရားပုတ်ခတ်ထိခိုက်မှုများမှလည်း အကာအကွယ်ပေးထားသည်။

ပုဂ္ဂိုလ်ရေးရာ ဟူသည် အခြားသူများ၏ လွတ်လပ်ခွင့် နှင့် ပုဂ္ဂိုလ်ရေးရာစက်ဝန်းကို ထိခိုက်မနေသော လူပုဂ္ဂိုလ်တစ်ဦးတည်ရှိသည့်နှင့် ကိုယ်ပိုင်ထိန်းကျောင်းရာဖြစ်သော နေရာနယ်ပယ်တစ်ခုခု၊ ဥပမာ- လူတစ်ဦး၏ ဝိသေသ၊ လိင်စိတ်တိမ်းညွတ်မှု နှင့် အခြားပုဂ္ဂိုလ်ရေးရာ ဂုဏ်သတ္တိများ၊ လုပ်ဆောင်ချက်များ သို့မဟုတ် ဒေတာအချက်အလက်များ - ကိုရည်ညွှန်းသည်။ မတရားအဓမ္မ ခန္ဓာကိုယ်စစ်ဆေးခြင်း၊ ကာယကံရှင်စိတ်ဆန္ဒမပါပဲ ဆေးကုသခြင်း၊ အကြောင်းပြချက် သို့မဟုတ် တရားဥပဒေအရ မခိုင်လုံပဲ သွေးဥပမာဖောက်ထုတ်ခြင်း - စသည်တို့သည် ဤအပိုဒ်အားချိုးဖောက်ခြင်းမြောက်သော်လည်း ဖခင်အရင်းဟုတ်မဟုတ်သိရှိရန် သွေးစစ်ဆေးခြင်းမပါဝင်ပါ။

မိသားစု ဟုဆိုရာတွင် မွေးရင်းမိဘနှင့် သားသမီး မိသားစုများသာမကပဲ နီးစပ်သည့် ဆွေမျိုးသားချင်းများ၊ အဘိုးအဘွားများ၊ မြေးမြစ်များ၊ လက်ထပ်မထားသော လိင်ကွဲနှင့် လိင်တူ ချစ်သူစုံတွဲများ၊ တရားမဝင်သောနှင့် မွေးစားထားသော ကလေးသူငယ်များလည်း ပါဝင်ပါသည်။

အိမ် ဟူသည် တရားဝင် (ပိုင်ဆိုင်မှု၊ ငှားရမ်းထားမှု၊ စာရွက်စာတမ်းဖြင့် ထုတ်ပေးထားမှု စသည်) ခြင်း၊ မဝင်ခြင်း သို့မဟုတ် အသုံးပြုသည့်သဘောသဘာဝ (အားလပ်ရက်နေအိမ်၊ ခြံအိမ်၊ စသည်) တို့နှင့်မဆိုင်ပဲ အမျိုးမျိုးသောအိမ်အားလုံးကို ဆိုလိုသည်။ နှောင့်ယှက်စွက်ဖက်ခြင်းဟုဆိုရာတွင်

အဓမ္မ သို့မဟုတ် လျှို့ဝှက်စွာ ကျူးကျော်ခြင်း၊ လျှပ်စစ်အခြေပြုပုံစံဖြင့် ထောက်လှမ်းခြင်း၊ အသံ နားထောင်သည့် ကိရိယာများ နှင့် ဖွက်ထားသောကင်မရာများ စသည်တို့ပါဝင်သည်။

စာပေးစာယူ ဟူသည် တယ်လီဖုန်း၊ တယ်လီဂရမ်၊ အီးမေးလ် နှင့် အခြား စက်ကိရိယာ သို့မဟုတ် လျှပ်စစ်ကြေးနန်းအခြေပြုဆိုင်ရာ ပြောဆိုဆက်သွယ်ခြင်းအပါအဝင် ပြောဆိုဆက်သွယ်သည့် ပုံစံ အမျိုးမျိုးအားလုံးတို့ကို ဆိုလိုသည်။ နိုင်ငံအနေဖြင့် ပေးစာများကို လက်ခံရရှိသူလက်ထဲသို့ တတိယ ဝင်ရောက်စွက်ဖက်သူမှ ဖတ်ရှုခြင်းမရှိပဲရောက်ရှိကြောင်းသေချာအောင်ဆောင်ရွက်ရန် တာဝန် ရှိပါသည်။ တစ်ကိုယ်ရည် စာပေးစာယူခြင်း၊ ရေးသားခြင်းများအား ထိန်းချုပ်ထားခြင်း၊ ဆင်ဆာဖြတ် တောက်ခြင်း၊ စူးစမ်းခြင်း သို့မဟုတ် နားထောင်ခြင်း တို့သည် နှောင့်ယှက်စွက်ဖက်ခြင်းအဖြစ်မှတ်ယူ နိုင်သည်။ အကျဉ်းသားများ၏ စာပေးစာယူများအား နှောင့်ယှက်စွက်ဖက်ခြင်းသည်လည်း အကျိုး ဝင်သည်။

ဂုဏ်သိက္ခာနှင့် ထင်ပေါ်ကျော်ကြားမှု ကိုမူ မမှန်ကန်သောစွပ်စွဲချက်များအပေါ်အခြေခံပြီး ပြင်းထန် မှုတစ်ခုအထိ တရားမဝင်သောနှင့် ရည်ရွယ်ချက်ရှိရှိပြုလုပ်သော နှောင့်ယှက်စွက်ဖက်မှုများထံမှ သာ အကာအကွယ်ပေးထားသည်။ ဂုဏ်သိက္ခာ ဟူသည် လူတစ်ဦးအနေဖြင့်၎င်းကိုယ်တိုင်ခံယူထား သော သိက္ခာကိုရည်ညွှန်းပြီး ထင်ပေါ်ကျော်ကြားမှုဟူသည် အခြားသူများမှ ယင်းပုဂ္ဂိုလ်အပေါ် ချီး မြှောက်အားထားမှု ကိုဆိုလိုသည်။

ဤအပိုဒ်အောက် ရည်ညွှန်းဖြေရှင်းလေ့ရှိသော ပြဿနာရပ်များတွင် -

- ပြောဆိုဆက်သွယ်ခြင်းများအား စောင့်ကြည့်အကဲဖြတ်ခြင်း
- (တရားမဝင်) ထောက်လှမ်းခြင်း
- စောင့်ကြည့်အကဲဖြတ်ခြင်းအား တလွဲသုံးစားပြုမှုအတွက် ပြန်လည်ကုစားပေးမှု များ
- ဝရမ်းမပါပဲ အိမ်တွင်းသို့ရှာဖွေခြင်း
- ပုဂ္ဂိုလ်ရေးရာ ဒေတာအချက်အလက်များကိုတွယ်ခြင်း၊ မတရားအဓမ္မ ခန္ဓာကိုယ် ကို ရှာဖွေခြင်း
- ဆန္ဒမပါရှိပဲ ဆေးဘက်ဆိုင်ရာကုသမှု၊ ဆန္ဒမပါရှိပဲ ဓါတ်ပုံများ ဖြန့်ဝေထုတ်ပြန်ခြင်း
- အကျဉ်းသားများ၏ စာပေးစာယူများ
- အကြမ်းဖက်မှုဆန့်ကျင်တိုက်ဖျက်ရေး ဥပဒေများနှင့်၊ မိသားစုများပြန်လည်ပေါင်း စည်းရေးကို ထိန်းချုပ်ရန်နှင့် တားမြစ်ကန့်သတ်ရန် ဒီအန်အေ စစ်ဆေးခြင်း - စသည်တို့ပါဝင်သည်

• ။အထွေထွေသဘောထားမှတ်ချက် ၁၆/၃၂ အပိုဒ်ခွဲ ၅ - အိုင်စီစီပီအာ တွင် စာချုပ်အဖွဲ့ဝင် နိုင်ငံများ၏ သက်ဆိုင်ရာယဉ်ကျေးမှုအလိုက် မိသားစုဟူသည့် ဝေါဟာရအပေါ်နားလည်

သဘောပေါက်မှုအတိုင်း ယင်းစကားလုံးကို ကျယ်ကျယ်ပြန့်ပြန့် အဓိပ္ပာယ်ပြန်ဆိုရန်လိုအပ်
သည်။

အပိုဒ် ၁၈ - တွေးခေါ်မှု၊ ကောင်းကျိုးဆိုးပြစ်ခွဲခြားသိမြင်မှုနှင့် ဘာသာရေး ကိုးကွယ်မှု လွတ်လပ်ခွင့်

- ၁။ လူတိုင်းတွင် လွတ်လပ်စွာ တွေးခေါ်ပိုင်ခွင့်၊ ကောင်းဆိုးကျိုးပြစ်ခွဲခြားသိမြင်ပိုင်ခွင့်နှင့် ကိုးကွယ်ခွင့်ရရှိစေရမည်။ ဤအခွင့်အရေးများတွင် မိမိရွေးချယ်သည့် ဘာသာ သို့မဟုတ် သက်ဝင်ယုံကြည်မှုကို လွတ်လပ်စွာရရှိခံစားပိုင်ခွင့် သို့မဟုတ် ရွေးချယ်ပိုင်ခွင့်၊ တစ်ဦးချင်းသော်လည်း ကောင်းသို့မဟုတ် အများနှင့်သော်လည်းကောင်း မိမိရွေးချယ်သည့်ဘာသာ သို့မဟုတ် သက်ဝင်ယုံကြည်မှုကို အများပြည်သူရှေ့မှောက်၌ဖြစ်စေ သို့မဟုတ် သီးခြားဖြစ်စေ ပြသနိုင်သည့် လွတ်လပ်စွာ ကိုးကွယ်ခွင့်၊ လိုက်နာခွင့်၊ ကျင့်သုံးခွင့်နှင့် သင်ကြားပိုင်ခွင့်တို့ပါဝင်စေရမည်။
- ၂။ မည်သူ့ကိုမျှ မိမိရွေးချယ်သည့် ဘာသာ သို့မဟုတ် သက်ဝင်ယုံကြည်မှုကို လွတ်လပ်စွာ ရရှိခံစားပိုင်ခွင့်အား ထိခိုက်စေနိုင်သော အနိုင်အထက်ပြုခြင်းမျိုး မပြုစေရ။
- ၃။ လူတစ်ဦး၏ ဘာသာရေး သို့မဟုတ် သက်ဝင်ယုံကြည်မှုကို လွတ်လပ်စွာဖော်ထုတ်ပိုင်ခွင့် အား အများပြည်သူလုံခြုံရေး၊ အေးချမ်းသာယာရေး၊ ကျန်းမာရေး၊ ကိုယ်ကျင့်တရား သို့မဟုတ် အခြားသော သူများ၏ အခြေခံပိုင်ခွင့်နှင့် လွတ်လပ်ပိုင်ခွင့်တို့ကို ကာကွယ်ရန်လိုအပ်သည့်အခါတွင် သာ ဥပဒေဖြင့် ပြဌာန်းသတ်မှတ်ထားသည့်အတိုင်း ကန့်သတ်ပိုင်ခွင့်ရှိသည်။
- ၄။ ဤစာချုပ်အဖွဲ့ဝင်နိုင်ငံများသည် မိဘများနှင့် အုပ်ထိန်းခွင့်ရှိသူများ၏ ဘာသာရေးနှင့် ကိုယ်ကျင့်တရားဆိုင်ရာ ပညာသင်ကြားမှုများကို ၎င်းတို့၏ကလေးများက သက်ဝင်ယုံကြည်မှုရှိသည့်အတိုင်း လွတ်လပ်စွာလုပ်ဆောင်နိုင်စေမှုရှိစေရေးဆောင်ရွက်ရမည်။

ဤအပိုဒ် ၁၈ သည် တစ်ဦးတစ်ယောက်ချင်းစီ၏ ကိုယ်ပိုင်အတွေးအခေါ်၊ ကောင်းကျိုးဆိုးပြစ်ခွဲခြားသိမြင်မှု၊ ဘာသာရေး သို့မဟုတ် သက်ဝင်ယုံကြည်မှု ရှိပိုင်ခွင့်၊ မရှိပိုင်ခွင့် သို့မဟုတ် ပြောင်းလဲပိုင်ခွင့် ကို အကာအကွယ်ပေးထားသည်။ အပိုဒ် ၁၈ အောက် အကာအကွယ်ပေးထားသော လွတ်လပ်ခွင့်တွင် ဘုရားအယုံအကြည်ရှိခြင်း၊ ဘုရားမဟုတ်သောအခြားအယုံအကြည်ရှိခြင်း၊ အယုံအကြည်မရှိခြင်း၊ အပြင် မည်သည့် ဘာသာ သို့မဟုတ် သက်ဝင်ယုံကြည်မှုကိုမျှ မလိုက်စားပိုင်ခွင့် စသည့်ကိစ္စအားလုံးပါဝင်သည်။ မည်သူ့ကိုမျှ ၎င်း၏ ဘာသာရေး သို့မဟုတ် သက်ဝင်ယုံကြည်မှုအပေါ် အတွေးအမြင် သို့မဟုတ် လိုက်နာလိုက်စားမှုတို့အား အတင်းအဓမ္မမလုပ်ယူရ။

အပိုဒ် ၁၈ သည် **တွေးခေါ်ပိုင်ခွင့်နှင့် ကောင်းဆိုးကျိုးပြစ်ခွဲခြားသိမြင်ပိုင်ခွင့်နှင့် လူတစ်ဦး၏ကိုယ်ပိုင် ဘာသာရေး သို့မဟုတ် သက်ဝင်ယုံကြည်မှုရှိခွင့် သို့မဟုတ် ခံယူပိုင်ခွင့်** တို့အပေါ် **ကန့်သတ်ချက်များကို ခွင့်မပြုပဲ** အချို့သောအခြေအနေရပ်များတွင်မူ ဘာသာရေး သို့မဟုတ် သက်ဝင်ယုံကြည်မှုအား လွတ်လပ်စွာဖော်ထုတ်ပိုင်ခွင့်အား အပိုဒ် ၁၈ အပိုဒ်ခွဲ ၃ နှင့် အပိုဒ် ၂၀ တို့တွင်ဖော်ပြပါအတိုင်း အကန့်အသတ်ပြုနိုင်သည်။ ဘာသာရေးဆိုင်ရာ ကူးပြောင်းစေသည့် ဥပဒေများ သို့မဟုတ် အမှုအ

ကျင့်များသည် အပိုဒ်ခွဲ ၃ ပါအခြေအနေရပ်များနှင့် မကိုက်ညီပါက ဤအပိုဒ်အား ချိုးဖောက်ရာ မြောက်မည်ဖြစ်သည်။

နိုင်ငံများ၏ ဘာသာရေး(များ) အသိအမှတ်ပြုမှု သို့မဟုတ် လူများစု၏ ကိုးကွယ်ရာဘာသာ တည်ရှိခြင်းသည် အခြားလူနည်းစုဘာသာရေးလိုက်နာလိုက်စားသူများ သို့မဟုတ် ယုံကြည်မှုမရှိသူများအား မည်သည့်ခွဲခြားဆက်ဆံခြင်းမျိုးကိုမျှ မဖြစ်ပေါ်စေရကြောင်း လူ့အခွင့်အရေးကော်မတီမှ ထောက်ပြခဲ့သည်။ လူနည်းစုကိုးကွယ်ရာဘာသာဝင်များကို အပိုဒ် ၂၇ အောက်တွင်လည်း အကာအကွယ်ပေးထားသည်ကို သတိပြုရမည်ဖြစ်သည်။

တစ်ချိန်တည်းမှာပင် အတွေးအခေါ် ကောင်းကျိုးဆိုးပြစ်ခွဲခြားသိမြင်မှု နှင့် ဘာသာရေး လွတ်လပ်ခွင့်တို့ကို အိုင်စီစီပီအာအတွင်း အာမခံချက်ပေးထားသော အခြားအခွင့်အရေးများ - အထူးသဖြင့် ထိရလွယ်သည့်အုပ်စုများဖြစ်သည့် အမျိုးသမီးများ၊ နိုင်ငံသားမဟုတ်သူများ သို့မဟုတ် လူနည်းစုများ၏ အခွင့်အရေးများအား ထိခိုက်စေခြင်း သို့မဟုတ် တလွဲကျင့်သုံးခြင်းတို့အတွက် အသုံးမချရပါ။ အသက်သေဆုံးစေနိုင်သော လက်နက်များအသုံးပြုခြင်းသည် လူပုဂ္ဂိုလ်တစ်ဦး၏ ကောင်းကျိုးဆိုးပြစ်ခွဲခြားသိမြင်မှု၊ ဘာသာရေး သို့မဟုတ် သက်ဝင်ယုံကြည်မှု တို့နှင့် ဆန့်ကျင်နေသည့်အခါမျိုးတွင် စစ်မှုထမ်းခြင်းအား ၎င်း၏ကောင်းကျိုးဆိုးပြစ်ခွဲခြားသိမြင်စိတ်ဖြင့် ကန့်ကွက်ပိုင်ခွင့်ကိုလည်း အပိုဒ် ၁၈ အောက်တွင် အကာအကွယ်ပေးနိုင်ကြောင်း ကော်မတီမှ မှတ်ချက်ပြုခဲ့သည်။

ဤအပိုဒ်အောက် ရည်ညွှန်းဖြေရှင်းလေ့ရှိသော ပြဿနာရပ်များတွင် -

- မှတ်ပုံတင်ခြင်းတစ်ခုခုအပေါ် မည်သည့်ကန့်သတ်ချက်မျိုးမဆိုအပါအဝင် ဘာသာရေး မှတ်ပုံတင်ခြင်း
- နိုင်ငံတော်၏ကိုးကွယ်ရာဘာသာ(များ) အားထောက်ပံ့ခြင်း
- ဝတ်ပြုဆုတောင်းရာနေရာများအား အကာအကွယ်ပေးခြင်း
- ကိုးကွယ်ရာဘာသာကူးပြောင်းပိုင်ခွင့်အား အာမခံချက်ပေးခြင်း/ ဘာသာကူးပြောင်းစေခြင်းဆိုင်ရာ စည်းမျဉ်းဥပဒေများ
- တရားစီရင်ရေးအပိုင်းတွင်အပါအဝင် အများပြည်သူနေရာဝင်ဆံ့ရန် နိုင်ငံတော်၏ တရားဝင် ကိုးကွယ်ရာဘာသာဖြစ်ရန် သွယ်ဝိုက်သော သို့မဟုတ် အတိအလင်းဖြစ်သော လိုအပ်ချက်များ
- စစ်မှုထမ်းခြင်းနှင့် ကျောင်းများတွင် ဘာသာရေးကိုင်းရှိုင်းမှုအတန်းချိန်များ တက်ရောက်ရန် ကောင်းကျိုးဆိုးပြစ်ခွဲခြားသိမြင်စိတ်ဖြင့် ကန့်ကွက်ခြင်း - စသည်တို့ပါဝင်သည်။

၂၃ အပိုဒ် ၁၈ ၏ ပိုမိုအသေးစိတ်ရှင်းလင်းချက်များအတွက် လူ့အခွင့်အရေးကော်မတီ၏ အထွေထွေသဘော ထားမှတ်ချက် အမှတ် ၂၂ (CCPR/C/21/Rev.1/Add.4): <http://ccprcentre.org/ccpr-general-comments> ကိုမှီငြမ်းပါ

အပိုဒ် ၁၉ - လွတ်လပ်စွာ ထုတ်ဖော်ပြောဆိုခွင့်

၁။ လူတိုင်းသည် စွက်ဖက်မှုကင်းစွာဖြင့် ထင်မြင်ယူဆပိုင်ခွင့်ရှိသည်။

၂။ လူတိုင်းတွင် လွတ်လပ်စွာထုတ်ဖော်ပြောဆိုခွင့်ရှိသည်။ ဤအခွင့်အရေးတွင် နယ်နိမိတ် သတ်မှတ်ချက်မရှိစေဘဲ အနုပညာပုံစံဖြင့်ဖြစ်စေ သို့မဟုတ် မိမိရွေးချယ်သည့် အခြားသော သတင်း မီဒီယာမှ တစ်ဆင့်ဖြစ်စေ နှုတ်ဖြင့်သော်လည်းကောင်း၊ စာဖြင့်သော်လည်းကောင်း သို့မဟုတ် ပုံနှိပ် ခြင်းဖြင့်သော်လည်းကောင်း သတင်းအချက်အလက်များနှင့် အတွေးအခေါ်များအားလုံးကို လွတ် လပ်စွာ ရှာဖွေခွင့်၊ လက်ခံခွင့်နှင့် ဖြန့်ချိခွင့်တို့ ပါဝင်စေရမည်။

၃။ ဤအပိုဒ်၏ အပိုဒ်ခွဲ (၂) တွင် သတ်မှတ်ထားသည့် အခွင့်အရေးများကို ကျင့်သုံးရာတွင် ယင်းအခွင့်အရေးများ၏ အထူးတာဝန်များ၊ ဝတ္တရားများနှင့်အညီ ဆောင်ရွက်ရမည်။ ထို့ကြောင့် ယင်း တို့ကို သီးခြားကန့်သတ်ချက်တစ်စုံတစ်ရာပြုလုပ်နိုင်သည်။ သို့ရာတွင် ယင်းတို့သည် ဥပဒေက ပြဌာန်းသတ်မှတ်ထားသည့်အတိုင်း နှင့် ဖော်ပြပါလိုအပ်ချက်များအရသာ ဖြစ်ရမည်။

(က) အခြားသူများ၏ အခွင့်အရေးများ သို့မဟုတ် ဂုဏ်သတင်းတို့ကိုလေးစားရန်အတွက် လည်းကောင်း၊

(ခ) နိုင်ငံတော်လုံခြုံရေး၊ အများပြည်သူအေးချမ်းသာယာရေး သို့မဟုတ် ပြည်သူ့ကျန်းမာ ရေး သို့မဟုတ် လူ့ကျင့်ဝတ်တို့ကို ကာကွယ်ပေးရန်အတွက်လည်းကောင်း။

အပိုဒ် ၁၉၊ အပိုဒ်ခွဲ ၁ သည် မည်သည့်ချွင်းချက် သို့မဟုတ် ကန့်သတ်ချက်ကိုမျှခွင့်မပြုသော^{၂၄} လွတ်လပ်စွာ ထင်မြင်ယူဆပိုင်ခွင့်ကို အကာအကွယ်ပေးထားသည်။ လွတ်လပ်စွာထင်မြင်ယူဆ ပိုင်ခွင့်တွင် လူတစ်ဦး၏ ထင်မြင်ယူဆချက်ကိုပြောင်းလဲပိုင်ခွင့် အပြင် ၎င်း၏ ထင်မြင်ယူဆ ချက်ကို ထုတ်ဖော်မပြသပိုင်ခွင့် လည်းပါဝင်သည်။ မည်သည့် ထင်မြင်ယူဆချက်ကိုမဆို ခံယူ (မ)ထားခြင်းအား အတင်းအဓမ္မပြုလုပ်သည့် မည်သည့်ပုံစံမျိုးကိုမဆို တားမြစ်ထားပြီး မည်သူ မျှ သူ သို့မဟုတ် သူမ၏ လက်တွေ့အမှန်တကယ်ဖြစ်သော၊ သိရှိထားသော သို့မဟုတ် ယူဆ ထားသော ထင်မြင်ယူဆချက်များအပေါ်အခြေခံပြီး အိုင်စီစီပီအာပါ မည်သည့်အခွင့်အရေးများ ကိုမျှ မထိခိုက်စေရပါ။ **အပိုဒ်ခွဲ ၁ အား ထိန်ချန်ချုပ်ဆိုခြင်းသည်** အိုင်စီစီပီအာ နှင့်မကိုက်ညီပဲ ယင်းကို **လျှော့ပေါ့မဆောင်ရွက်နိုင်ပါ။**

အပိုဒ်ခွဲ ၂ သည် သတင်းအချက်အလက်ရယူပိုင်ခွင့်အပါအဝင် လွတ်လပ်စွာထုတ်ဖော်ပြော ဆိုခွင့်ကိုလည်း ပြဌာန်းထားသည်။ ၎င်းသည် နိုင်ငံရေးဆိုင်ရာအကြောင်းအရာ၊ လူပုဂ္ဂိုလ်တစ် ဦးနှင့် အများပြည်သူရေးရာအပေါ်သဘောထားမှတ်ချက်ပေးခြင်း၊ စည်းရုံးရေးများ၊ လူ့အခွင့်အ ရေးအကြောင်းဆွေးနွေးခြင်း၊ သတင်းဂျာနယ်လုပ်ငန်း၊ ယဉ်ကျေးမှုနှင့် အနုပညာဆိုင်ရာထုတ် ဖော်ပြောဆိုခြင်း၊ သင်ကြားခြင်းနှင့် ဘာသာရေးဆိုင်ရာအကြောင်းအရာများ စသည်တို့ပါဝင်

သည်။ ဤအပိုဒ်ပါ အချို့သောအစိတ်အပိုင်းများကို အချို့အခြေအနေရပ်များနှင့် အပိုဒ် ၁၉၊ အပိုဒ်ခွဲ ၃ နှင့် အပိုဒ် ၂၀ ပါအခြေအနေရပ်များအောက်တွင် ကန့်သတ်နိုင်သည်။

အပိုဒ်ခွဲ ၃ သည် အပိုဒ် ၁၉ တွင်အာမခံချက်ပေးထားသောအခွင့်အရေးများကျင့်သုံးရာတွင် ကန့်သတ်နိုင်သည့် အခြေအနေရပ်များကို ကိုင်တွယ်ဖြေရှင်းသည်။ ယင်း **ကန့်သတ်ချက်များ** ကို ဥပဒေတွင် အတိအလင်းဖော်ပြ၊ ပြဋ္ဌာန်းထားရမည်ဖြစ်ပြီး၊ အပိုဒ်ခွဲ (က) နှင့် (ခ) တို့တွင် ဖော်ပြထားသည့် နောက်ခံအကြောင်းရင်းများအရ လိုအပ်ချက်နှင့် အချိုးကျကျဖြစ်ရမည်ဖြစ်သည်။ အပိုဒ်ခွဲ ၃ တွင်ဖော်ပြထားသည့် အခြားနောက်ခံအကြောင်းရင်းများအပေါ်အခြေခံ၍ ကန့်သတ်ခြင်းအားခွင့်မပြု။ ထို့အတူပင် ကန့်သတ်ချက်များသည် ၎င်းတို့၏ရည်ရွယ်ချက်အတိုင်းသာကန့်သတ်ရမည်ဖြစ်ပြီး ၎င်းတို့ဖြည့်ဆည်းရမည့်လိုအပ်ချက်နှင့်တိုက်ရိုက်ဆက်နွှယ်ရမည်ဖြစ်သည်။

မိရှိုးဖလာဓလေ့ထုံးတမ်း၊ ဘာသာရေး သို့မဟုတ် အခြား ဓလေ့ထုံးတမ်းဥပဒေများမှတစ်ဆင့် ကန့်သတ်ခြင်းသည် အိုင်စီစီပီအာ နှင့်မကိုက်ညီပါ။ အာဏာပိုင်များ၊ တားမြစ်ထားသော ထုတ်ဖော်ပြောဆိုမှုများအပေါ် ရှင်းလင်းတိကျမှုမရှိပဲ ကျယ်ပြန့်သည့်အဓိပ္ပါယ်ဖွင့်ဆိုချက်များရှိသည့် ရာဇသတ်ကြီးပုဒ်မများ၊ သို့မဟုတ် အောက်လိုင်းနှင့် အောက်လိုင်းမဟုတ်သော လွတ်လပ်သော သတင်းနှင့်စာနယ်ဇင်းကဏ္ဍအား ကန့်သတ်ခြင်းစသည်တို့အပေါ် ဝေဖန်ခြင်းကိုတားမြစ်သည့် ဥပဒေနှင့် ကျင့်သုံးမှုများသည် အပိုဒ် ၁၉ နှင့် မကိုက်ညီပါ။

ဤအပိုဒ်အောက် ရည်ညွှန်းဖြေရှင်းလေ့ရှိသော ပြဿနာရပ်များတွင် -

- သတင်းထောက်သမားများတိုက်ခိုက်ခြင်း
- ဆင်ဆာတည်းဖြတ်ဖြတ်တောက်ခြင်းနှင့် ကိုယ်တိုင်တည်းဖြတ်ခြင်း
- အစိုးရအတွက် အရေးကြီးသောသတင်းအချက်အလက်များအား ပိတ်ဆို့ခြင်း
- အပိုဒ် ၁၉ အောက်တွင် အာမခံထားသော လွတ်လပ်ခွင့်များအပေါ် ကန့်သတ်တားမြစ်ခြင်းများ
- အမျိုးသား၊ လူမျိုးရေး သို့မဟုတ် ဘာသာရေးအမုန်းပွားမှုသွေးထိုးလှုံ့ဆော်ခြင်းအပေါ် ဥပဒေများအသုံးပြုခြင်း၊ အင်တာနက်ရယူမှုအသုံးပြုနိုင်မှု
- အသရေဖျက်မှု၊ အရိုအသေပျက်စေမှု ဆိုင်ရာဥပဒေနှင့် အစိုးရမဟုတ်သောလုပ်ဆောင်သူမှ ထိန်းချုပ်ထားသော သို့မဟုတ် လွတ်လပ်သော သတင်းမီဒီယာ ရပ်တည်မှု - စသည်တို့ပါဝင်သည်

၂၄အပိုဒ် ၁၉ ၏ ပိုမိုအသေးစိတ်ရှင်းလင်းချက်များအတွက် လူ့အခွင့်အရေးကော်မတီ၏ အထွေထွေသဘောထားမှတ်ချက် အမှတ် ၃၄ (CCPR/C/GC/34): <http://ccprcentre.org/ccpr-general-comments> ကိုမီဒြမ်းပါ

အပိုဒ် ၂၀ - စစ်မက် ဝါဒဖြန့်ချိမှု နှင့် အမျိုးသား၊ လူမျိုးရေး သို့မဟုတ် ဘာသာရေးမုန်းတီးခြင်း ကိုစည်းရုံးလှုံ့ဆော်ခြင်းများအား တားမြစ်ခြင်း

၁။ စစ်ပွဲအတွက် မည်သည့်ဝါဒ ဖြန့်ချိမှုကိုမဆို ဥပဒေအရ တားမြစ်ရမည်။
၂။ ခွဲခြားမှု၊ ရန်လိုမှု သို့မဟုတ် အကြမ်းဖက်မှုကို လှုံ့ဆော်သည့် အမျိုးသားရေး၊ လူမျိုးရေး သို့မဟုတ် ဘာသာရေးမုန်းတီးမှုများအပေါ် ထောက်ခံသည့် မည်သည့်စည်းရုံးညှိနှိုင်းလှုံ့ဆော်မှုကိုမဆို ဥပဒေအရ တားမြစ်ရမည်။

အပိုဒ် ၂၀ အပိုဒ်ခွဲ ၁ သည် **စစ်မက်အတွက် ဝါဒဖြန့်ချိမှုကို တားမြစ်ထားသည်။** “စစ်မက်အတွက် ဝါဒဖြန့်ချိမှု” ကို “ကမ္ဘာ့ကုလသမဂ္ဂဖွဲ့စည်းပုံချာတာနှင့် ဆန့်ကျင်ပြီး၊ အကြမ်းဖက်သည့် သို့မဟုတ် ငြိမ်းချမ်းရေးကို ချိုးဖောက်သည့်အပြုအမူကိုဖြစ်ပေါ်စေသော သို့မဟုတ် ခြိမ်းခြောက်သော မည်သည့် ဝါဒဖြန့်ချိမှုမျိုးကိုမဆို”^{၂၅} ဟု နားလည်ရမည်ဖြစ်သည်။ ၎င်းတွင် တစ်သီးပုဂ္ဂလများအား စစ်မက်တိုက်ရန် စိတ်ဆန္ဒကိုဖန်တီးသည့် သို့မဟုတ် တွန်းအားပေးသည့် ရည်ရွယ်ချက်ရှိရှိ သို့မဟုတ် ပစ်မှတ်ထားဦးတည်ပြီး သွေးဆောင်လွှမ်းမိုးခြင်း၊ ဥပမာ - အချက်အလက်တစ်ခုကို မမှန်မကန် သို့မဟုတ် ပုံကြီးချဲ့၍ ဖြန့်ဝေခြင်း၊ တို့ပါဝင်သည်။ စစ်မက်ဖြစ်ပွားစေဟု ခိုင်လုံသောခြိမ်းခြောက်မှု သို့မဟုတ် စစ်မက်ဖြစ်ပွားမှုတစ်စုံတစ်ရာမရှိလင့်ကစား ယင်းသို့ စစ်မက်ဖြစ်ပွားရန်စိတ်ဆန္ဒကို ဖန်တီးစေခြင်း သို့မဟုတ် တွန်းအားပေးခြင်းသည်ပင် ဤအပိုဒ်အားချိုးဖောက်ရာရောက်မည်ဖြစ်သည်။ ပြောဆိုဆက်သွယ်မှုပုံစံအမျိုးမျိုး - ရေဒီယို၊ တီဗွီ၊ ရုပ်ရှင် နှင့် အင်တာနက်အပါအဝင် အထူးသဖြင့် ကြိုး/ကြေးနန်းဆက်သွယ်မှုဖြင့် လူအတော်များများထံရောက်ရှိနိုင်သည့် အရာများကို စစ်မက်ဝါဒဖြန့်ချိရေးအတွက်အသုံးပြုနိုင်သည်။ ဤအပိုဒ်ပါ “စစ်မက်” ဟူသည့်စကားလုံးသည် အကြမ်းဖက်သည့် စစ်ပွဲများကိုရည်ညွှန်းခြင်းဖြစ်ပြီး ခုခံကာကွယ်သည့် သို့မဟုတ် လွတ်လပ်ရေးအတွက်တိုက်သည့် စစ်ပွဲများမပါဝင်ချေ^{၂၆}။ အပိုဒ် ၂၀ အပိုဒ်ခွဲ ၂ တွင် **အမျိုးသားရေး၊ လူမျိုးရေး သို့မဟုတ် ဘာသာရေးမုန်းတီးမှုများ နှင့် ခွဲခြားဆက်ဆံမှု၊ ရန်လိုမှု သို့မဟုတ် အကြမ်းဖက်မှုတို့အား သွေးထိုးလှုံ့ဆော်ခြင်း** တို့ကို **တားမြစ်ထားသည်။** ၎င်းတွင် **လူနည်းစုများကို** အကြမ်းဖက်မှုနှင့် နှိပ်စက်ညှဉ်းပန်းခြင်းတို့မှလည်း **ကာကွယ်ထားသည်။**

အပိုဒ် ၂၀ အရ နိုင်ငံများသည် အထက်ပါပြဿနာရပ်များကို တားမြစ်ပိတ်ပင်ရန် ဥပဒေပြုရေးဆိုင်ရာ ဆောင်ရွက်ချက်များလုပ်ဆောင်ရန်လိုအပ်သည်။ ပုဂ္ဂလိက ပုဂ္ဂိုလ်များအပါအဝင် စစ်မက်အတွက် ဝါဒဖြန့်ချိခြင်း၊ မုန်းတီးရေးကို စည်းရုံးခြင်း နှင့် ခွဲခြားဆက်ဆံခြင်း၊ ရန်လိုခြင်း သို့မဟုတ် အကြမ်းဖက်ခြင်းတို့ကို သွေးထိုးလှုံ့ဆော်ခြင်းတို့ကို **ဥပဒေဖြင့် တားမြစ်ပိတ်ပင်ရန်လိုအပ်သည်။** ယင်းတားမြစ်ချက်သည် ရာဇဝတ်မှုမြောက်ခြင်းမမြောက်ခြင်းမှာမူ သက်ဆိုင်ရာနိုင်ငံများ၏လက်ထဲတွင်ရှိသည်။ မည်သို့ပင်ဖြစ်စေ ၎င်းသည် အိုင်စီစီပီအာအတွင်း ပြဋ္ဌာန်းထားသောလွတ်လပ်ခွင့်

များ၊ အထူးသဖြင့် အပိုဒ် ၁၉ ပါ လွတ်လပ်စွာထုတ်ဖော်ပြောဆိုခွင့်ကို ကန့်သတ်သည်ဖြစ်သဖြင့် အပိုဒ် ၂၀ အောက်လုပ်ဆောင်ချက်များသည်လည်း အပိုဒ် ၁၉၊ အပိုဒ်ခွဲ ၃ နှင့်အညီဖြစ်ရမည်ဖြစ်သည်။ ထို့နည်းတူပင် အိုင်စီစီပီအာ အပိုဒ် ၁၈ မှအာမခံချက်ပေးထားသော ဘာသာရေး သို့မဟုတ် သက်ဝင်ယုံကြည်မှုကို ဖော်ထုတ်ခွင့်သည်လည်း အထူးသဖြင့် ဘာသာရေးလူနည်းစုတို့အား အကာအကွယ်ပေးရာ၌ အပိုဒ် ၂၀ အောက်တွင် ကန့်သတ်ခံရနိုင်သည်။

ဤအပိုဒ်အောက် ရည်ညွှန်းဖြေရှင်းလေ့ရှိသော ပြဿနာရပ်များတွင် -

- အမျိုးသား၊ လူမျိုးရေး သို့မဟုတ် ဘာသာရေးမုန်းတီးမှုများအား သွေးထိုးလှုံ့ဆော်ခြင်းအား ရာဇဝတ်မှုအဖြစ် ဥပဒေပြဋ္ဌာန်းခြင်း
 - လူမျိုးမုန်းတီးရေးသမား လှုံ့ဆော်ခြင်းအား ပြစ်မှုတွင် ဆိုးရွားမှုဖြစ်ပေါ်စေသော အကြောင်းရင်းအဖြစ် သတ်မှတ်ခြင်း
 - အမုန်းပွားရာဇဝတ်မှုများနှင့် အမုန်းစကားဆိုခြင်း
 - အင်တာနက်နှင့် အားကစားကဏ္ဍများတွင် လူမျိုးခွဲခြားမှုနှင့် နိုင်ငံခြားသားမုန်းတီးမှု
 - ဝတ်ပြုဆုတောင်းရာနေရာများတွင် ဘာသာရေး သို့မဟုတ် လူမျိုးရေး ဆိုင်ရာ သွေးကြဲတိုက်ခိုက်မှုများ
 - လူနည်းစုများနှင့် ဆိုင်သော ဝတ်ပြုဆုတောင်းရာနေရာများအား ကာကွယ်ပေးခြင်းနှင့် ယင်းနေရာများအား ဘေးကင်းလုံခြုံစွာ လက်လှမ်းမီနိုင်မှု
- စသည်တို့ ပါဝင်သည်။

^{၂၅}အပိုဒ် ၂၀ ၏ ပိုမိုအသေးစိတ်ရှင်းလင်းချက်များအတွက် လူ့အခွင့်အရေးကော်မတီ၏ အထွေထွေသဘောထားမှတ်ချက် အမှတ် ၁၁ (HRI/GEN/1/Rev.9 (Vol. I) p.182), in particular §2: <http://ccprcentre.org/ccpr-general-comments> ကို မှီငြမ်းပါ

^{၂၆}ပြည်သူ့ရေးရာနှင့်နိုင်ငံသားအခွင့်ရေးဆိုင်ရာ ကုလသမဂ္ဂပဋိညာဉ်၊ စီစီပီအာ သဘောထားမှတ်ချက်များ M. Nowak (2nd rev.ed) .). Kehl am Rhein: Engel, 2005, စာမျက်နှာ 473.

အပိုဒ် ၂၁ - လွတ်လပ်စွာစုဝေးပိုင်ခွင့်

ငြိမ်းချမ်းစွာ စုဝေးပိုင်ခွင့်ကို အသိအမှတ်ပြုစေရမည်။ အမျိုးသားလုံခြုံရေး သို့မဟုတ် အများပြည် သူ
ဘေးကင်းလုံခြုံရေး၊ အများပြည်သူအေးချမ်းသာယာရေး၊ ပြည်သူ့ကျန်းမာရေး သို့မဟုတ် လူ့
ကျင့်ဝတ်ကာကွယ်စောင့်ရှောက်ရေး သို့မဟုတ် အခြား သူများ၏အခွင့်အရေးနှင့်လွတ်လပ်ခွင့်များ
အားကာကွယ်စောင့်ရှောက်ရေးတို့အတွက် ဒီမိုကရေစီ လူ့ဘောင်အဖွဲ့အစည်းတွင် လိုအပ်ချက်အရ
ဥပဒေနှင့်အညီ ပြုလုပ်သောကန့်သတ်ချက်များမှအပ ယင်းအခွင့်အရေးများအား ကျင့်သုံးဆောင်
ရွက်မှုအပေါ်မည်သည့်ကန့်သတ်မှုမျှ မပြုလုပ်ရ။

ဤအပိုဒ် ၂၁ သည် စုဝေးပွဲကို ပြင်ဆင်ခြင်း၊ ကျင်းပလုပ်ဆောင်ခြင်းနှင့် ယင်းတွင်ပါဝင်နိုင်ခွင့် တို့ကို
ခြုံငုံသည့် ငြိမ်းချမ်းစွာစုဝေးပိုင်ခွင့် ကိုအကာအကွယ်ပေးထားသည်။ ယင်းအခွင့်အရေးအပေါ်
ကန့်သတ်ချက်များကို အချို့အခြေအနေရပ်များနှင့် ပြဋ္ဌာန်းချက်၏ဒုတိယဝါကျပါ အခြေအနေရပ်
များအောက်တွင်သာ ခွင့်ပြုထားသည်။ သက်ဆိုင်ရာစုဝေးခြင်းသည် နိုင်ငံတော်၏ (နိုင်ငံရေး၊ စီးပွား
ရေး သို့မဟုတ် အခြား) အကျိုးစီးပွားတို့ကို ဆန့်ကျင်သည့်စုဝေးခြင်းဖြစ်လင့်ကစား ယင်းကို အဖွဲ့
ဝင်နိုင်ငံများမှ လုံလောက်စွာအကာအကွယ်ပေးရန်လိုအပ်သော်လည်း ဒီမိုကရေစီအားကျင့်သုံးနိုင်
ရန်၊ ထိန်းသိမ်းနိုင်ရန်၊ အိုင်စီစီပီအာအတွင်းအာမခံချက်ပေးထားသော အခွင့်အရေးများအား ထိ
ရောက်စွာအကာအကွယ်ပေးရန် လိုအပ်သည်။ ယင်းတွင် **အဖွဲ့ဝင်နိုင်ငံများအနေဖြင့် ငြိမ်းချမ်းသော
စုဝေးခြင်းမှသည် လုံခြုံရေးတပ်ဖွဲ့များ သို့မဟုတ် ပုဂ္ဂလိကလုပ်ဆောင်သူများ၏ ဖိအား ပေးခြင်း
သို့မဟုတ် ဖိအားအသုံးပြုခြင်းကြောင့် အကြမ်းဖက်သည့်အနေအထားသို့ရောက်မလာအောင်ဟန့်
တားရန် တာဝန်ရှိလည်းပါဝင်သည်။** အဖွဲ့ဝင်နိုင်ငံများ၏နယ်နိမိတ်အတွင်း ဥပဒေနှင့်အညီရှိနေ
သော **နိုင်ငံရပ်ခြားမှတစ်ပါးသူများ၏ ငြိမ်းချမ်းစွာ စုဝေးခွင့်ကိုလည်း** အကာအကွယ်ပေးသင့်သည်။
အပိုဒ် ၂၁ တွင် “ငြိမ်းချမ်းသော” စုဝေးခြင်းများကိုသာလျှင် အကာအကွယ်ပေးထားပြီး “ငြိမ်းချမ်း
သော” ဟူသည့်အခြေအနေရပ်သည် အဓိကအားဖြင့် စုဝေးခြင်းကိုမည်သို့မည်ပုံဖြင့် - အကြမ်းမ
ဖက်ပဲ - လုပ်ဆောင်သည်ကို ဆိုလိုသည်။ လက်နက်များကိုင်စွဲထားသူများဖြင့်စုဝေးခြင်းသည် ထို
လက်နက်များကိုအသုံးမပြုသည့်တိုင်အောင် ငြိမ်းချမ်းသောစုဝေးခြင်းမဟုတ်ချေ။ တစ်ချိန်တည်း
မှာပင် မငြိမ်းချမ်းသော သတင်းစကားများ (ဥပမာ - အမုန်းတရားများ၊ ခွဲခြားဆက်ဆံခြင်း သို့မဟုတ်
အကြမ်းဖက်ခြင်းကို လှုံ့ဆော်ခြင်း) တစ်စုံတစ်ရာကို အပိုဒ် ၂၁ (နှင့် အပိုဒ် ၁၉ နှင့်/သို့မဟုတ် အပိုဒ်
၂၀) ပါကန့် သတ်ချက်များနှင့်အညီ စုဝေးပွဲတွင် ဖြန့်ဝေနေလျှင် ယင်းစုဝေးပွဲကျင်းပခြင်းကို အကန့်
အသတ်ပြုနိုင်သည်။

မည်သည့်အရာက အကာအကွယ်ပေးသည့် “စုဝေးခြင်း” မြောက်သည်ကို နောက်ခံအကြောင်းအ
ရာနှင့် အခြေအနေရပ်အပေါ်အခြေခံပြီး အမှုကိစ္စအလိုက် အသီးသီးသတ်မှတ်ရမည်ဖြစ်သော်

လည်း ပုဂ္ဂလိကအစည်းအဝေးများလုံလုံလျားလျားဖြစ်သည့် ဥပမာ - ပုဂ္ဂလိကနေအိမ်အတွင်း ပြုလုပ်ခြင်း စသည်တို့ကိုမူ ဤအပိုဒ်မှ အကာအကွယ်ပေးမထားပါ။

ဤအပိုဒ်အောက် ရည်ညွှန်းဖြေရှင်းလေ့ရှိသော ပြဿနာရပ်များတွင် -

- ခွင့်ပြုသော စုဝေးခွင့်အတွက် ဥပဒေပြဋ္ဌာန်းခြင်းနှင့် လုပ်ထုံးလုပ်နည်း
- ငြင်းပယ်သော စုဝေးခွင့်များနှင့် ငြင်းပယ်ရသည့်အကြောင်းရင်း ကိန်းဂဏန်းအချက်အလက်များ
- အစည်းအဝေးတစ်ခုကို တရားဝင်မဝင် နှင့် အများပြည်သူလိုခြုံရေးအား ခြိမ်းခြောက်မခြောက် ပိုင်းခြားသတ်မှတ်သည့် စံနှုန်း
- ရွှေ့ပြောင်းအလုပ်သမားများအပါအဝင် သက်ဆိုင်ရာအဖွဲ့ဝင်နိုင်ငံ၏ နယ်နိမိတ်အတွင်း သို့မဟုတ် တရားစီရင်ပိုင်ခွင့်အောက်ရှိသည့် တစ်သီးပုဂ္ဂလများအားလုံးတို့၏ ငြိမ်းချမ်းစွာစုဝေးခွင့်ကို အာမခံချက်ပေးမည့် ဆောင်ရွက်ချက်များ
- တရားဥပဒေစိုးမိုးရေးပုဂ္ဂိုလ်များမှ စုဝေးပွဲများကို လူစုခွဲရာတွင် အင်အား (အလွန်အကျွံ) အသုံးပြုခြင်း
- ခွင့်ပြုချက်မရပဲကျင်းပသော အစည်းအဝေးများအတွက် ပြစ်ဒဏ်များနှင့် အရေးယူဖမ်းဆီးခံရသည့် အရေအတွက် ကိန်းဂဏန်းအချက်အလက်များ
- စသည်တို့ပါဝင်သည်။

¹²လူ့အခွင့်အရေးကော်မတီသည် ဤအပိုဒ်၏ အထွေထွေသဘောထားမှတ်ချက် အမှတ် ၃၇ ကိုလက်ခံကျင့်သုံးမည်။ ပထမမူကြမ်းကို <http://ccprcentre.org/ccpr-general-comments> တွင် မကြာမှီရယူဖတ်ရှုနိုင်မည်။

အပိုဒ် ၂၂ - လွတ်လပ်စွာ အသင်းအဖွဲ့ဖွဲ့စည်းခွင့်

၁။ လူတိုင်းတွင် အခြားသူများနှင့် အသင်းအဖွဲ့တည်ထောင်ဖွဲ့စည်းနိုင်ခွင့် အပါအဝင် မိမိတို့ ၏ အကျိုးစီးပွားကိုကာကွယ်ရန်အတွက် အလုပ်သမားသမဂ္ဂတည်ထောင်ဖွဲ့စည်းပိုင်ခွင့်နှင့် ၎င်းတွင် ပါဝင်ပိုင်ခွင့်ရှိစေရမည်။

၂။ အမျိုးသားလုံခြုံရေး သို့မဟုတ် အများပြည်သူဘေးကင်းလုံခြုံရေး၊ အများပြည်သူအေးချမ်းသာယာရေး၊ ပြည်သူ့ကျန်းမာရေး သို့မဟုတ် လူ့ကျင့်ဝတ်ကာကွယ်စောင့်ရှောက်ရေး သို့မဟုတ် အခြားသူများ၏အခွင့်အရေးများနှင့် လွတ်လပ်ခွင့်များကို ကာကွယ်စောင့်ရှောက်ရေးတို့အတွက် ဒီမိုကရေစီ လူ့ဘောင်အဖွဲ့အစည်းတွင် လိုအပ်ချက်အရ ဥပဒေနှင့်အညီ ပြုလုပ်သောကန့်သတ်ချက်များမှအပ ယင်းအခွင့်အရေးအား ကျင့်သုံးဆောင်ရွက်မှုအပေါ် မည်သည့်ကန့်သတ်မှုမျှမပြုလုပ်ရ။ ဤအပိုဒ်သည် ယင်းအခွင့်အရေးများကို ကျင့်သုံးရာတွင် လက်နက်ကိုင်အဖွဲ့အစည်းများနှင့် ရဲတပ်ဖွဲ့ဝင်များက ဥပဒေနှင့် အညီပြုလုပ်သော ကန့်သတ်ချက်များအပေါ် တားဆီးပိတ်ပင်ခြင်းမရှိစေရ။

၃။ ဤအပိုဒ်၏ မည်သည့်ပြဋ္ဌာန်းချက်ကမျှ လွတ်လပ်စွာအသင်းဖွဲ့စည်းခွင့်နှင့် စည်းရုံးပိုင်ခွင့် တို့အား ကာကွယ်ခြင်းတို့နှင့် စပ်လျဉ်း၍ ၁၉၄၈ ခုနှစ်၊ အပြည်ပြည်ဆိုင်ရာ အလုပ်သမားရေးရာအဖွဲ့ ၏ စာချုပ်အဖွဲ့ဝင်နိုင်ငံများက ဤသဘောတူညီချက်တွင် ဖော်ပြထားသောအာမခံချက်များကို ထိခိုက်စေရန် သို့မဟုတ် လျော့ပေါ့စေရန်ရည်ရွယ်သော ဥပဒေများချမှတ်ဆောင်ရွက်ခြင်းတို့အား ခွင့်မပြုစေရ။

အပိုဒ် ၂၂ သည် သမဂ္ဂများ ထူထောင်ခြင်းနှင့် အဖွဲ့ဝင်ခွင့်အပါအဝင် **အသင်းအဖွဲ့ဖွဲ့စည်းခွင့်** ကိုအကာအကွယ်ပေးထားသည်။ ယင်းလွတ်လပ်ခွင့်အပေါ် ကန့်သတ်ခြင်းကို အချို့အခြေအနေရပ်များနှင့် အပိုဒ်ခွဲ ၂ တွင်ဖော်ပြထားသည့်အခြေအနေရပ်များအောက်တွင်သာ ပြုလုပ်နိုင်သည်။ လက်နက်ကိုင်တပ်ဖွဲ့များနှင့် ရဲတပ်ဖွဲ့ဝင်များ စုပေါင်းဖွဲ့စည်းခြင်းအပေါ် ပိုမိုကန့်သတ်ချက်များပြုနိုင်သည်။ ဤလွတ်လပ်ခွင့်တွင် တစ်သီးပုဂ္ဂလများ၏ အသင်းအဖွဲ့များအား ရွေးချယ်ပိုင်ခွင့်၊ ပြောင်းလဲခွင့်နှင့် အသင်းမဝင်ခွင့်တို့ကိုပါ အကာအကွယ်ပေးထားပြီး **အသင်းအဖွဲ့တစ်ခုခုအတွင်းသို့ မဖြစ်မနေအသင်းဝင်ရောက်စေခြင်း** သည် အပိုဒ် ၂၂ အပိုဒ်ခွဲ ၁ အားချိုးဖောက်ခြင်းဖြစ်မည်ဖြစ်သည်။ မုန်းတီးရေး၊ ခွဲခြားဆက်ဆံမှု သို့မဟုတ် အကြမ်းဖက်မှုများကို သွေးထိုးလှုံ့ဆော်သောအသင်းအဖွဲ့များကို ဤအပိုဒ်အောက်တွင် (နှင့် အခြားအပိုဒ် ၁၉၊ ၂၀၊ ၂၁ တို့နှင့်အတူယှဉ်တွဲ၍) တားမြစ်ပိတ်ပင်နိုင်သည်။ အပိုဒ် ၂၂ တွင် အသင်းအဖွဲ့ဖွဲ့စည်းခြင်း၏ “ရည်ရွယ်ချက်” ကိုအတိအလင်းသတ်မှတ်ထားသည်ဖြစ်သဖြင့် ၎င်းသည် နိုင်ငံရေး၊ စီးပွားရေး၊ လူမှုရေး၊ ဘာသာရေး၊ ယဉ်ကျေးမှု သို့မဟုတ် အားကစားဆိုင်ရာ အသင်းအဖွဲ့များဖြစ်နိုင်သည်။ သို့သော်လည်း အများပြည်သူဥပဒေအောက် တရားစီရင်ရေး လူပုဂ္ဂိုလ်များမပါဝင်ပါ။ လွတ်လပ်စွာအသင်းအဖွဲ့ဖွဲ့စည်းခွင့်သည် **လူပုဂ္ဂိုလ်တစ်ဦး၏ အသင်းအဖွဲ့ထူထောင်ပိုင်ခွင့် နှင့် အသင်းဝင်ရောက်ပိုင်ခွင့်** တို့ကိုဆိုပြီး တည်ရှိနေသောအသင်းအဖွဲ့များမှ ၎င်းတို့

၏ အသင်းဝင်များအကျိုးစီးပွားနှင့်လိုအပ်ချက်များအလျောက် လုပ်ဆောင်ချက်များဆက်လက်လုပ်ဆောင်နိုင်ခွင့်ဟူသည့် အစုအပေါင်းအခွင့်အရေးလည်းပါဝင်သည်။

အဖွဲ့ဝင်နိုင်ငံများ ဤအပိုဒ်အောက်တွင်လိုက်နာရမည့်အပြုသဘောဆောင်သောတာဝန်များတွင် - တရားစီရင်ရေးဆိုင်ရာလူပုဂ္ဂိုလ်များ၏ အသင်းအဖွဲ့ထူထောင်ခြင်းအတွက် တရားဥပဒေဆိုင်ရာ မူဘောင်တစ်ခုထားရှိပေးရေးအပြင် အသင်းအဖွဲ့အစည်းများ၏ တည်ထောင်မှု သို့မဟုတ် လုပ်ဆောင်ချက်များအား ပုဂ္ဂလိက အသင်းအဖွဲ့ပါတီများမှ ဝင်ရောက်စွက်ဖက်နှောင့်ယှက်ခြင်းတို့မှ အကာအကွယ်ပေးရေးတို့လည်း ပါဝင်သည်။

ဤအပိုဒ်အောက် ရည်ညွှန်းဖြေရှင်းလေ့ရှိသော ပြဿနာရပ်များတွင် -

- နိုင်ငံရေးအသင်းအဖွဲ့များအပါအဝင် အသင်းအဖွဲ့များအား အသိအမှတ်ပြုရေးအပေါ် လိုအပ်ချက်များထားရှိထားခြင်း သို့မဟုတ် ကန့်သတ်ထားခြင်း
 - လူ့အခွင့်အရေးအဖွဲ့အစည်းနှင့် အစိုးရမဟုတ်သောအဖွဲ့အစည်းများအပါအဝင် အသင်းအဖွဲ့များမှတ်ပုံတင်ခြင်း
 - တင်သွင်းလျှောက်ထားခြင်းများဆိုင်ရာ ကိန်းဂဏန်းအချက်အလက်များ၊ တင်သွင်းလျှောက်ထားခြင်းများအားငြင်းပယ်ခြင်းနှင့် ငြင်းပယ်ရသည့်အကြောင်းရင်းများ
 - နှုတ်ထွက်ခွင့်အား တရားဥပဒေအရ အာမခံပေးချက်များ
 - သမဂ္ဂအသင်းဝင်များအား တိုက်ခိုက်ခြင်းနှင့် ခြိမ်းခြောက်ခြင်း
 - သမဂ္ဂထူထောင်ခြင်းနှင့် အသင်းဝင်ခြင်းအား အချို့အလုပ်သမားအမျိုးအစားအပေါ် ကန့်သတ်ခြင်း
 - အစိုးရမဟုတ်သောအဖွဲ့အစည်းများ၏လုပ်ငန်းများအပေါ် ဘဏ္ဍာရေး၊ သို့မဟုတ် အခြားပုံစံ သို့မဟုတ် ကန့်သတ်ချက်များ ထားရှိခြင်း
- စသည်တို့ပါဝင်သည်။

အပိုဒ် ၂၃ - မိသားစုထူထောင်ပိုင်ခွင့်

- ၁။ မိသားစုသည် လူ့အဖွဲ့အစည်း၏ သဘာဝကျသော အခြေခံအုတ်မြစ်စနစ် ဖြစ်ရာ လူ့အဖွဲ့အစည်းနှင့် နိုင်ငံတော်၏ ကာကွယ်စောင့်ရှောက်ခြင်းကို ခံစားပိုင်ခွင့်ရှိသည်။
- ၂။ လက်ထပ်ထိမ်းမြားနိုင်သည့် အရွယ်ရောက်သော အမျိုးသားနှင့် အမျိုးသမီးတို့၏ လက်ထပ်ထိမ်းမြားပိုင်ခွင့်နှင့် မိသားစုထူထောင်ပိုင်ခွင့်ရှိခြင်းကို အသိအမှတ်ပြုပေးရမည်။
- ၃။ လက်ထပ်ထိမ်းမြားရန်ရည်ရွယ်သော ကြင်ဖော်ကြင်ဖက်နှစ်ဦးတို့၏ လွတ်လပ်သော သဘောဆန္ဒအပြည့်အဝမပါရှိဘဲ လက်ထပ်ထိမ်းမြားပေးခြင်းမပြုစေရ။
- ၄။ ဤစာချုပ်အဖွဲ့ဝင်နိုင်ငံများသည် လက်ထပ်ထိမ်းမြားခြင်းအတည်ဖြစ်နေစဉ်ကာလအတွင်းတွင်လည်းကောင်း၊ အဆိုပါလက်ထပ်ထိမ်းမြားခြင်း ရပ်စဲရာကာလတွင်လည်းကောင်း၊ ဇနီးနှင့် ခင်ပွန်းတို့အကြားတည်ရှိနေသောအခွင့်အရေးနှင့် တာဝန်များအားတန်းတူညီမျှမှုရရှိစေရေးအတွက် သင့်လျော်သည့် အစီအမံများချမှတ်ဆောင်ရွက်စေရမည်။ အိမ်ထောင်ရေးကွာရှင်းပြတ်စဲရာတွင် ကလေးများအားလိုအပ်သော ကာကွယ်စောင့်ရှောက်မှုပေးနိုင်ရန်အတွက် အစီအစဉ်များသတ်မှတ်ပြဋ္ဌာန်းပေးရမည်။

အပိုဒ် ၂၃ တွင် **မိသားစု** သည် လူမှုအသိုင်းအဝိုင်းနှင့် နိုင်ငံတော်မှအကာအကွယ်ခံယူပိုင်ခွင့်ကို အသိအမှတ်ပြုထားပြီး လက်ထပ်ထိမ်းမြားခြင်းနှင့်သက်ဆိုင်သော တိကျသည့်စံချိန်စံနှုန်းများကို သတ်မှတ်ထားသည်။ "မိသားစု" ဟူသည့်သဘောတရားမှာ နိုင်ငံတစ်နိုင်ငံနှင့်တစ်နိုင်ငံ သို့မဟုတ် ဒေသတစ်ခုနှင့်တစ်ခုအလိုက် မတူကွဲပြားနိုင်သော်လည်း အများကလက်ခံသော စံ သို့မဟုတ် ဘုံအဓိပ္ပာယ် ဟူ၍မရှိပဲ၊ လူတစ်စုသည် ဥပဒေနှင့် ကျင့်ထုံးအောက်တွင် မိသားစုအဖြစ်သတ်မှတ်ခံရပါက ၎င်းတို့အား အပိုဒ် ၂၃ နှင့်အညီအကာအကွယ်ပေးရမည်ဖြစ်သည်။ လူ့အခွင့်အရေးကော်မတီသို့အစီရင်ခံရာတွင် အဖွဲ့ဝင်နိုင်ငံများအနေဖြင့် အမျိုးမျိုးသောမိသားစုနှင့် မိသားစုဝင်များကို ပြည်တွင်းဥပဒေနှင့် ကျင့်ထုံးများအရ မည်သို့အသိအမှတ်ပြုထားသည်နှင့် အကာအကွယ်ပေးသည်ကိုဖော်ပြရန် တောင်းဆိုခံရသည်။ အဖွဲ့ဝင်နိုင်ငံများသည်၊ လိုအပ်လျှင်အခြားနိုင်ငံများနှင့်ပူးပေါင်းပြီး၊ အထူးသဖြင့် မိသားစုဝင်များသည် နိုင်ငံရေး၊ စီးပွားရေး သို့မဟုတ် အလားတူအကြောင်းရင်းများကြောင့် ကွဲကွာသွားရသည်ဖြစ်လျှင် ၎င်းမိသားစုများအား **ပေါင်းစည်းရန်နှင့် ပြန်လည်ပေါင်းစည်းရန်** ဆောင်ရွက်ရမည်ဖြစ်သည်။

အဖွဲ့ဝင်နိုင်ငံများသည် **ကြင်ဖော်ကြင်ဖက်နှစ်ဦး** အား နိုင်ငံသားခံယူခြင်း သို့မဟုတ် စွန့်လွှတ်ခြင်း နှင့် မိသားစုအမည်ရွေးချယ်ခြင်း စသည်တို့အပါအဝင် လက်ထပ်ထိမ်းမြားခြင်းအဆင့်ဆင့်တို့၌ **တန်းတူညီမျှမှု** ရှိအောင်ဆောင်ရွက်ရန်တာဝန်ရှိသည်။ မိသားစုဖြစ်မြောက်ခြင်းပျက်ပြယ်သွားပါက **ကလေးသူငယ်များ၏အထူးအကျိုးစီးပွား** ကို ထည့်သွင်းစဉ်းစားရမည်လည်းဖြစ်သည်။

ဤအပိုဒ်အောက် ရည်ညွှန်းဖြေရှင်းလေ့ရှိသော ပြဿနာရပ်များတွင် -

- အခြေချနေထိုင်ရန် နေရာရွေးချယ်ပိုင်ခွင့်၊ ခင်ပွန်းမှ ဇနီးမယားအား အုပ်ထိန်းခြင်း၊ ကလေး သူငယ်အကျိုးခံစားခွင့်များအား မိဘများမှ တန်းတူညီမျှစွာတောင်းခံနိုင်ခွင့် စသည့် လက်ထပ်ထိမ်းမြားမှုအဆင့်တိုင်းတွင် ကြင်ဖော်ကြင်ဖက်နှစ်ဦးအကြား ခွဲခြားဆက်ဆံခြင်းကိုဖန်တီးပေးသည့် ဥပဒေများ
- နိုင်ငံသားအား ကလေးထံသို့ကူးပြောင်းပေးခြင်း
- နိုင်ငံခြားသားများအပါအဝင် လက်ထပ်ထိမ်းမြားနိုင်သော အငယ်ဆုံးအသက်သတ်မှတ်ချက်
- လက်ထပ်ထိမ်းမြားခြင်းကို ထိန်းကျောင်းနေသည့် ဘာသာရေးနှင့် ဓလေ့ထုံးတမ်း မူများ
- ဇနီးသည်မှ ခင်ပွန်း၏ အမည် နှင့်/သို့မဟုတ် နိုင်ငံသားအား ခံယူရန်တာဝန်ရှိစေမှု
- ဇနီးသည်မှ ခင်ပွန်းအား နာခံရန် တာဝန်ရှိစေမှု
- လက်ထပ်ထိမ်းမြားခြင်းဆိုင်ရာ ပစ္စည်းဥစ္စာပိုင်ဆိုင်မှုများ၊ အမွေဆက်ခံမှု၊ အခွန်ဆောင်ခြင်း၊ ပင်စင်ခံစားခြင်း သို့မဟုတ် လက်ထပ်မထားသော ကြင်ဖော်ကြင်ဖက်နှစ်ဦးအကြား မေတ္တာမျှခြင်း စသည်တို့နှင့်စပ်လျဉ်းသည့် စည်းမျဉ်းအမျိုးမျိုး
- ရွှေ့ပြောင်းနေထိုင်သူများအပါအဝင် မိသားစုဝင်များပြန်လည်ပေါင်းစည်းခြင်းဆိုင်ရာ စည်းမျဉ်းစည်းကမ်းများ
- တစ်ဦးထက်ပိုသော ကြင်ဖော်ကြင်ဖက်ရှိခြင်း
- အိမ်တွင်းအကြမ်းဖက်မှု
- မိသားစုအဖြစ်မှပျက်ပြယ်ခြင်းဆိုင်ရာ ဥပဒေများနှင့် မိသားစုဥပဒေကို အထူးကိုင်းတွယ်သည့် တရားရုံးများ၏ အနေအထားနှင့် စီရင်ပိုင်ခွင့်စွမ်းရည်
- ကလေးသူငယ်ပိုင်ဆိုင်ခွင့်၊ ကာလစဉ်ထောက်ပံ့ကြေး သို့မဟုတ် ကွာရှင်းထောက်ပံ့ကြေး သွားရောက်လည်ပတ်တွေ့ဆုံပိုင်ခွင့် သို့မဟုတ် မိဘအုပ်ထိန်းသူလုပ်ပိုင်ခွင့် (သို့မဟုတ်) လက်ထပ်ထိမ်းမြားခြင်းဆိုင်ရာ ပိုင်ဆိုင်မှုများ ဆုံးရှုံးခြင်း သို့မဟုတ် ပြန်လည်ရရှိခြင်း စသည်တို့နှင့် စပ်လျဉ်းသော စည်းမျဉ်းစည်းကမ်းများ
- စသည်တို့ပါဝင်သည်။

အပိုဒ် ၂၄ - ကလေးသူငယ်အခွင့်အရေး

- ၁။ ကလေးသူငယ်တိုင်းသည် လူမျိုး၊ အသားအရောင်၊ လိင်၊ ဘာသာစကား၊ ကိုးကွယ်သည့် ဘာသာ၊ နိုင်ငံသားဖြစ်တည်မှု သို့မဟုတ် လူမှုရေးအဆင့်အတန်းဆိုင်ရာ ဇစ်မြစ်၊ ဥစ္စာဓနပိုင်ဆိုင်မှု အခြေအနေ၊ လူတန်းစားစသည်တို့ကို ခွဲခြားမှုမရှိစေဘဲ အရွယ်မရောက်သေးသူတစ်ဦးအနေဖြင့် လိုအပ်သော ကာကွယ်စောင့်ရှောက်မှုအခွင့်အရေးကို ၎င်း၏မိသားစု၊ လူ့အဖွဲ့အစည်းနှင့် နိုင်ငံတော်ထံ မှ ရရှိပိုင်ခွင့်ရှိစေရမည်။
- ၂။ ကလေးသူငယ်တိုင်းသည် မွေးဖွားပြီးသည်နှင့် တစ်ပြိုင်နက် မှတ်ပုံတင်ခွင့်နှင့် အမည်ပေးခွင့်ရရှိစေရမည်။
- ၃။ ကလေးသူငယ်တိုင်းသည် နိုင်ငံသားတစ်ဦးအဖြစ် ခံယူပိုင်ခွင့်ရှိသည်။

အပိုဒ် ၂၄ သည် **ကလေးသူငယ်တိုင်း၏ အခွင့်အရေးများအား ထပ်လောင်းဖြည့်စွက်ကာ အတိအလင်း** ဖော်ပြထားသည်။^၉။ အဖွဲ့ဝင်နိုင်ငံများသည် ကလေးသူငယ်များအား ကာကွယ်ရန် အထူးဆောင်ရွက်ချက်များလုပ်ဆောင်ရန်လိုအပ်သည်။ အိုင်စီစီပီအာတွင် အများစု၏အသက် ကိုအတိအလင်း ဖော်ပြမထားသော်လည်း မလွန်အမင်းမငယ်သင့်ပဲ၊ အများစု၏ ပိုမိုငယ်ရွယ်သော အသက်သတ်မှတ်ချက်ကြောင့် အိုင်စီစီပီအာမှ လိုအပ်သည့် အသက် ၁၈ နှစ်အောက်ရှိသူများအတွက် အထူးပြဋ္ဌာန်းချက်များအား အဖွဲ့ဝင်နိုင်ငံများ၏လိုက်နာရန်တာဝန်ရှိမှုကို မပြေလျော့စေရပါ။

အပိုဒ် ၂၄ အပိုဒ်ခွဲ ၁ တွင် နိုင်ငံရပ်ခြားမှလာသူများ၏ကလေးသူငယ်များနှင့် လက်ထပ်ထိမ်းမြားမထားသော မိဘအရင်းနှစ်ဦးမှ မွေးဖွားသည့် ကလေးသူငယ်များ အပါအဝင် **ကလေးသူငယ်များအား** မည်သည့်အကြောင်းအရာအပေါ်အခြေခံ၍မူ **ခွဲခြားမဆက်ဆံရန် အထူးတားမြစ်ထားသည်။** ကလေးသူငယ်များ အကာအကွယ်လိုအပ်သည့်အခြေအနေအချိန်အခါသည် အမျိုးမျိုးရှိနိုင်ပြီး လိုအပ်သောအကာအကွယ်ပေးရန်မှာ မိသားစု၊ လူမှုအသိုင်းအဝိုင်း နှင့် နိုင်ငံတော်တို့တွင် တာဝန်ရှိသည်။ အိုင်စီစီပီ အာ တွင် ယင်းတာဝန်အား မည်သို့ဖြည့်ဆည်းဆောင်ရွက်ရမည်ကို ဖော်ပြမထားပါ။ မည်သို့ပင်ဖြစ် စေ မိဘများ နှင့် မိသားစုများမှ ယင်းကာကွယ်ရန်တာဝန်များကို ဆိုးရွားစွာပျက်ကွက်နေသည့်အခါ၊ မတရားဆက်ဆံသည့် သို့မဟုတ် လျစ်လျူရှုထားသည့်အခါ နိုင်ငံတော်မှဝင်ရောက်ကိုင်တွယ်ဖြေရှင်းသင့်ပါသည်။ ထို့အပြင် အသက်ငယ်သူများသည် **လိင်ပိုင်းဆိုင်ရာစော်ကားမှု၊ မတရားဆက်ဆံခံရမှု၊ ခေါင်းပုံဖြတ်အမြတ်ထုတ်ခံရမှု သို့မဟုတ် စစ်မှုထမ်းရန်စုဆောင်းခြင်း** စသည့်ကိစ္စရပ် များမှ အထူးဥပဒေတစ်ရပ်ဖြင့် အကာအကွယ်ရရှိရန် လိုအပ်ပါသည်။ အသက် ၁၈ နှစ်အောက်ငယ် ရွယ်သူမှ ရာဇဝတ်မှုကျူးလွန်ခြင်းအတွက် ၎င်းအား သေဒဏ်ချမှတ်ခြင်းကိုမပြုရပဲ၊ ညှဉ်းပန်းနှိပ်စက်မှုမှတားဆီးကာကွယ်ခြင်းသည် ကလေးသူငယ်များအား **ရှုပ်ပိုင်းဆိုင်ရာရိုက်နှက်အပြစ်ပေးခြင်း** တို့အတွက်ပါအကျုံးဝင်သည် ဖြစ်သည်။

အပိုဒ် ၂၄ အပိုဒ်ခွဲ ၂ တွင်မူ **ကလေးသူငယ်တိုင်း** မွေးလျင်မွေးပြီးချင်း **မှတ်ပုံတင်နိုင်ခွင့်** နှင့် **အမည်ကင်ပွန်းတပ်ခေါ်ပိုင်ခွင့်** တို့ကို အကာအကွယ်ပေးထားသည်။ အဖွဲ့ဝင်နိုင်ငံများအနေဖြင့် မိမိတို့နယ်နိမိတ်အတွင်းမွေးဖွားသော ကလေးသူငယ်အားလုံး မှတ်ပုံတင်ထားပြီး၊ အမည်များရှိကာ တရားဝင်အသိအမှတ်ပြုခံရကြောင်းအာမခံချက်ပေးနိုင်အောင် သင့်လျော်သော ဥပဒေမူဘောင်များချမှတ်ပြီး လိုအပ်သည်များကို ဆောင်ရွက်ရန် တာဝန်ရှိသည်။ ကလေးသူငယ်များကို မှတ်ပုံတင်ပေးခြင်းအားဖြင့် သွေးဆောင်ခေါ်ယူခြင်း၊ ရောင်းချခြင်း သို့မဟုတ် လူကုန်ကူးခြင်း၊ နှင့် အိုင်စီစီပီအာ အတွင်းပြဋ္ဌာန်းထားသော ၎င်းတို့၏အခွင့်အရေးများအား အခြားချိုးဖောက်ခြင်းများမှ အကာအကွယ်ပေးနိုင်မည်ဖြစ်သည်။ လက်ထပ်ထိမ်းမြားမထားသော မိဘအရင်းနှစ်ဦးမှ မွေးဖွားသည့် ကလေးသူငယ်များအတွက် အမည်နာမ ရှိပိုင်ခွင့်မှာ အထူးအရေးကြီးပါသည်။

အပိုဒ် ၂၄ အပိုဒ်ခွဲ ၃ သည် **ကလေးတိုင်း နိုင်ငံသားခံယူပိုင်ခွင့်** ကို အကာအကွယ်ပေးထားသည်။ ၎င်းသည် ကလေးသူငယ်များအား နိုင်ငံပိုင်မဲ့သောကြောင့် လူမှုအသိုင်းအဝိုင်းနှင့် နိုင်ငံတော်မှ အကာအကွယ်ပေးမခံရခြင်းမှ ဟန့်တားပေးသည်။ သို့သော်လည်း နိုင်ငံများအနေဖြင့် မိမိတို့နိုင်ငံနယ်နိမိတ်အတွင်းမွေးဖွားလာသော ကလေးသူငယ်တိုင်းကို မိမိနိုင်ငံသားအဖြစ်ခံယူခွင့်ပေးရန် မဖြစ်မနေတာဝန်မရှိပါ။ သို့သော် နိုင်ငံများအနေဖြင့် လိုအပ်လျှင်အခြားနိုင်ငံများနှင့် ပူးပေါင်းပြီး ကလေးတိုင်း သူ/သူမ မွေးဖွားစဉ် နိုင်ငံသားဖြစ်မှုရှိကြောင်းသေချာအောင် သင့်လျော်သည့်လုပ်ဆောင်ချက်တိုင်းကို လုပ်ဆောင်ရန်လိုအပ် သည်ဖြစ်သည်။ တရားဝင်ကလေးသူငယ်များနှင့် လက်ထပ်ထိမ်းမြားမထားသူ မိဘအရင်းနှစ်ဦး သို့မဟုတ် နိုင်ငံပိုင်မဲ့သောမိဘနှစ်ပါးမှမွေးဖွားလာသောကလေးသူငယ်များအကြား (သို့မဟုတ်) မိဘတစ်ဦးသို့မဟုတ် နှစ်ဦးစလုံး၏ နိုင်ငံသားဖြစ်မှုအခြေအနေရပ်တို့အပေါ်အခြေခံပြီး ခွဲခြားဆက်ဆံခြင်းကို တားမြစ်ထားသည်။

ဤအပိုဒ်အောက် ရည်ညွှန်းဖြေရှင်းလေ့ရှိသော ပြဿနာရပ်များတွင် -

- လမ်းပေါ်နေကလေးသူငယ်များအား အကာအကွယ်ပေးခြင်း
- ကလေးသူငယ်များအား ထိန်းသိမ်းစောင့်ရှောက်သည့် နေရာဌာနများတွင် လိင်ပိုင်းဆိုင်ရာစော်ကားမှု၊ လုပ်အားခေါင်းပုံဖြတ်အမြတ်ထုတ်ခြင်း၊ ရုပ်ပိုင်းဆိုင်ရာရိုက်နှက် အပြစ်ပေးမှုနှင့် မတရားဆက်ဆံခြင်း စသည်တို့အပါအဝင် အကြမ်းဖက်မှုနှင့် အလွဲသုံးစားပြုမှုများ
- ကာမပိုင်းဆိုင်ရာမေတ္တာမျှရန် ရှိရမည့်အနည်းဆုံးအသက်၊ တရားဝင်အလုပ်လုပ်ကိုင်နိုင်သည့် အသက်
- ရာဇဝတ်မှုအတွက် တာဝန်ရှိတာဝန်ယူရန် အသက်သတ်မှတ်ချက်
- ကလေးသူငယ်များထိန်းမြားလက်ထပ်ခြင်း၊ နိုင်ငံသားခံယူခြင်း
- မွေးစာရင်းမှတ်ပုံတင်ခြင်း၊ နိုင်ငံပိုင်မဲ့ခြင်း
- လက်ထပ်ထိမ်းမြားမထားသော မိဘအရင်းနှစ်ဦးမှ မွေးဖွားသည့် ကလေးသူငယ်များ အား ခွဲခြားဆက်ဆံခြင်း

- ကလေးသူငယ်အသက်ရှင်လွယ်မှု နှုန်း
- ကလေးသူငယ်စေ့ခိုင်းမှု
- ကလေးသူငယ်စစ်မှုထမ်းစုဆောင်းမှု
- လူကုန်ကူးခြင်း
- လူဝင်မှုကြီးကြပ်ရေး ထိန်းသိမ်းရာနေရာများရှိ ကလေးများ
- ရွှေ့ပြောင်းနေထိုင်သူကလေးငယ်များအား စောင့်ကြည့်အုပ်ထိန်းသူမပါပဲ ဆက်ဆံမှု
- တစ်ပါးနိုင်ငံသို့ခိုလှုံခွင့်တောင်းခံသည့် နှင့် ဒုက္ခသည် ကလေးသူငယ်များ၏အခွင့်အရေး
- ကလေးသူငယ်တရားစီရင်ရေးစနစ်တည်ရှိမှု နှင့် အသေးစိတ်အချက်အလက်များ
- အကျဉ်းထောင်အတွင်း မွေးမိခင်နှင့်အတူအဖော်ပြုနေထိုင်သည့် ကလေးသူငယ်များ
- လူနည်းစုနှင့် ဌာနေတိုင်းရင်းသားလူမျိုးများ၏ ကလေးသူငယ်များအခွင့်အရေး
- စသည်တို့ပါဝင်သည်။

၂၉ အပိုင်း ၂၄ အကြောင်း ပိုမိုအသေးစိတ်ရှင်းလင်းချက်များအတွက် လူ့အခွင့်အရေးကော်မတီ၏ အထွေထွေသဘောထားမှတ်ချက် အမှတ် ၁၇ (HRI/GEN/1/Rev.9 (Vol. I) p.193): <http://ccprcentre.org/ccpr-general-comments> ကိုမှီငြမ်းပါ

အပိုဒ် ၂၅ - ရွေးကောက်ပွဲဆိုင်ရာ အခွင့်အရေးများ

နိုင်ငံသားတိုင်းတွင် အပိုဒ် (၂) တွင် ဖော်ပြထားသောခွဲခြားမှုနှင့် အကျိုးအကြောင်းညီညွတ်မှု မရှိသော ကန့်သတ်ချက်များမရှိစေဘဲ အောက်ပါအခွင့်အရေးနှင့် အခွင့်အလမ်းများအားခံစားပိုင်ခွင့် ရှိစေရမည်။

(က) တိုက်ရိုက်သော်လည်းကောင်း သို့မဟုတ် လွတ်လပ်စွာရွေးချယ်ထားသောကိုယ်စား လှယ်များမှတစ်ဆင့်သော်လည်းကောင်း ပြည်သူ့ရေးရာကိစ္စများဆောင်ရွက်ရာတွင်ပါဝင်ဆောင်ရွက် ခွင့်၊

(ခ) ရွေးကောက်တင်မြှောက်သူများ၏ဆန္ဒကို လွတ်လပ်စွာထုတ်ဖော်ခွင့်အား အာမခံချက် ပေးနိုင်ပြီး လူတိုင်းပါဝင်၍ တန်းတူညီမျှစွာဆန္ဒမဲပေးပိုင်ခွင့်ရှိသည့်အပြင် လျှို့ဝှက်စနစ်ဖြင့်မဲပေး ပိုင်ခွင့်ရှိသော စစ်မှန်ပြီးအချိန်အခါအလိုက် ကျင်းပသည့်ရွေးကောက်ပွဲများတွင် ဆန္ဒမဲပေးပိုင်ခွင့်နှင့် ရွေးကောက်တင် မြှောက်ခံပိုင်ခွင့်၊

(ဂ) မိမိနိုင်ငံတွင် ပြည်သူ့ရေးရာဝန်ဆောင်မှုများကို ယေဘုယျအားဖြင့် တန်းတူညီမျှစွာ ရရှိပိုင်ခွင့်ရှိသည်။

အိုင်စီစီပီအာအတွင်း အထင်ကရပြဋ္ဌာန်းထားသော အပိုဒ်များအားလုံးနှင့်၊ ယင်းအပိုဒ်များပါ အာမခံ ချက်ပေးထားသော အခွင့်အရေးများနှင့် ကွဲလွဲသည့် ဤအပိုဒ် ၂၅ သည် **နိုင်ငံသားများ** အတွက်သာ အထူးကန့်သတ်ထားသည်။^{၃၀}။ ယင်းသဘောရှိရာ ဤအပိုဒ်ကိုအကောင်အထည်ဖော်ရန်အတွက် ပြည်တွင်းဥပဒေထဲတွင် နိုင်ငံသားဖြစ်ခွင့်ရယူရန် ရှင်းလင်းသော၊ မျှမျှတတဖြစ်သော စံနှုန်းများ နှင့် လုပ်ထုံးလုပ်နည်းများရှိထားရန် လိုအပ်သည်။ ယင်းအခွင့်အရေးများအားခံစားရာတွင် နိုင်ငံသားများ အကြား လူမျိုး၊ အသားအရောင်၊ လိင်၊ ဘာသာစကား၊ ကိုးကွယ်ရာဘာသာ၊ နိုင်ငံရေး သို့မဟုတ် အခြားအတွေ့အခေါ်အယူအဆများ၊ နိုင်ငံသား သို့မဟုတ် လူမှုရေးဇစ်မြစ်၊ ပစ္စည်းဥစ္စာပိုင်ဆိုင်မှု၊ မွေးဖွားခြင်း သို့မဟုတ် အခြားအခြေအနေရပ်များအပေါ်မူတည်၍ **မည်သည့်ခွဲခြားဆက်ခံခြင်းကိုမျှ ခွင့်မပြု**ကြောင်း လူ့အခွင့်အရေးကော်မတီမှ အတန်တန်သတိပေး ထားသည်ဖြစ်သည်။ နိုင်ငံသား များ၏ ယင်းအခွင့်အရေးများကို သီးခြားသတ်မှတ်ခြင်း သို့မဟုတ် **ကန့်သတ်ခြင်း**ကို အချို့သောကိစ္စ များတွင် အသက်ကန့်သတ်ချက်စသည့် ရည်ရွယ်ချက်နှင့် ကျိုးကြောင်းစီလျော်မှုရှိသော အခြေအ နေရပ်များတွင်သာ ခွင့်ပြုနိုင်သည်ဖြစ်သည်။

အပိုဒ် (က) သည် နိုင်ငံသားများ၏ **ပြည်သူ့ရေးရာများတွင် ပါဝင်နိုင်ခွင့်**၊ ဥပမာ - ဥပဒေပြုရေး ကိုယ်ထည်များတွင် ၎င်းတို့၏ကိုယ်စားလှယ်များအဖြစ် အလုပ်အမှုဆောင်ရုံးထိုင်စေခြင်း၊ သို့မ ဟုတ် ဆန္ဒခံယူပွဲတို့မှတစ်ဆင့် ရွေးချယ်ခြင်း - ကိုအကာအကွယ်ပေးထားသည်။ အပိုဒ် (ခ) သည် **စစ် မှန်သောနှင့် ကာလသက်တမ်းအလိုက်ကျင်းပသော ရွေးကောက်ပွဲများ**တွင် ပါဝင်ပိုင်ခွင့်အား အာ

မခံချက်ပေးထားသည်။ အပိုဒ် (ဂ) တွင် နိုင်ငံသားများအား ၎င်းတို့နိုင်ငံအတွင်းရှိ **အများပြည်သူ ဝန်ဆောင်မှုများ** အား တန်းတူညီမျှစွာ **လက်လှမ်းမှီနိုင်ရေး**ကို အာမခံချက်ပေးထားသည်။

ယင်းအခွင့်အရေးများကိုအာမခံချက်ပေးရန်မှာ နိုင်ငံများအနေဖြင့် **ရွေးကောက်ပွဲများကို မရှည်ကြာ သောကာလအပိုင်းအခြားအလိုက်**ကျင်းပပြီး၊ ၎င်းတို့နိုင်ငံသားများမှယင်းအခွင့်အရေးများကို ထိ ရောက်စွာခံစားနိုင်ရေးအား အဟန့်အတားဖြစ်စေသည့် လွတ်လပ်စွာရွှေ့လျားသွားလာပိုင်ခွင့်အား ကန့်သတ်ခြင်း၊ ရုပ်ပိုင်းဆိုင်ရာမသန်စွမ်းမှု၊ စာပေမတတ်မြောက်မှု သို့မဟုတ် ဘာသာစကားခက်ခဲမှု များ စသည့်အရာများအား ဖြေရှင်းရန် **အပြုသဘောဆောင်ရွက်ချက်များ**လုပ်ဆောင်သင့်သည်။

ယင်းအခွင့်အရေးခံစားပိုင်ခွင့်အကြောင်း **သတင်းအချက်အလက်များ**ကိုလည်း **လူနည်းစုဘာသာ များ**ဖြင့်ပါ နိုင်ငံသားများအားလုံးလက်လှမ်းမှီနိုင်အောင် ဆောင်ရွက်ပေးရမည်ဖြစ်သည်။ ရွေး ကောက်ပွဲများတွင် လူတစ်ဦးလျှင် မဲတစ်ပြားဟူသည့် စည်းမျဉ်းကိုအသုံးပြုရမည်ဖြစ်သည်။ နိုင်ငံ သားများအနေဖြင့် အကြမ်းဖက်မှုနှင့် ခြိမ်းခြောက်မှု၊ မဖြစ်မနေလုပ်ရန်စေ့ဆောင်မှု၊ သွေးဆောင် သည့် သို့မဟုတ် လှည့်ဖြားသည့် အနှောင့်အယှက်တစ်စုံတစ်ရာပြုခံရခြင်းကင်းစွာ ၎င်းတို့ကိုယ်ပိုင်ခံ ယူချက်များဖြင့် ရွေးချယ်နိုင်ရမည်။

ဤအပိုဒ်အောက် ရည်ညွှန်းဖြေရှင်းလေ့ရှိသော ပြဿနာရပ်များတွင် -

- ပြည်သူ့ရေးရာဘဝများတွင် အမျိုးသမီးများ ပါဝင်နိုင်ခွင့်
- ပြည်သူ့ရေးရာဘဝများတွင် လူနည်းစုများ၊ ဌာနေတိုင်းရင်းသားလူမျိုးများ၊ မသန်စွမ်းသူများ ၏ ကိုယ်စားပြုမှုများ
- ပြစ်မှုထင်ရှားစီရင်ခံရသူများ၊ အိမ်ရာအခြေမဲ့သူများ နှင့် အိမ်ခြေများစွန့်ခွါပြောင်းရွှေ့ခံကြရ သူများ၏ ရွေးကောက်ပွဲအခွင့်အရေးများ
- လွတ်လပ်သောနှင့် မျှတသောရွေးကောက်ပွဲ အာမခံချက်
- အစိုးရဌာန နှင့် အုပ်ချုပ်ရေးပိုင်းတို့တွင် လူနည်းစုဘာသာစကားများအသုံးပြုခြင်း
- အထူးသဖြင့် အများပြည်သူရေးရာကိစ္စရပ်များနှင့် ရွေးကောက်ပွဲကျင်းပနေစဉ်အတွင်း သတင်းမီဒီယာလွတ်လပ်ခွင့်
- နိုင်ငံရေးအသင်းအဖွဲ့တစ်ခုခု၏အဖွဲ့ဝင်ဖြစ်ခြင်းအပေါ်အခြေခံ၍ အခွင့်အရေးများကျင့်သုံးခံ စားနိုင်ရေးကို ကန့်သတ်ခြင်း
- လွတ်လပ်သော ရွေးကောက်ပွဲဆိုင်ရာ အာဏာပိုင်တစ်ရပ်ဖော်ဆောင်ခြင်းနှင့် လုပ်ငန်းလည် ပတ်ခြင်း
- ဆန္ဒမဲ၏ လျှို့ဝှက်မှု၊ ကြိုတင်မဲပေးခြင်း၊ မဲပုံးများ၏ လုံခြုံရေး၊ ဆန္ဒမဲပေးခြင်းနှင့် မဲရေ တွက်ခြင်းအား လွတ်လပ်စွာ စစ်ဆေးခြင်းလုပ်ငန်းစဉ်၊ တရားစီရင်ရေးစိစစ်သုံးသပ်မှုအား လက်လှမ်းမှီနိုင်ရေး
- မသန်စွမ်းသူများအတွက် လွတ်လပ်သောနှင့် ရယူလွယ်သော အထောက်အကူ

- စသည်တို့ပါဝင်သည်။

၃၀အပိုဒ် ၂၅ အကြောင်း ပိုမိုအသေးစိတ်ရှင်းလင်းချက်များအတွက် လူ့အခွင့်အရေးကော်မတီ၏ အထွေထွေသဘော ထားမှတ်ချက် အမှတ် ၂၅ (CCPR/C/21/Rev.1/Add.7): <http://ccprcentre.org/ccpr-general-comments> ကိုမီငြမ်းပါ

အပိုဒ် ၂၆ - ဥပဒေရှေ့မှောက်တွင် တန်းတူညီမျှခွင့်

လူသားတိုင်း ဥပဒေရှေ့မှောက်တွင် မည်သည့်ခွဲခြားမှုမျှမရှိစေဘဲ ဥပဒေ၏ ကာကွယ်စောင့်ရှောက်မှုကို တန်းတူညီမျှခံယူပိုင်ခွင့်ရှိသည်။ ဤကိစ္စနှင့်စပ်လျဉ်း၍ ဥပဒေအရ မည်သည့်ခွဲခြားမှုမှန် သမျှကိုမဆို တားမြစ်ရမည်ဖြစ်သည့်အပြင် လူတိုင်းကို လူမျိုး၊ အသားအရောင်၊ လိင်၊ ဘာသာစကား၊ ကိုးကွယ်သည့်ဘာသာ၊ နိုင်ငံရေးခံယူချက်၊ အခြားသောအယူအဆ၊ နိုင်ငံသားဖြစ်မှုနှင့် လူမှုအဆင့်အတန်းစစ်မြစ်၊ ဥစ္စာဓနပိုင်ဆိုင်မှုအခြေအနေ၊ မွေးဖွားခြင်းနှင့် အခြားသောအဆင့်အတန်းတို့ အပေါ်အခြေခံ၍ ခွဲခြားမှုကို ထိရောက်စွာ ကာကွယ်စောင့်ရှောက်မှုရရှိပိုင်ခွင့်အား တန်းတူညီမျှစွာ ရရှိစေရေးအတွက် ဥပဒေအရ အာမခံချက်ရှိစေရမည်။

အပိုဒ် ၂၆ သည် ဥပဒေရှေ့မှောက်တွင် လူအားလုံး၏ တန်းတူညီမျှခွင့် ကိုအကာအကွယ်ပေးထားပြီး ၎င်းအား လျော့ပေါ့မဆောင်ရွက်နိုင်ပါ။ ၎င်းသည် လူတိုင်း ဥပဒေရှေ့မှောက်တွင် ခွဲခြားဆက်ဆံခံရခြင်းမှ အကာအကွယ်ပေးထားသည်။ "ခွဲခြားဆက်ဆံခြင်း" ကို ".....စသည်တို့အပေါ်မူတည်၍ လူပုဂ္ဂိုလ်အား လုံးတို့၏ အခွင့်အရေးများနှင့် လွတ်လပ်ခွင့်အားလုံးတို့အား တန်းတူညီမျှစွာ သိရှိနိုင်ခြင်း၊ ခံစားနိုင်ခြင်း သို့မဟုတ် ကျင့်သုံးနိုင်ခြင်း တို့အား ယုတ်လျော့စေခြင်း သို့မဟုတ် ထိခိုက်စေခြင်း စသည့် ရည်ရွယ်ချက် သို့မဟုတ် အကျိုးသက်ရောက်မှုရှိသော မည်သည့် သီးခြားဖြစ်စေမှု၊ ဖယ်ကျဉ်မှု၊ ကန့်သတ်မှု သို့မဟုတ် ဦးစားပေးမှု"^{၃၁} ဟုနားလည်ရမည်ဖြစ်သည်။ သို့သော်လည်း "တန်းတူညီမျှသောအခြေဖြင့်" အခွင့်အရေးနှင့် လွတ်လပ်ခွင့်များခံစားနိုင်ရေး ဟုဆိုရာတွင် "အခြေအနေရပ်တိုင်းအတွက် တစ်ပုံစံတည်းထပ်တူကျသောဆက်ဆံမှု"^{၃၂} ကို မဆိုလိုကြောင်း လူ့အခွင့်အရေးကော်မတီမှ မီးမောင်းထိုးပြထားသည်။ အချို့သောကိစ္စရပ်များတွင်၊ အထူးသဖြင့် မတူကွဲပြားစေခြင်း၏စံနှုန်းသတ်မှတ်ချက်သည် ကျိုးကြောင်းစီလျော်ပြီး ဓမ္မဓိဋ္ဌာန်ကျကျ ဖြစ်ပြီး အိုင်စီစီပီအာအောက်ပါ ခိုင်မာသောရည်ရွယ်ချက်များအားပြည့်မီအောင်မျှော်မှန်းဆောင်ရွက်ခြင်းဖြစ်လျှင်၊ မတူကွဲပြားစွာဆက်ဆံမှုတိုင်းသည် ခွဲခြားဆက်ဆံရာမမြောက်သဖြင့် ဥပဒေရှေ့မှောက်၌ တန်းတူညီမျှခွင့်ရရှိရန် မတူကွဲပြားစွာဆက်ဆံမှုများလိုအပ်သည်ဖြစ်သည်။

တည်ဆဲ **ဥပဒေများအား သက်ဆိုင်ရာစီရင်ခံပိုင်ခွင့်ရှိသူများအားလုံးအတွက် တန်းတူညီမျှစွာ** အာဏာသက်ဝင်စေရမည်။ လူတိုင်းကို ခွဲခြားဆက်ဆံခြင်း သို့မဟုတ် အခွင့်ထူးခံခြင်း တစ်စုံတစ်ရာမရှိစေပဲ **တန်းတူညီမျှစွာ အကာအကွယ်ပေး**ရမည်။ မည်သည့်ခွဲခြားဆက်ဆံမှုမျိုးကိုမဆို ဥပဒေဖြင့် အကာအကွယ်ပေးရမည်ဖြစ်ပြီး၊ လူတိုင်းကို ခွဲခြားဆက်ဆံခံရခြင်းမှ ဥပဒေဖြင့် တန်းတူညီမျှစွာနှင့် ထိရောက်စွာ အကာအကွယ်ပေးရမည်။ အဖွဲ့ဝင်နိုင်ငံများအနေဖြင့်လည်း အလုပ်အကိုင်၊ ကျောင်းများ၊ ပို့ဆောင်ဆက်သွယ်ရေး၊ ဟိုတယ်များ၊ စားသောက်ဆိုင်များ၊ ရုပ်ရှင်ရုံများ၊ ပန်းခြံများ၊ ကမ်းခြေများ၊ အိမ်ရာများ၊ ပုဂ္ဂလိကပညာသင်ကြားရေးဌာန အဆောက်အဦများ၊ ကျန်းမာရေး ကဏ္ဍ၊ နှင့်

အများပြည်သူသုံးစွဲရန်ရည်ရွယ်သော ကုန်ပစ္စည်း၊ ဝန်ဆောင်မှုများနှင့် နေရာများ စသည်တို့အပါအဝင် အစိုးရကျောထောက်နောက်ခံရှိ အများပြည်သူဆိုင်ရာကဏ္ဍများတွင် ပုဂ္ဂလိကအသင်းအဖွဲ့များမှ ခွဲခြားဆက်ဆံခြင်းကို လူတိုင်းအတွက် အကာအကွယ်ပေးရန် တာဝန်ရှိသည်။

အိုင်စီစီပီအာတွင် ခွဲခြားဆက်ဆံမှုနှင့်စပ်လျဉ်းပြီးကိုင်တွယ်သော အပိုဒ် ၃ ပိုဒ်ရှိပြီး ၎င်းတို့၏ နယ်ပယ်အတိုင်းအဆနှင့် အသုံးပြုပုံတို့မှာ အနည်းငယ်ကွာခြားသည် - အပိုဒ် ၂ သည် အိုင်စီစီပီအာ အတွင်း အာမခံချက်ပေးထားသောအခွင့်အရေးများအတွက်အကျုံးဝင်ပြီး ယင်းအခွင့်အရေးများအား အာမခံချက်ပေးရန်နှင့် ခွဲခြားဆက်ဆံမှုကင်းစွာ လေးစားရန် အပြုသဘောဆောင်ရွက်ချက်များ လိုအပ်စေပြီး၊ အပိုဒ် ၃ မှာမူ ဂျန်ဒါအပေါ်အခြေခံသည့်ခွဲခြားဆက်ဆံမှုများကိုအထူးကပြုပြီး၊ အပိုဒ် ၂၆ သည် မည်သည့်ခွဲခြားဆက်ဆံမှုမျိုး (အိုင်စီစီပီအာပါအခွင့်အရေးများဟု ကန့်သတ်မထား) မဆိုတို့မှ အကာအကွယ်ပေးရေးကိုဆိုထားကာ အခြားအပိုဒ် ၂ ပိုဒ်တို့တွင်ပါဝင်သော အပြုသဘောဆောင်သည့်ရှုထောင့်မှလုပ်ဆောင်မှုများမပါဝင်ပါ။^{၃၃}

ဤအပိုဒ်အောက် ရည်ညွှန်းဖြေရှင်းလေ့ရှိသော ပြဿနာရပ်များတွင် -

- ခွဲခြားဆက်ဆံမှု ဖြစ်ပေါ်တည်ရှိခြင်းနှင့် လက္ခဏာရပ် တို့ကိုတားမြစ်ပိတ်ပင်ခြင်းနှင့် အကောင်အထည်ဖော်ဆောင်ရွက်သည့် ဥပဒေပြုခြင်း
 - အလေ့အထအပြုအမှုများတွင် ခွဲခြားဆက်ဆံခြင်း၊ ဓလေ့ထုံးတမ်းဥပဒေအောက် ခွဲခြားဆက်ဆံခြင်း
 - ပဋိညာဉ်ထိရောက်စွာအကောင်အထည်ဖော်ရေးကို အဟန့်အတားဖြစ်စေသည့် မိရိုးဖလာဓလေ့ထုံးတမ်းဆိုင်ရာ၊ သမိုင်းကြောင်း၊ ယဉ်ကျေးမှု နှင့် ဘာသာရေးဆိုင်ရာအလေ့အထများ
 - ခွဲခြားဆက်ဆံခံရခြင်းအတွက် ပြန်လည်ကုစားမှုများ
 - ခွဲခြားဆက်ဆံခြင်း၏အခြေအနေရပ်များအား အတိအလင်းဖော်ထုတ်ခြင်းနှင့် တရားဥပဒေစိုးမိုးရေးအပိုင်းမှ ခွဲခြားဆက်ဆံခြင်း
- စသည်တို့ပါဝင်သည်။

^{၃၃}လူ့အခွင့်အရေးကော်မတီ၏ အထွေထွေသဘောထားမှတ်ချက် အမှတ် ၁၈ (HRI/GEN/1/Rev.9 (Vol.1)), § 6:

<http://ccprcentre.org/ccpr-general-comments>

^{၃၄}Ibid

^{၃၅}အပိုဒ် ၂, ၃ နှင့် ၂၆ တို့၏အသေးစိတ်ရှင်းလင်းချက်များကို ဖတ်ရှုရန် လူ့အခွင့်အရေးကော်မတီ၏ အထွေထွေသဘောထားမှတ်ချက် အမှတ် ၁၈ (CCPR/C/21/Rev.1/Add.7): <http://ccprcentre.org/ccpr-general-comments> ကို မှီငြမ်းပါ

အပိုဒ် ၂၇ - လူနည်းစုဝင်များ၏အခွင့်အရေး

လူမျိုး၊ ကိုးကွယ်သည့်ဘာသာ နှင့် ဘာသာစကားဆိုင်ရာလူနည်းစုများရှိသော နိုင်ငံများတွင် ယင်းလူနည်းစုများသည် မိမိတို့ အုပ်စုဝင်အခြားသူများနှင့်အတူ အသိုက်အဝန်း၌ မိမိတို့၏ ကိုယ်ပိုင် ယဉ်ကျေးမှုရရှိခံစားပိုင်ခွင့်၊ မိမိတို့၏ ကိုယ်ပိုင်ဘာသာအယူဝါဒကို ယုံကြည်ကိုးကွယ်၍ ကျင့်ကြံ အားထုတ်ပိုင်ခွင့် သို့မဟုတ် မိမိတို့၏ ကိုယ်ပိုင်ဘာသာစကားကို သုံးစွဲပိုင်ခွင့်တို့အား ငြင်းပယ်ခြင်းမ ရှိစေရ။

အပိုဒ် ၂၇ သည် **လူနည်းစုအုပ်စုဝင် တစ်သီးပုဂ္ဂလများ၏ အခွင့်အရေး**ကို ညွှန်းဆိုသည်။ ၎င်းအပိုဒ် နှင့် "လူအများ" ၏အခွင့်အရေးကိုဆိုသော အပိုဒ် ၁ နှစ်ခုလုံးသည် လူအုပ်စုတစ်စု၏အခွင့်အရေး များ၊ ဥပမာ - **ဌာနေတိုင်းရင်းသားလူမျိုးများ** ၏အခွင့်အရေးကိုကာကွယ်ရန်အသုံးပြုနိုင်သော် လည်း အပိုဒ် ၂၇ မှာ ကွဲလွဲမှုရှိသည်။ အပိုဒ် ၂၇ သည် အိုင်စီစီပီအာ၏ ပထမနောက်ဆက်တွဲစာချုပ် အောက်တွင် **တစ်သီးပုဂ္ဂလ ဆက်သွယ်တိုင်ကြားမှု** လုပ်ထုံးလုပ်နည်းအား လုပ်ဆောင်စေနိုင်သည်။ အပိုဒ် ၂၇ သည် လူနည်းစုအုပ်စုဝင်များ၏ သတ်သတ်မတ်မတ်ဖြစ်သောအခွင့်အရေးများကို ကာကွယ်ပေးပြီး၊ **လူနည်းစုများနှင့် ဌာနေတိုင်းရင်းသားလူမျိုးများအား ခွဲခြားဆက်ဆံခြင်း**ကို ကိုင်တွယ်ဖြေရှင်းရန် ၎င်းကို အပိုဒ် ၂၊ အပိုဒ် ၂၅ နှင့် ၂၆ တို့နှင့် ဆက်စပ်အသုံးပြုသည်။

လူတစ်ယောက်အနေဖြင့် အပိုဒ် ၂၇ အောက်တွင် အကာအကွယ်ပေးထားသည့်အတိုင်း လူနည်းစုအုပ်စုဝင်ဖြစ်မဖြစ်ကို ဖော်ထုတ်ပိုင်းခြားခြင်းသည် သက်ဆိုင်ရာနိုင်ငံမှ အသိအမှတ်ပြု ခြင်းမပြုခြင်း၊ ၎င်းတို့၏ ရေရှည်တည်မြဲစွာရပ်တည်မှု စသည်တို့နှင့်မသက်ဆိုင်ပါ။ လူနည်းစုအုပ်စု ဝင်များသည် နိုင်ငံသားများ သို့မဟုတ် သက်ဆိုင်ရာနိုင်ငံအတွင်း အမြဲတမ်းအခြေချနေထိုင်သူများ ဖြစ်ရန်မလိုပဲ ဥပမာ - **ရွှေ့ပြောင်းအလုပ်သမားများ** သို့မဟုတ် ယာယီဧည့်သည်များ စသည်တို့ လည်းဖြစ်နိုင်သည် ဟုဆိုလိုခြင်းဖြစ်သည်။

ထို့အပြင် အဖွဲ့ဝင်နိုင်ငံများသည် အပိုဒ် ၂၇ အောက် အာမခံချက်ပေးထားသောအခွင့်အရေးများအား **နိုင်ငံတော်၏လုပ်ဆောင်ချက်များမှ** သာမကပဲ **နိုင်ငံအတွင်းရှိအခြားပုဂ္ဂိုလ်များ၏ လုပ်ဆောင်ချက် များ**မှပါ အကာအကွယ်ပေးရန် တာဝန်ရှိသည်။

အပိုဒ် ၂၇ မှအကာအကွယ်ပေးထားသော ယဉ်ကျေးမှုဆိုင်ရာအခွင့်အရေးများ မှာ နေထိုင်မှုနည်း လမ်းပုံစံ၊ မြေယာအရင်းအမြစ်များအား သုံးစွဲခြင်း၊ မိရိုးဖလာနည်းဖြင့် သားငါးဖမ်းခြင်းနှင့်အမဲ လိုက်ခြင်း စသည်တို့အပါအဝင် အထူးသဖြင့် ဌာနေတိုင်းရင်းသားလူမျိုးများတွင် ပုံစံအမျိုးမျိုးကွဲပြား ကြောင်း လူ့အခွင့်အရေးကော်မတီမှ မှတ်ချက်ပြုထားသည်။ ယင်းအခွင့်အရေးများအား ခံစားနိုင်ရန် မှာ လူနည်းစုအုပ်စုဝင်များနှင့် ဌာနေတိုင်းရင်းသားလူမျိုးစုဝင်များအား အကာအကွယ်ပေးရန် အပြု သဘောဆောင်သော တရားဥပဒေဆိုင်ရာ ဆောင်ရွက်ချက်များ၊ ၎င်းတို့အပေါ်သက်ရောက်မှုရှိမည့်

ဆုံးဖြတ်ချက်များချမှတ်သည့်လုပ်ငန်းစဉ်တွင် ၎င်းတို့အနေဖြင့် ပါဝင်နိုင်ကြောင်းသေချာစေရန် ဆောင်ရွက်ချက်များ စသည်တို့ကိုလုပ်ဆောင်ရန်လိုအပ်မည်ဖြစ်သည်။

သို့သော်လည်း **အပိုဒ် ၂၇ အောက်အကာအကွယ်ပေးထားသော မည်သည့်အခွင့်အရေးများကိုမျှ** အိုင်စီစီပီအာတွင် ပြဋ္ဌာန်းထားသော **အခြားအခွင့်အရေးများနှင့် စီလျော်ကိုက်ညီမှုမရှိစေသည့် ပုံစံ မျိုးဖြင့်အသုံးမပြုရန်** ကော်မတီမှ အထူးဖော်ပြထားသည်။ ဥပမာ - အပိုဒ် ၂၇ အား လူနည်းစု သို့မဟုတ် ဌာနေတိုင်းရင်းသားလူမျိုးအုပ်စုများ၏ အမျိုးသမီးများအပေါ်အန္တရာယ်ဖြစ်စေသော သို့မဟုတ် ခွဲခြားဆက်ဆံသော မိရိုးဖလာခလေ့ထုံးတမ်းဆိုင်ရာ အလေ့အထများ ဆက်လက်အသုံးပြုခြင်းအတွက် ကျိုးကြောင်းချိန်ညှိခြင်း။

ဤအပိုဒ်အောက် ရည်ညွှန်းဖြေရှင်းလေ့ရှိသော ပြဿနာရပ်များတွင် -

- နိုင်ငံတွင်းရှိ လူနည်းစုများနှင့် ဌာနေတိုင်းရင်းသားလူမျိုးများအား အသိအမှတ်ပြုခြင်း နှင့် ၎င်းတို့၏အခြေအနေအဆင့်အတန်း
 - လူနည်းစုများနှင့် ဌာနေတိုင်းရင်းသားလူမျိုးများ၏ အခွင့်အရေးများအား ကာကွယ်ပေးသည့် ဥပဒေများ
 - ဥပဒေနှင့် အလေ့အထများတွင် ခွဲခြားဆက်ဆံခြင်း
 - လွတ်လပ်သော၊ ကြိုတင်စွာအသိပေးသော သဘောတူညီမှုရယူခြင်းနှင့် အစားထိုးပေးလျော်ခြင်းများအပါအဝင် ဌာနေတိုင်းရင်းသားလူမျိုးများ၏ မြေယာအခွင့်အရေးများ၊ လူနည်းစုများနှင့် ဌာနေတိုင်းရင်းသားလူမျိုးများ၏ ကိုယ်စားပြုခြင်းနှင့် ပါဝင်ခြင်း
- စသည်တို့ပါဝင်သည်။

^{၃၄}အပိုဒ် ၂၇ အကြောင်း ပိုမိုအသေးစိတ်ရှင်းလင်းချက်များအတွက် လူ့အခွင့်အရေးကော်မတီ၏ အထွေထွေသဘောထားမှတ်ချက် အမှတ် ၂၃ CCPR/C/21/Rev.1/Ad.5): <http://ccprcentre.org/ccpr-general-comments> ကိုမီခြမ်းပါ

ထပ်မံ ဖတ်ရှုရန်များ

- Manfred Nowak, ပြည်သူ့ရေးရာနှင့် နိုင်ငံသားအခွင့်အရေးများဆိုင်ရာ ကုလသမဂ္ဂ ပဋိညာဉ်၊ စီစီပီအာ သဘောထားမှတ်ချက် (ဒု ပုံနှိပ်ထုတ်ဝေမှု) Kehi am Rhein : Engel, 2005, Pp, xxxix + 1277. ISBN: 3-88357-134-2
- စီစီပီအာ စင်တာ၊ ကုလသမဂ္ဂလူ့အခွင့်အရေးကော်မတီ၊ အစီရင်ခံသည့်လုပ်ငန်းစဉ်များတွင်ပါဝင်ခြင်း၊ အစိုးရမဟုတ်သောအဖွဲ့အစည်းများအတွက် လမ်းညွှန် (၂၀၁၅ ခုနှစ်) - ဤတွင်ရယူနိုင်သည်
- http://ccprcentre.org/files/media/NGO_Guidelines_English1.pdf. ၎င်းကို ရုရှား၊ အာရဗစ်၊ ပြင်သစ်နှင့် စပိန်ဘာသာများဖြင့် ဝက်ဘ်ဆိုက်ပေါ်တွင် ရယူဖတ်ရှုနိုင်သည်။
- စီစီပီအာ စင်တာသည် လွန်ခဲ့သောနှစ်များအတွင်း လူ့အခွင့်အရေးကော်မတီ၏လုပ်ငန်းဆောင်ရွက်ချက်များအကြောင်း ရီးယားဘုတ် စာအုပ်ကိုလည်းထုတ်ပြန်ထားပြီး ၎င်းတွင် ကော်မတီမှ နိုင်ငံများအား သုံးသပ်မှု၊ တစ်သီးပုဂ္ဂလ ဆက်သွယ်တိုင်ကြားခြင်းများကို ပြဿနာရပ်အလိုက် စသည်ဖြင့် ခွဲခြမ်းစိတ်ဖြာဖော်ပြထားသည်။
 - o စီစီပီအာစင်တာ၊ ကမ္ဘာ့ကုလသမဂ္ဂ လူ့အခွင့်အရေးကော်မတီ၊ တစ်နှစ်တာအတွင်းသုံးသပ်ချက် (၂၀၁၇ ခုနှစ်) ကို ဤတွင်ရယူဖတ်ရှုနိုင်သည် : <http://ccprcentre.org/ccprpages/the-un-human-rights-committee-a-year-in-review-2017>
 - o စီစီပီအာစင်တာ၊ ကမ္ဘာ့ကုလသမဂ္ဂ လူ့အခွင့်အရေးကော်မတီ၊ တစ်နှစ်တာအတွင်းသုံးသပ်ချက် (၂၀၁၆ ခုနှစ်) ကို ဤတွင်ရယူဖတ်ရှုနိုင်သည် : <http://ccprcentre.org/ccprpages/a-year-in-review-2016>
 - o စီစီပီအာစင်တာ၊ ကမ္ဘာ့ကုလသမဂ္ဂ လူ့အခွင့်အရေးကော်မတီ၊ တစ်နှစ်တာအတွင်းသုံးသပ်ချက် (၂၀၁၄ ခုနှစ်) ကို ဤတွင်ရယူဖတ်ရှုနိုင်သည် : <http://ccprcentre.org/page/human-rights-committee-2014-a-year-in-review>
- စီစီပီအာ စင်တာ၊ အတည်ပြုချုပ်ဆိုခြင်းနှင့် အကောင်အထည်ဖော်ခြင်း လမ်းညွှန် (၂၀၁၇ ခုနှစ်) ကို ဤတွင်ရယူနိုင်သည်။ http://ccprcentre.org/files/media/ICCPR_ratification_guide_FINAL.pdf
- လူ့အခွင့်အရေးကော်မတီမှ လက်ခံအတည်ပြုလိုက်သော အထွေထွေသဘောထားမှတ်ချက်များ အောက်ပါတို့သည် လူ့အခွင့်အရေးကော်မတီမှ လက်ခံအတည်ပြုလိုက်သော အထွေထွေသဘောထားမှတ်ချက်များ စာရင်းဖြစ်ပါသည်။^{၁၅}။ လာမည့် အထွေထွေသဘောထားမှတ်ချက်သည် ငြိမ်းချမ်းစွာစုဝေးမှုဆိုင်ရာလွတ်လပ်ခွင့် (အိုင်စီစီပီအာ အပိုဒ် ၂၁) အပေါ်အသားပေးဆွေးနွေးသွားမည်ဖြစ်သည်။ မူကြမ်းကို မကြာမီ ရယူဖတ်ရှုနိုင်မည်ဖြစ်သည်။

စဉ်	ခေါင်းစဉ်	အပိုဒ်များ	ခုနှစ်	မှီငြမ်း
၃၆	အသက်ရှင်သန်ပိုင်ခွင့် (အထွေထွေသဘောထားမှတ်ချက် ၆ နှင့် ၁၄ ကို အစားထိုးသည်)	အပိုဒ် ၆	၂၀၁၈	CCPR/C/GC/36
၃၅	လူပုဂ္ဂိုလ်များ၏ လွတ်လပ်ခွင့်နှင့် လုံခြုံပိုင်ခွင့် (အထွေထွေသဘောထားမှတ်ချက် ၈ ကို အစားထိုးသည်)	အပိုဒ် ၉	၂၀၁၄	CCPR/C/GC/35
၃၄	လွတ်လပ်စွာတွေးခေါ်ပိုင်ခွင့်နှင့် ထုတ်ဖော်ပြောဆိုခွင့် (အထွေထွေသဘောထားမှတ်ချက် ၁၀ ကို အစားထိုးသည်)	အပိုဒ် ၁၉	၂၀၁၁	CCPR/C/GC/34
၃၃	နော်ကဆက်တွဲစာချုပ်အောက် စာချုပ်အဖွဲ့ဝင်နိုင်ငံများ၏ တာဝန်ရှိမှု များ	-	၂၀၀၈	CCPR/C/GC/33
၃၂	တရားရုံးများနှင့် ခုံရုံးများရှေ့မှောက် တွင် တန်းတူညီမျှပိုင်ခွင့်နှင့် မျှတ သော တရားစီရင်ခံပိုင်ခွင့် (အထွေထွေသဘောထားမှတ်ချက် ၁၃ ကို အစားထိုးသည်)	အပိုဒ် ၁၄	၂၀၀၇	CCPR/C/GC/32
၃၁	အဖွဲ့ဝင်နိုင်ငံများအပေါ် အထွေထွေ ဥပဒေရေးရာ တာဝန်ရှိမှုအား သက် ရောက်စေမှု (အထွေထွေသဘောထားမှတ်ချက် ၃ ကို အစားထိုးသည်)	-	၂၀၀၄	CCPR/C/21/Rev.1/Add13
၃၀	အပိုဒ် ၄၀ အောက် အဖွဲ့ဝင်နိုင်ငံများ ၏ အစီရင်ခံရန်တာဝန်ရှိမှုများ (အထွေထွေသဘောထားမှတ်ချက် ၂ ကို အစားထိုးသည်)	အပိုဒ် ၄၀	၂၀၀၂	CCPR/C/21/Rev.2/Add.12

၂၉	နိုင်ငံတော်၏အရေးပေါ်အခြေအနေတွင် လျှော့ပေါ့ဆောင်ရွက်ခြင်း (အထွေထွေသဘောထားမှတ်ချက် ၅ ကို အစားထိုးသည်)	အပိုဒ် ၄	၂၀၀၁	CCPR/C/21/Rev.1/Add.11
၂၈	အမျိုးသားနှင့် အမျိုးသမီးကြား အခွင့်အရေးများ တန်းတူညီမျှမှု (အထွေထွေသဘောထားမှတ်ချက် ၄ ကို အစားထိုးသည်)	အပိုဒ် ၃	၂၀၀၀	CCPR/C/21/Rev.1/Add.10
၂၇	လွတ်လပ်စွာရွှေ့ပြောင်းသွားလာခွင့်	အပိုဒ် ၁၂	၁၉၉၉	CCPR/C/21/Rev.1/Add.9
၂၆	လိုက်နာရန်တာဝန်ရှိမှုများအားဆက်လက်လိုက်နာခြင်း	-	၁၉၉၇	CCPR/C/21/Rev.1/Add.8
၂၅	ပြည်သူ့ရေးရာများတွင် ပါဝင်ခွင့်နှင့် ရွေးကောက်ပွဲဆိုင်ရာအခွင့်အရေးများ	အပိုဒ် ၂၅	၁၉၉၆	CCPR/C/21/Rev.1/Add.7
၂၄	ပဋိညာဉ် သို့မဟုတ် နောက်ဆက်တွဲစာချုပ်များ သို့မဟုတ် ပဋိညာဉ်၏ အပိုဒ် ၄၁ အောက်ပါ ကြေညာချက်များအား ထိန်ချန်ချုပ်ဆိုခြင်း	အပိုဒ် ၄၁	၁၉၉၄	CCPR/C/21/Rev.1/Add.6
၂၃	လူနည်းစုများ၏အခွင့်အရေးများ	အပိုဒ် ၂၇	၁၉၉၆	CCPR/C/21/Rev.1/Add.5
၂၂	လွတ်လပ်စွာတွေးခေါ်ပိုင်ခွင့်၊ ကောင်းကျိုးဆိုးပြစ်ခွဲခြားသိမြင်ပိုင်ခွင့်၊ သို့မဟုတ် ကိုးကွယ်ခွင့်	အပိုဒ် ၁၈	၁၉၉၃	CCPR/C/21/Rev.1/Add.4
၂၁	လွတ်လပ်ခွင့်ဆုံးရှုံးသူများအား လူသားဆန်စွာ ဆက်ဆံရေး (အထွေထွေသဘောထားမှတ်ချက် ၉ ကို အစားထိုးသည်)	အပိုဒ် ၁၀	၁၉၉၂	HRI/GEN/1/Rev.9 (Vol. I) p.202
၂၀	ညှဉ်းပန်းနှိပ်စက်ခြင်း သို့မဟုတ် ရုန့်ရင်းကြမ်းတမ်းသော၊ လူသားမဆန်သော သို့မဟုတ် ဂုဏ်သိက္ခာကျဆင်းစေသော ဆက်ဆံခြင်း သို့မဟုတ် အပြစ်ပေးခြင်းအား တားမြစ်ခြင်း	အပိုဒ် ၇	၁၉၉၂	HRI/GEN/1/Rev.9 (Vol. I) p.200

	(အထွေထွေသဘောထားမှတ်ချက် ၇ ကို အစားထိုးသည်)			
၁၉	မိသားစု	အပိုဒ် ၂၃	၁၉၉၀	HRI/GEN/1/Rev.9 (Vol. I) p.198
၁၈	ခွဲခြားမဆက်ဆံခြင်း	အပိုဒ် ၂.၁ နှင့် ၂၆	၁၉၈၉	HRI/GEN/1/Rev.9 (Vol. I) p.195
၁၇	ကလေးသူငယ်အခွင့်အရေး	အပိုဒ် ၂၄	၁၉၈၉	HRI/GEN/1/Rev.9 (Vol. I) p.193
၁၆	ပုဂ္ဂိုလ်ရေးလုံခြုံခွင့်	အပိုဒ် ၁၇	၁၉၈၈	HRI/GEN/1/Rev.9 (Vol. I) p.191
၁၅	ပဋိညာဉ်အောက်တွင် နိုင်ငံရပ်ခြားတစ်ပါးထံမှ သူများ၏ တည်နေရာ	-	၁၉၈၆	HRI/GEN/1/Rev.9 (Vol. I) p.189
၁၄	အသက်ရှင်သန်ပိုင်ခွင့်	အပိုဒ် ၆	၁၉၈၄	HRI/GEN/1/Rev.9 (Vol. I) p.188
၁၃	တရားမျှတမှု အား စီမံအုပ်ချုပ်ခြင်း (အထွေထွေသဘောထားမှတ်ချက် ၃၂ ဖြင့် အစားထိုးသည်)	အပိုဒ် ၁၄	၁၉၈၄	HRI/GEN/1/Rev.9 (Vol. I) p.184
၁၂	ကိုယ့်ကြံ့ခိုင်မှုကိုယ်ဖန်တီးသတ်မှတ်ပိုင်ခွင့်	အပိုဒ် ၁	၁၉၈၄	HRI/GEN/1/Rev.9 (Vol. I) p.183
၁၁	စစ်မက်အတွက် ဝါဒဖြန့်ချိခြင်း၊ အမျိုးသား၊ လူမျိုးရေး သို့မဟုတ် ဘာသာရေး မှန်းတီးမှုအားသွေးထိုးလှုံ့ဆော်ခြင်းအား တားမြစ်ခြင်း	အပိုဒ် ၂၀	၁၉၈၃	HRI/GEN/1/Rev.9 (Vol. I) p.182
၁၀	လွတ်လပ်စွာတွေးခေါ်ပိုင်ခွင့်	အပိုဒ် ၁၉	၁၉၈၃	HRI/GEN/1/Rev.9 (Vol. I) p.181
၉	လွတ်လပ်ခွင့်ဆုံးရှုံးသူများအား လူသားဆန်စွာ ဆက်ဆံရေး (အထွေထွေသဘောထားမှတ်ချက် ၂၁ ဖြင့် အစားထိုးသည်)	အပိုဒ် ၁၀	၁၉၈၂	HRI/GEN/1/Rev.9 (Vol. I) p.180
၈	လူပုဂ္ဂိုလ်များ၏ လွတ်လပ်ခွင့်နှင့် လုံခြုံခွင့်	အပိုဒ် ၉	၁၉၈၂	HRI/GEN/1/Rev.9 (Vol. I) p.179
၇	ညှဉ်းပန်းနှိပ်စက်ခြင်း သို့မဟုတ် ရုန်းရင်းကြမ်းတမ်းသော၊ လူသားမဆန်သော သို့မဟုတ် ဂုဏ်သိက္ခာကျဆင်း	အပိုဒ် ၇	၁၉၈၂	HRI/GEN/1/Rev.9 (Vol. I) p.178

	စေသော ဆက်ဆံခြင်း သို့မဟုတ် အပြစ်ပေးခြင်းအား တားမြစ်ခြင်း (အထွေထွေသဘောထားမှတ်ချက် ၂၀ ဖြင့် အစားထိုးသည်)			
၆	အသက်ရှင်သန်ပိုင်ခွင့်	အပိုဒ် ၆	၁၉၈၂	HRI/GEN/1/Rev.9 (Vol. I) p.176
၅	လျှော့ပေါ့ဆောင်ရွက်မှုများ (အထွေထွေသဘောထားမှတ်ချက် ၂၉ ဖြင့် အစားထိုးသည်)	အပိုဒ် ၄	၁၉၈၁	HRI/GEN/1/Rev.9 (Vol. I) p.176
၄	အမျိုးသားနှင့် အမျိုးသမီးများမှ ပြည်သူ့ရေးရာနှင့် နိုင်ငံရေးအခွင့်အရေးများအား တန်းတူညီမျှစွာ ခံစားခွင့် (အထွေထွေသဘောထားမှတ်ချက် ၂၈ ဖြင့် အစားထိုးသည်)	အပိုဒ် ၃	၁၉၈၁	HRI/GEN/1/Rev.9 (Vol. I) p.175
၃	နိုင်ငံတော်အဆင့်တွင် အကောင်အထည်ဖော်ဆောင်ရွက်ခြင်း (အထွေထွေသဘောထားမှတ်ချက် ၃၁ ဖြင့် အစားထိုးသည်)	အပိုဒ် ၂	၁၉၈၁	HRI/GEN/1/Rev.9 (Vol. I) p.174
၂	အစီရင်ခံခြင်းဆိုင်ရာ လမ်းညွှန်ချက်များ	အပိုဒ် ၄၀	၁၉၈၁	HRI/GEN/1/Rev.9 (Vol. I) p.173
၁	အစီရင်ခံရန် တာဝန်ရှိမှု (အထွေထွေသဘောထားမှတ်ချက် ၃၀ ဖြင့် အစားထိုးသည်)	အပိုဒ် ၄၀	၁၉၈၁	HRI/GEN/1/Rev.9 (Vol. I) p.173